

A

— ADVOKATBLADET —

NR. 4 2023 103. ÅRGANG

SAKSKOSTNADENE SKYTER TIL HIMMELS

92 %

Realøkning på
gjennomsnittlige
SAKSKOSTNADER
(2009–2018)

YNGVE SVENDSEN

– Vi må gå
kraftigere inn i
dette nå

MIRA TENGESDAL TORSTENBØ

– Noe av løsningen
ligger i dommernes
hender

JAN FOUGNER

– Advokater kan
bidra til å kjøre
folk i grøfta

Ta din faglighet til neste nivå

- Få konkrete verktøy som du kan bruke i ditt daglige arbeid
- Unik innsikt i ny lovgivning, rettspraksis og administrativ praksis
- Lær av dyktige eksperter som vil gjøre deg juridisk sterkere

Besøk JUC i Rosenkrantzgate 22 i hjertet av Oslo
Vi ser frem til å ønske deg velkommen!

JUC

INNHold Nr. 4 2023

EN DOMSTOL BARE FOR DE FÅ?

Høye sakskostnader er på alles lepper. Det koster fort en halv million kroner å kjøre en privat tvist gjennom to rettsinstanser, om man skulle tape. Advokater mener de bare har deler av skylden, og peker på domstolene. Det finnes ingen quick fix, ifølge lederen av Domstolkommisjonen.

TEMA SIDE 18

FASTE SPALTER:

Bøker
SIDE 41

Lederens
kommentar
SIDE 51

Advokatansvar
SIDE 59

Medlemsnytt
SIDE 60

Nytt om navn
SIDE 62

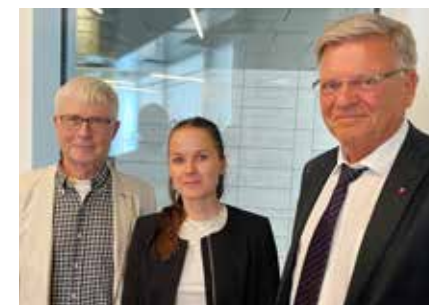
Sosiale medier
SIDE 67

– Smålig og lite raust

Eldre partnere skyves ut av partnerskapene, men ingen snakker om det, mener veteranen Cato Schiøtz. Les intervjuer med fire anerkjente seniorer.

SIDE 10

Betent om filleristing

Har sakkyndige tatt feil i filleristingsaker? Står vi overfor en ny retts-skandale, spurte advokat Henriette Willix på representantskapsmøtet.

SIDE 44

Flyktingenes stemme

Advokat Torstein Bae gir premiepotten fra «Forræder» til ukrainere på flukt, og strever med å få gjennomslag for at alle mennesker er like mye verdt.

SIDE 52

SAGT I DETTE BLADET

– Enten har Per Danielsen hatt veldig uflaks, eller så har han anlagt en strategi der angrep er det beste forsvar.

KIRSTEN BERGER, prosessfullmektig for Advokatbevillingsnemnden, SIDE 7

– Flyalarmen har allerede gått flere ganger i dag, så det kan hende jeg må forlate møtet for å gå i bomberommet.

LANA SINICHKINA, advokat i Arzinger, til representantskapsmøtet, SIDE 42

– Jeg har vokst opp på vestkanten, så frekke gutter er noe jeg har håndtert hele livet. Selv kan jeg også være frekk når jeg vil.

ELLEN HOLAGER ANDENÆS, advokat i Andenæs Aaløkken Veum, SIDE 54

Bygge trygghet med halvstødig pyramide eller med helstøpt bedriftsforsikring?

Bli en sammensveisa gjeng på jobb ved å bygge en menneskelig pyramide. Det kan bidra til et trygt og godt arbeidsmiljø for både store og små bedrifter. Skal du derimot skape *ordentlig* trygghet for dine ansatte, er en bedriftsforsikring et bedre alternativ.

Finn forsikringene som passer best for bedriften din på gjensidige.no/bedrift

Ingen kjenner dagen bedre

Bedrift

Forsikring

Gjensidige

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Mobil: 915 59 602

JOURNALISTER

Thea N. Dahl
thea@advokatbladet.no
Mobil: 482 58 420

Jonas Fosaas
jff@advokatbladet.no
Mobil: 466 32 367

REDAKSJONSRAÐ

Emanuel Feinberg (leder)
Jens Johan Hjort
Rune Opdahl
Ida Andenæs
Liv Minde

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Universitetsgt. 9,
PB 362 Sentrum, 0102 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,
ms@advokatforeningen.no

Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no

TRYKKERI

Aksell – aksell.no
Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

redaksjonen@advokatbladet.no

Rettsstaten kræsmlandet i Bergen

Den ellers så høytidelige og kappekledde rettsstaten har fått seg en på trynet fra unge, opprørte publikummere i rettsalen med mobil i lomma.

De unges skyteskive var fem unge menn i tjuårene som stod tiltalt i Hordaland tingrett blant annet for å ha bundet en sårbar kvinne fast og voldtatt henne etter tur. Tiltalen omfattet også seksuell omgang med mindreårig, samt sovevoldtekt. Tre kvinner var fornærmet i saken. Mennene nektet straffeskyld.

Etter at tilhørere i retten filmet listen med de tiltaltes navn og en av de fornærmedes forklaringer og delte videoene i sosiale medier, er mennenes navn, adresser og bilder publisert blant annet på Tik Tok, Jodel og Instagram.

Ifølge forsvarer Ellen Eikeseth Mjøs har de ulike, identifiserende videoene nå over tjue millioner visninger. Også de tre fornærmedes identiteter er spredd.

De fem mennene har opplevd massiv hets i sosiale medier, og det ble også hengt opp plakater rundt omkring i Bergen med bilder av dem, fullt navn og adresser, og teksten «Heng de ut, del ordet. Få disse pedofile voldtektsmennene til å se seg over skulderen resten av livet».

Rettsaken i Hordaland tingrett ble etter hvert lukket, men skaden hadde allerede skjedd.

Den 12. juni kom dommen: Fire av mennene ble dømt til straffer fra ett år til fem og et halvt års fengsel. De fire dømte fikk ti prosent av straffen omgjort til betinget fengsel i strafferabatt som følge av den massive offentlige omtalen de ble utsatt for. En ble frifunnet.

Mannen som ble frifunnet, er allerede dømt i sosiale medier. Hvis dommen blir stående, er det bare å ønske lykke til med renvaskingsjobben.

Delingen i sosiale medier savner sidestykke, uttalte politisk redaktør Eirin Eikefjord i Bergens Tidende til Dagsrevyen. Hun mener retten har fått «et slags Tik Tok-sjokk».

Professor Ragna Aarli ved UiB, som i 2021 skrev utredningen «Dokumentoffentlighet i straffesaker», der hun blant annet kartla regelverket for offentlighet og foreslo en betydelig utvidet rett til dokumentinnsyn i verserende saker - særlig for den redaktørstyrte pressen - uttalte til TV2 at det norske rettsapparatet ikke har verktøy som gjør det mulig å stoppe delinger i sosiale medier fra retten.

Danmark og Sverige, derimot, har innført lovhjemler som legger begrensninger på hva privatpersoner kan dele fra rettsrommet i sanntid, ifølge Aarli.

«På lovgiversiden har man vært helt bevisstløse i Norge. Vi må ha andre rammer for å få en etisk akseptabel avvikling av disse rettssakene», sa Aarli.

Nå vurderer Justisdepartementet lovendringer.

Jo mer lukket rettspleien er, jo mindre tillit vil publikum få til den, sa Forsvarergruppens leder, Marius Dietrichson til TV2.

I utgangspunktet er det lovlig å dele navn og bilder av tiltalte i straffesaker, dersom dørene ikke er lukket. Men slik deling kan også utgjøre sjikane og brudd på privatlivets fred, som faktisk er forbudt, sa han.

Dietrichson tror vi vil se flere slike massepredninger fra retten fremover.

Det er ikke vanskelig å forstå folkets vrede. Handlingene mennene i Bergen stod tiltalt for, er grove og opprørende, og ofrene sårbare. Ifølge aktor Benedicte Hordnes har mennene «hatt gruppesex som hobby».

Samtidig er rettsoppfatningen i voldtektsaker helt på villspor, ifølge en stor undersøkelse fra Oslo Met som ble overlevert Justis- og beredskapsdepartementet i mars i år. En av tre trodde at samfunnets reaksjon på sovevoldtekt er betinget fengsel eller ingen reaksjon i det hele tatt. Da er det kanskje ikke så rart at over åtti prosent vil ha strengere straffer for voldtekt. Manglende kunnskap om straffenivået kan bidra til sinne og avmakt overfor politi og domstol.

Det er grunn til å frykte en slags «chilling effect» i kjølvannet av saken. Ofre for seksuallovbrudd og andre grovt krenkende handlinger kan kvie seg for å anmelde av frykt for at deres navn og detaljer om overgrep skal bli spredd til alle og enhver.

Det vil i så fall være et stort rettssikkerhetsproblem.

Frykt for gapestokken i sosiale medier kan også legge press på offentligheten i rettspleien. Det ville også være et stort rettssikkerhetsproblem.

Her må alle gode krefter jobbe sammen for å finne løsninger. Vi kan ikke ha det slik at en risikerer å bli dømt til livstid i sosiale medier.

NINA SCHMIDT

Nina Schmidt

REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

Bryter opp
«de fem store»

Prospera har gjennomført intervjuer med 270 jusstudenter i Norge og kåret landets mest attraktive advokatfirma blant studenter.

PLASSERING	FIRMA
1	Thommessen
2*	Haavind
2	Wikborg Rein
4	Wiersholm
5	CMS Kluge

* Delt 2. plass.
Kilde: Prospera

NYTT OM FOLK

I 2023 er det tjue år siden **Merete Smith** tiltrådte som generalsekretær i Advokatforeningen. Hun kom til foreningen fra en stilling som konstituert lagdommer i Borgarting, og var nærmere ti år i Justisdepartementet. Smith har også betydelig erfaring som dommerfullmektig og som advokat i Wikborg Rein.

Merete Smith.
Foto: Monica Kvaale

Siden 2019 har partner Kjersti T. Trøbråten sittet som styreleder i Wiersholm. Nå har Trøbråtens partnerkollega, **Harald Hellebust**, overtatt vervet. Hellebust leder Wiersholms transaksjonsavdeling, og har vært partner i selskapet siden 2010.

Harald Hellebust.
Foto: Masood Rizvi

593.100

I starten av juni la regjeringen frem en rekke forslag til endringer i rettshjelpsloven (Prop. 124 L Endringer i rettshjelpsloven). I proposisjonen foreslås det blant annet å øke inntektsgrensen til 5 G, hvilket i dag utgjør 593.100 kroner. Ved en slik økning, vil antall husholdninger som faller inn under ordningen øke fra 16 til 33 prosent, ifølge Justis- og beredskapsdepartementet. Det foreslås også at inntektsgrensen skal være dynamisk, fremfor et fast kronebeløp, slik at den kan reguleres i tråd med folketrygdens grunnbeløp (G). I tillegg ønsker departementet å innføre prosentvise egenandeler som fastsettes på bakgrunn av rettshjelpmottakerens betalingsevne.

Nye retningslinjer for private granskinger

Advokatforeningens hovedstyre har vedtatt nye, reviderte retningslinjer – Regler for god granskings-skikk – etter et omfattende arbeid ledet av advokat Anne Helsingeng.

– Retningslinjene er skrevet for å gi veiledning i granskingsprosesser, sier Anne Helsingeng.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT
Regler for god grankings-skikk inneholder overordnede prinsipper som gir økt rettssikkerhet, og er en utdyping av Regler for god advokatskikk, på linje med Retningslinjene for forsvarere, sier Bull-partner Helsingeng.
– Vi innfører blant annet et prinsipp om å lage saksbehandlingsregler for alle granskninger. Advokaten skal velge den fremgangsmåten som gir best rettssikkerhet. Dette høres kanskje noe uklart ut, men er ment å få granskeren til å tenke gjennom forholdet til den eller de som granskes. Dette fordi det i enkelte granskninger kan oppleves

som at granskeren opptre både som anklager, forsvarer og dommer, noe som er uheldig, sier Helsingeng.
Det er også et styrket fokus på menneskerettighetene, noe som blant annet innebærer at den som granskes skal gjøres kjent med anklagene mot seg, gis vern mot selvkriminering og reell adgang til kontradiksjon.
Utvalget som har laget retningslinjene, ble ledet av Helsingeng og bestod for øvrig av advokatene Preben Haugmoen Mo i Føyen, Georg Abusdal Engebretsen i Wiersholm, Kristian Brandt i Hjort og Thomas Steen Brandt i Schjødt.
Les mer på Advokatbladet.no!

VISSTE DU AT...

Thommessen arrangerer advokatmesterskap i golf? I september samles bransjen hos Miklagard golfklubb på Kløfta for å kåre det beste firmaet og de beste individuelle spillerne. Det konkurreres om tre pokaler; brutto slag uten hcp, stableford med hcp og firmapokalen. Sistnevnte tildeles firmaet med de to beste stableford-resultatene.

Per Danielson, hans sønn Håkon Danielson og prosessfullmektig Linnea Tereza Karlberg. Foto: Nina Schmidt

- Nødvendig å sette en stopper for Danielson

Per Danielson vil at Oslo tingrett skal avgjøre om han kan få advokatbevillingen tilbake eller ikke. I ti dager gikk saken for retten. Nå er dom ventet før rettsferien.

TEKST: NINA SCHMIDT OG THEA N. DAHL

Like før jul i fjor fattet Advokatbevillingsnemnden vedtak om å tilbakekalle Danielsens bevil-ling. I slutten av mai startet rettssaken Danielson har anlagt for å få kjent beslutningen ugyldig.
De tre første rettsdagene gikk til innledningsforedraget til Per Danielsens prosessfullmektig, Linnéa Tereza Karlberg. Danielson mener blant annet at vedtaket fra advokatbevillingsnemn-den bygger på feil faktum og gal retts-anvendelse, samt at reaksjonen om bevillingstap etter disiplinærfellelser er for streng.
Regjeringsadvokaten ved prosessfull-mektig Kirsten Berger fikk ordet på dag fire.
– Enten har Per Danielson hatt vel-dig uflaks, eller så har han anlagt en strategi der angrep er det beste forsvar. Men han har ikke hatt uflaks, og han er ikke et offer i saken. Ofre er alle men-neskene som har oppsøkt ham for å få hjelp, for deretter å oppleve mareritt

med skyhøye fakturaer. Det var helt nødvendig å sette en stopper for Per Danielsens aggressive og hensynsløse fremferd, sa hun.
Danielson var lite fornøyd med sta-tens åpning.
– Jeg mener at statens saksfremstil-ling var aggressiv, hensynsløs og flåse-te. Så her møter staten seg selv i døra, og opptre sånn de mener at jeg ikke skal gjøre, sa han til Advokatbladet i pausen.
Advokatbevillingsnemnden mener det er fire forhold som hver for seg er over grensen for tilbakekall: Spesiell klienthåndtering, rot med klientkonto-er, at en tidligere advokat, nå rettshjel-per, drev en «butikk i butikken», samt rot med hvitvaskingsrutinene.
I retten kom det også frem at Tilsyns-rådet har politianmeldt Danielson for flere forhold, deriblant underslag av 160.000 kroner, bedrageri og brudd på hvitvaskingsloven.
Les mer på Advokatbladet.no!

» **Arbeidslivspodden**
Programledere: SANDS-advokater
NYESTE EPISODER:
• Rettsutvikling det siste året
• Kompetanseutvikling – hvem har ansvaret?

» **Inkludert**
Programledere: Mita C. Arnet, Ingeborg Tveit, Thomas Knutsen og Wensing Li
SISTE EPISODER:
• Henriette Cecilie Breilid: Med arbeidsgiver som legger opp til balanse for småbarnsforeldre
• Tina Storsletten Nordstrøm: Livet er ikke som på Instagram

» **Futuristen**
Programledere: Studenter i CF Oslo Futurum
NYESTE EPISODER:
• Ytringsfrihet og sosiale medier med Jon Wessel-Aas
• Tips og triks til nye studenter

» **Dommerpodden**
Programleder: Ola Berg Lande og Mikkel Østhagen Hamar.
NYESTE EPISODER:
• Beslutningspsykologi og «støy»
• Endringer i tvisteloven

» **Rett og slett**
Programleder: Katrine Holter
NYESTE EPISODER:
• Orderud-saken del 1: Hva skjedde?
• Orderud-saken del 2: Kampen om sannheten

Advokater klare for førstelinjetjeneste
Advokatforeningen har undersøkt om lan-det har nok advokater til å betjene en ny, nasjonal førstelinjetjeneste for rettshjelp, og om advokatene er villige til å påta seg slike oppdrag. 76 prosent av landets allmen-nadvokater, altså advokater som jobber i foretak med mindre enn tjue advokater, kunne tenke seg å delta i en slik ordning. Av disse igjen svarer 85 prosent at de er klare til å reise til nabokommunen for å yte rettshjelp der om nødvendig.

Mads K. Haugse og Ole André Oftebro er aktuelle med boken «Åpenhetsloven i praksis» denne sommeren, som de gir ut i sammen med kollegene Maria Stokseth Hurlen, Tonje Platou og Nils Kristian Lie.

Asle Røe Trio spilte live bakgrunnsmusikk mellom fagsesjonene.

Både før, under og etter fagdagene inviterte JUS og Advokatforeningen til kaffe, mat og mingling.
Foto: Yina Chan

”

Hvordan man forholder seg til risiko, er ofte et krevende spørsmål, særlig hvis man handler med leverandører i deler av verden hvor det foregår mange rettighetsbrudd.

– Vi forventer engasjerte foredragsholdere med høyt nivå, sa advokat og seniorrådgiver Sofia Sanner og Thea Å. Kristiansen, advokat i Randstad Norway.

For advokat Bjørn Philipson og Vectio-partner Skjalg Røhne Halvorsen er det viktigste med fagdagene å lære noe nytt de kan bruke videre i jobben.
Foto: Jonas Fosaas

motvilje mot å forholde seg til et særnorsk regelverk, supplerte Oftebro.

– Spesielt når det krever en del ressurser. De fleste virksomheter er opptatt av å unngå risiko. Vi får derfor ofte spørsmål om hva som er konsekvensene dersom man ikke oppfyller åpenhetslovens plikter. Det er det vanskelig å svare på fordi risikobildet ved ikke å være compliant etter loven er så uklart.

– ÅPENHET MÅ PREMIERES

Nesten samtidig med at Norge går ut i fellesferie, trer åpenhetsloven volum to i kraft, bedre kjent som redegjøringsplikten.

– Redegjøringsplikten må ikke bli sett på som slutten av arbeidet. Snarere tvert imot. Det er første redegjørelse, den må holdes à jour og oppdateres minst en gang i året. Dette er en kontinuerlig prosess. Her må advokatene være tydeligere i sin veiledning, og sørge for at klientene etablerer systemer som sikrer kontinuitet, rådet Oftebro.

Samtidig er det knyttet store forventninger til et nytt aktsomhetsdirektiv fra EU som er ventet ved årsskiftet. •

Endelig var det i gang! JUS-direktør Torbjørn Buer sammen med Vegard Fløtre, advokat i Advokatforeningen og prosjektleder for fagdagene.

Åpenhetsloven trakk fullt hus på fagdagene

Åtte hundre advokater var samlet til faglig fordypning under Advokatenes fagdager. Kurset som først ble fulltegnet handlet om advokaters veiledning i åpenhetsloven. Loven er vanskelig å forstå for ikke-jurister og næringslivet, ifølge kursholderne.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Under fagdagene, som arrangeres av Advokatforeningen og JUS i samarbeid, kunne advokatene velge mellom 45 foredrag holdt av 75 forskjellige foredragsholdere fra 30 ulike advokatfirmaer og organisasjoner.

En av de mest populære sesjonene ble holdt av CMS Kluge-partner Ole André Oftebro og hans fullmektig-kollega Mads K. Haugse, og handlet om hvordan advokater kan bistå klienter med åpenhetsloven i praksis. Faktisk var dette det aller første kurset som ble fulltegnet.

– Vi har hatt noen saker der klienter har vært hos andre advokater før de møter oss, og egentlig fått det vi vil kalle for veldig lite praktisk veiledning. Vi har opplevd at ikke alle advokater er like flinke til å konkretisere forpliktelsene etter loven. Den er samtidig vanskelig å forstå, særlig for ikke-jurister og næringslivet, hvilket betyr at de har behov for advokathjelp. Da bør advokatene kunne gi konkrete råd, sa Oftebro til Advokatbladet.

– Gjennom egen erfaring har vi etter hvert gjort oss noen tanker om hva som fungerer godt – og hva som ikke fungerer, la han til.

KLIENTENES HOVEDUTFORDRINGER

En av de største fallgruvene for advokater som skal gi råd om åpenhetsloven, er manglende forståelse for de grunnleggende prinsippene og hensynene som ligger bak. Det er nettopp denne mangelen som gjør det utfordrende å konkretisere pliktene i praksis, mener Oftebro og Haugse.

De viktigste instrumentene for å forstå åpen-

hetsloven, er OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper, og FNs veiledende prinsipper for ansvarlig næringsliv, sier de to.

– Dette er regler som i utgangspunktet ikke var ment å være rettslig bindende, men som har blitt det likevel. Da må vi som advokater forklare hva de betyr, sa Oftebro.

Særlig kan plikten til å iverksette tiltak for å stanse, begrense eller forebygge negative konsekvenser være utfordrende for klienter.

– De fleste virksomheter kan som regel enkelt lage en oversikt over egne leverandører, som blir grovsortert etter risiko. Spørsmålet blir så hva man skal gjøre etter det. Der er svaret dessverre at «det kommer an på». Det varierer etter risiko, potensielle konsekvenser og hvor sannsynlig det er at disse vil inntre, det kan komme an på hvor sentral innsatsfaktoren er for virksomheten, og det kan komme an på ressursituasjonen til virksomheten, eksemplifiserte Haugse.

– Hvordan man forholder seg til risiko, er ofte et krevende spørsmål, særlig hvis man handler med leverandører i deler av verden hvor det foregår mange rettighetsbrudd.

Blant internasjonale virksomheter er det en

Enkelte firmaer er for røffe i kantene mot sine seniorpartnere, mener Cato Schiøtz.

Partnere i de største advokatselskapene har ulike nedtrappingsplaner og aldersgrenser for exit, men disse er det lite åpen debatt om. Vi har snakket med fire anerkjente advokater om hvordan partnerskapet oppleves for seniorer.

— Som eldre partner vurderes man ikke som en ressurs

Smålig og lite raust. Slik beskriver Cato Schiøtz (74) den behandlingen han mener eldre partnere er utsatt for i noen av de største advokatselskapene.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Det er ikke synd på partnerne, la det være sagt. Alle skjønner at man fortsatt kan ha noe å tilføre etter fylte 67 eller 70 år, men disse fordelene nedprioriteres, for det er økonomien som styrer, sier Cato Schiøtz.

Han tar også en smule selvkritikk.

— De gamle partneravtalene var veldig sjenerøse. Du måtte betale deg inn for å bli partner, men fikk til gjengjeld rundhåndede pensjonsytelser. Så ble firmaene større, og ordningene mindre gunstige. Men vi har alle sammen, mer eller mindre motvillig, vært med på å endre partnervilkårene til å bli mer aldersfiendtlige, sier Schiøtz.

I 2018 begynte han i Glittertind, etter hele førti år i Advokatfirmaet Schjødt. Da Advokatbladet intervjuet ham ved overgangen, snakket han varmt om firmaet som han var med å bygge opp til å bli Norges aller største, men helte samtidig litt malurt i begeret:

— Jeg har i alle år hatt en utstrakt frihet i Schjødt, og partnerskapet har vært veldig sjenerøst overfor min utakt, og min eksentrisitet. Men nå tillater man seg ikke lenger denne

type partnere. Det er veldig leit, for er det noe advokatyrket tidligere har vært forbundet med, så er det frihet. Men i dag har friheten for den enkelte partner i de store firmaene sunket radikalt, sa han den gang.

UTBYTTE = «TAKE»

En av hans faglige ledestjerner er hans mangeårige kollega Annæus Schjødt (d.y.) (1920–2014), kjent som en av etterkrigstidens dyktigste, mest markante og respekterte advokater.

— Annæus var partner til han var 72 år med fullt «take». Det finnes det ingen eksempler på i dag. Da jeg var yngre advokat, var vi i generasjonene under veldig sjenerøse med de eldre. Men den sjenerøsiteten er nå borte,

sier Schiøtz.

Partnernes utbytter er i mange firmaer styrt av en poengsum basert på hvor mye hver enkelt partner har bragt inn til firmaet av omsetning. Utbyttet omtales som partnerens «take».

— I mange firmaer blir seniorpartnere utsatt for en smålig nedtrapping fra slutten av femtiårene eller begynnelsen av sekstiårene. Da kjøres de ned i poeng, og når de når pensjonsal-

Horten, 2007: Cato Schiøtz var prosessfullmektig da en kongelig for første gang tok ut sivil søksmål. Prinsesse Märtha Louise gikk til sak fordi forlaget Publicom ville gi ut boka Märthas engler med et bilde av prinsessen på omslaget. Saken ble forlikt. Foto: Kristian Helgesen, NTB

deren, er det takk og farvel. Man bør ha en større forståelse for gevinstene ved å la eldre advokater få bli i firmaet, sier Schiøtz.

Han understreker at han ikke snakker på vegne av seg selv.

— Jeg var i Schjødt til jeg fylte 70 på vilkår vi var enige om, og følte at firmaet var sjenerøse når det gjaldt meg. Jeg hadde en fri stilling, på tross av at jeg til tider var en utfordring for den til enhver tid sittende MP. Dette fordi jeg alltid vurderte instruks fra øverste hold som veiledende, sier han.

ETTERLYSER FLEKSIBILITET

I Glittertind er han ansatt advokat med stor grad av frihet.

— Jeg er stort sett her fra åtte til fire hver dag, men bestemmer helt selv. Rent økonomisk er det et forhold mellom det jeg drar inn og det jeg tar ut. Jeg jobber fordi det gir meg livskvalitet. Jeg liker å føle at jeg av og til er nyttig, og jobber også en del gratis for organisasjoner. Dette har jeg tenkt å holde med på en stund til. Jeg foretrekker dette livet fremfor å spille golf eller dra på cruise, sier han.

Firmaene bør være mer fleksible overfor sine seniorer, mener han.

— Jeg etterlyser en grunnleggende raus holdning til dem man står på skuldrene til. Er det ikke egentlig slik at en erfaren partner på 67 år representerer en ressurs, både faglig og miljømessig? Det tror jeg mange advokater med lang fartstid

Cato Schiøtz

- Advokat og partner i Schjødt fra 1983 til 2018.
- Advokat i Glittertind fra 2018.
- Har hatt over førti saker i Høyesterett.
- Har vært forsvarer i mange profilerte økokrim-saker. Ført en rekke saker om ytringsfrihet for norske medier. Forsvarer for Per Orderud, pådriver for gjenåpning av Liland- og Torgersen-sakene.
- Hatt topplasseringer i Finansavisens advokatundersøkelse både i sivilprosess og økonomiske straffesaker.
- Talsperson for den antroposofiske bevegelsen i Norge, mange styreverv i kulturlivet. Hyppig brukt foredragsholder. Eier en av de største økologisk gårdene i Oppland på Biri i Gjøvik kommune.

gjør. Det er kanskje ikke like mye penger i eldre advokater sammenlignet med yngre advokater, for i vår bransje er du mest attraktiv når du er mellom førti og femti år.

Ingen advokater ønsker å bli subsidiert, og alle er innforstått med at det må være en sammenheng mellom inntak og uttak, mener han.

— Mitt overordnede poeng er at man som eldre partner ikke vurderes som en ressurs. I akademien og innen medisinfaget ser vi for eksempel at mange fortsetter til de er over sytti år, fordi det vurderes som en fordel for alle parter. Jeg tror ikke det er mange advokater over sytti i de største firmaene. Schjødt har ingen, og har ikke hatt det på ti-tjuen år, sier Schiøtz.

INGEN SNAKKER OM DET

Eldre skyves ut, men ingen snakker om det, ifølge Schiøtz.

— Det er en del bitre partnere som har gått ut av de store firmaene, det er en viss frustrasjon der. Ingen nevnt, ingen glemt, men jeg vet at flere har vært forbannet og følt at de yngre har vært utakknemlige. Det er ikke hyggelig å bli skviset ut fra et sted der du har vært i et langt arbeidsliv.

Mens firmaene har fokus på mangfold og kvinneandel, er de tause om seniorpolitikk, påpeker han.

— Man bør ha en tilsvarende diskusjon om mangfold og likestilling knyttet til eldre. Det handler ikke om at de eldre skal ha mer penger, men det er mange i min generasjon som kjeder seg.

Selv går han fortsatt i retten.

— Jeg hadde en stor hovedforhandling i januar, en styresvarssak i Borgarting. Jeg følte ikke at det var noe drawback å være 74 år. Jeg tror ikke det er så mange advokater over sytti som fortsatt går i retten. Hovedforhandlinger er anstrengende, men jeg synes det gir livskvalitet å få den utfordringen.

Men han merker at han er litt rusten på dogmatisk juss.

— Jeg er ikke lenger så opplest på alle lovendringer og på juridisk teori som tidligere. Men vi får jo god hjelp fra de yngre. Vi er alltid to i store rettsaker. •

— Inntjeningskrav kan gi firkantede regler

Advokatfirmaer bør ha en uttalt eldre-politikk, ikke bare for partnerne, men også for senior-advokatene, mener Erik Keiserud (78).

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

– Grensen for å måtte tre ut av partnerskapet bør ikke være lavere enn sytti år, mener Erik Keiserud. Han er fortsatt aktiv som advokat, og har blant annet bistått advokater som skal ta prøven i Høyesterett.

Den tidligere lederen av Advokatforeningen og mangeårige partneren i Hjord jobber fortsatt som advokat, nå på egne ben i et advokatfelleskap i Hydrobygget på Solli plass.

Eldre partnere har mye erfaring som kan bidra til å øke firmaenes omsetning, påpeker han, og oppfordrer advokatfirmaer til å ha åpne diskusjoner om aldersgrenser, og lage ordninger som er mest mulig rettfærdige.

– Firmaene bør ha et eget senior-program eller opplegg der økonomi ikke er det avgjørende. Man har tross alt hatt et fellesskap, og fellesskapsfølelsen bør få være med litt videre, sier Keiserud.

Selv etter et langt liv i bransjen har han begrenset kunnskap om hvilke senior-ordninger som finnes, ettersom temaet ikke debatteres i særlig grad.

– Ordningene vil jo variere fra firma til firma, avhengig av størrelse og i hvilket segment man arbeider innenfor. En åpen debatt internt og en tydelig linje ville vært en fordel, slik at advokatene og partnerne vet hva de har å forholde seg til, sier Keiserud.

INNTJENINGSKRAVET UTFORDRER

Det er inntjeningskravet som skaper en del utfordringer for senior-partnere i de store forretningsadvokat-selskapene, tror han.

– Jeg vil ikke si at kravet i seg selv skaper problemer, men det fører til at alder blir et tema.

Seniorpartneres aldersgrenser handler om to forhold, påpeker han: Når nedtrapping av kravet til inntjening og rett til uttak skal begynne, og når man skal slutte i firmaet.

– Det er mitt inntrykk at i en del firmaer er kravet til inntjening ganske dominerende, både knyttet til når nedtrapping av uttak skal starte, og når folk skal ut. Dette kan gi firkantede regler. Jeg er litt overrasket over at man ikke i stør-

re grad ser verdien av å beholde flere av dem som går over firmaets aldersgrense. Mange partnere litt opp i årene har mye erfaring som firmaene både kan ha nytte og glede av, og det er flere måter man kan organisere dette på, til glede både for firmaet og advokaten, sier Keiserud.

En grad av skjønn ser ut til å virke inn på beslutningen.

– Det kan man forstå, men trynefaktoren kan bli en fare, fordi partnere som har vært dominerende og populære kanskje får lov til å bli, mens andre med en mer beskjeden rolle, må gå. Dette kan nok oppleves som urettferdig. Mer objektive regler kunne avhjulpet problemet.

Firmaene må sørge for gode pensjonsordninger, oppfordrer han.

– Mange av advokatene i de store firmaene har vennet seg til en inntekt som ligger i overkant av hva som er vanlig. Overgangen til pensjonistlivets lavere inntekter kan bli stor.

VELGER NYE LØSNINGER

Han har registrert at en del anerkjente partnere som har nådd aldersgrensen, har valgt å gå inn i mindre firmaer.

– Det kan være en god løsning ved at man kommer til et sted hvor kravet til inntjening er et helt annet, og hvor man da får mye større frihet.

Andre som faller for aldersgrensen, velger å starte for seg selv.

– Selv startet jeg eget firma som 70-åring, først i kontorfellesskap med Hjord, deretter i et fellesskap med andre hvithårede advokater i Hydrobygget i Bygdøy allé. Jeg har selvfølgelig

færre klienter og mindre å gjøre enn før, men det er absolutt nok. Men etter hvert vil jo klientmassen tørke ut. Om du har hatt en karriere som prosedyreadvokat, så vil klientene vegre seg for å gå til en syttiåring hvis man vet at saken kommer til å vare i noen år fremover. Min egen portefølje dreier seg nå mer mot rådgivning, og jeg må jo erkjenne at det er mer slitsomt å stå i retten nå, og derfor fornuftig å overlate dette til de som er litt yngre.

”
Firmaene bør ha et eget senior-program eller opplegg der økonomi ikke er det avgjørende.

Oslo, 1995: Permittert sentralbanksjef Torstein Moland, assistert av advokat Else Bugge Fougner (t.v.) og Erik Keiserud, haster til advokatkontoret for å forberede neste skritt i dramaet rundt Airbus-prosjektet.
Foto: Bjørn V. Sandness, NTB

En utfordring ved å starte eget firma, er alle formalkravene og mangelen på støttefunksjoner.

– Listen over alt som må ordnes, er lang. Om firmaene kan bistå med hjelp på vei ut, kan det gjøre overgangen lettere for mange.

78-åringen tar sikte på å leie kontor i kontorfellesskapet i Bygdøy Allé også til neste år.

– Det viktigste for oss er det sosiale, og at vi har andre vi kan snakke om juss med. Å ha noen å spise lunsj med er hyggelig, og så drar vi på utenlandstur sammen. I fjor var vi i Venezia og for to år siden i Firenze. Du får noen nye venner som du treffer oftere enn dine gamle, og blant oss er det overhodet ikke noen konkurranse som kan skape problemer. Det fungerer veldig bra. •

Ba2-advokatene

Advokatfellesskapet i Bygdøy allé 2 kaller seg Ba2-advokatene, og består i tillegg til Erik Keiserud av veteranene Ulf Werner Andersen, Knut Boye, Fred A. Gade, Jørgen Stang Heffermehl, Nina Reiersen, Per Seime, Tom A. Torkildsen, Bjørn O. Øiulfstad, Trond Eilertsen og Svein Sulland.

Tidligere har blant annet Arne Fliflet, John A. Rein og Petter Lauritz Bernhardt vært en del av fellesskapet.

Fortsatt god portefølje

Else Bugge Fougner (78) har en spesialordning som ansatt partner i Hjord, og er på inntektstoppen blant advokater som har fylt 72.

– Det er nødvendig for samfunnet at vi alle skal arbeide lenger. Likevel har mange selskaper betingelser i sine partneravtaler om at man må fratre ved fylte 60 eller 62 år. Dette er ikke i harmoni med det som kreves for å bære samfunnet videre, sa hun i et intervju med Advokatbladet tidligere i år.

Den tidligere justisministeren, som fortsatt har en god portefølje, sa at hun synes det er mer enn greit at hun ikke lenger har en rolle i utviklingen av selskapet, etter å ha vært partner i en mannsalder.

– Min avgang fra Wikborg Rein var ryddig og skikkelig, og avslutningen minneverdig. Etter så mange år i firmaet er det en glede å kunne fremsnakke firmaet, sier Trond Eilertsen.

– Kan ikke ha en geriatrik avdeling

Å forberede seg på å trappe ned er helt avgjørende, sier Trond Eilertsen (67), tidligere styreleder i Wikborg Rein og leder av firmaets shipping-offshore-avdeling. Aldersgrenser i partnerskapet er naturlige og nødvendige, mener han.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Ved årsskiftet i fjor ga Trond Eilertsen seg som partner og startet eget advokatselskap for å få mer tid til familien, til å gå Norge på langs, bestige fjell og ha en større grad av frihet.

Nå jobber han om lag tusen timer i året – fem til seks hundre timer som advokat, og bruker resten av tiden ute i det fri, samt på styreverv, blant annet i Gard og noen andre styrer i maritim sektor.

– Jeg sitter i advokatfellesskapet Ba2 med en gruppe flinke og hyggelige kolleger som har gjort tilsvarende valg som meg, og kunne ikke hatt det bedre, sier han.

Trond Eilertsen var nesten 39 år i Wikborg Rein og var styreleder i åtte år. Han har hatt møterett for Høyesterett siden 1997, og tronet ti ganger på toppen av shipping-kategorien i Finansavisens årlige advokatundersøkelse, siste gang i 2021.

Han har levd et hektisk arbeidsliv, men har tatt lange pauser innimellom, og slik forberedt seg på en ny tilværelse utenfor de strøkne kontorene til Wikborg Rein.

– I snitt har jeg tatt noen ekstra uker fri hvert tredje år uten vederlag for å drive med friluftaktiviteter, som å bestige høye fjell, sier Eilertsen.

Han har blant annet vært på toppen av Mount Everest og krysset Grønlandsisen.

UNDERVURDERER SIN EGEN LYST

Partnere bør ikke bli overrasket over at de en dag når alders-

grensen, mener han. – De fleste større selskaper har aldersgrenser for når partnere skal avslutte karrieren sin, og dette vet partnerne om lang tid i forveien. Men mange tar det ikke innover seg, og når de så blir 64, som eksempelvis er aldersgrensen i Wikborg Rein, så har de undervurdert hvor unge de fortsatt føler seg på det tidspunktet, og hvor lyst de har til å fortsette.

I noen få år før de går ut av partnerskapet er partnerne normalt i en nedtrappingsprosess rent inntektsmessig.

– Som partner bruker du en viss tid på å bygge opp utbyttet ditt, og må jobbe noen år før du kan ta ut på topp, og så er det nedtrapping mot slutten av karrieren. Dette vet partnerne når de skriver under partneravtalen, sier Eilertsen.

Nedtrappingen bereder grunnen for de yngre partnerne som kommer opp og sørger for kontinuitet og vekst, forteller han.

– Firmaet ønsker på sett og vis at partneren snart skal gå av, slik at man kan være åpen for å introdusere de yngre partnere for de klientene som partneren har hatt tilknytning til. Det er ingen ting som heter «min klient» lenger, men fortsatt er det jo personrelaterte forbindelser mellom advokat og klient.

EKSTREM SULT BLANT UNGE

Den nedtrappingen som pågår i noen få år før man slutter, gjør noe med deg, sier Eilertsen.

– Nedtrappingen er blant annet et resultat av firmaets er-

kjennelse og erfaring med eldre partnere. I en slik periode så er man ikke like sulten som den yngre generasjonen partnere, som skal bevise at de er verdige partnerskapet. Det er en sterk stå-på-vilje og en nesten ekstrem sult, i anførselstegn, hos mange som vil vise at de kan få det til. En partner i nedtrapping makter sjelden å fungere på samme måte, og det tror jeg fører til at man ser et endepunkt for karrieren i firmaet.

– Hvor viktig blir da for eksempel firmaets strategidiskusjoner for deg, eller nyrekrutteringer? Samtidig opplever de eldre at de yngre tar mer plass. Jeg tror dette er riktig og slik det må fungere, spesielt i de store og mellomstore firmaene i dag, sier han.

Han har hørt historier om eldre partnere i advokatbransjen som avslutter etter titalls år i større firmaer, preget av det de opplever som skuffende behandling.

– Når det er sagt, tror jeg firmaene, for å unngå forskjellsbehandling, tilstreber lojalitet til partneravtalen. De eldre partnerne har trolig ikke tatt innover seg det de visste ville komme. For min egen del har jeg vært krystallklar på å unngå det.

FØRSTEKLASSES BEHANDLING

Enkelte partnere får bli med videre etter oppnådd aldersgrense fordi firmaet og de selv ønsker det, forteller han.

Oslo, 2001: Forliset av det kypriotiske skipet John R i desember 2000 utenfor Grøtøya i Nord-Trom førte til tvist om hvem som skulle betale opprydningsaksjonen. Fra h. sjefen for Sjøfartsdirektoratet Ivar A. Manum, det kypriotiske rederiets representanter i Norge, advokat Trond Eilertsen og Mari Kjærstad. Foto: Knut Falch, NTB

Trond Eilertsen

- Advokat i Wikborg Rein fra 1984, partner fra 1990 til 2021, styreleder fra 2007 til 2014.
- Ledet Wikborg Reins kontor i Kobe, Japan i tre år.
- Fikk møterett for Høyesterett i 1997.
- Styreleder i Gard.
- Ti ganger kåret til Norges beste shipping-advokat av Finansavisen.

– Hvis en person har et faglig godt rennommé eller er en «rainmaker» som drar inn mye oppdrag, så er det ikke tvil om at man klarer å finne individuelle løsninger.

De fleste som går ut av partnerskapet og ønsker å fortsette å jobbe, blir fast ansatte advokater med en avtalt lønn og ofte en bonus basert på innsats.

Å innføre en bevisst seniorpolitikk som lar alle få fortsette så lenge de ønsker, ville ikke være noen fordel, mener han.

Men han stiller spørsmålet om firmaene, i større utstrekning, kunne dra nytte av eldre partneres kunnskap og erfaring, det være seg forhandlingsteknikk, forberedelser til rettssaker eller prosjektstyring.

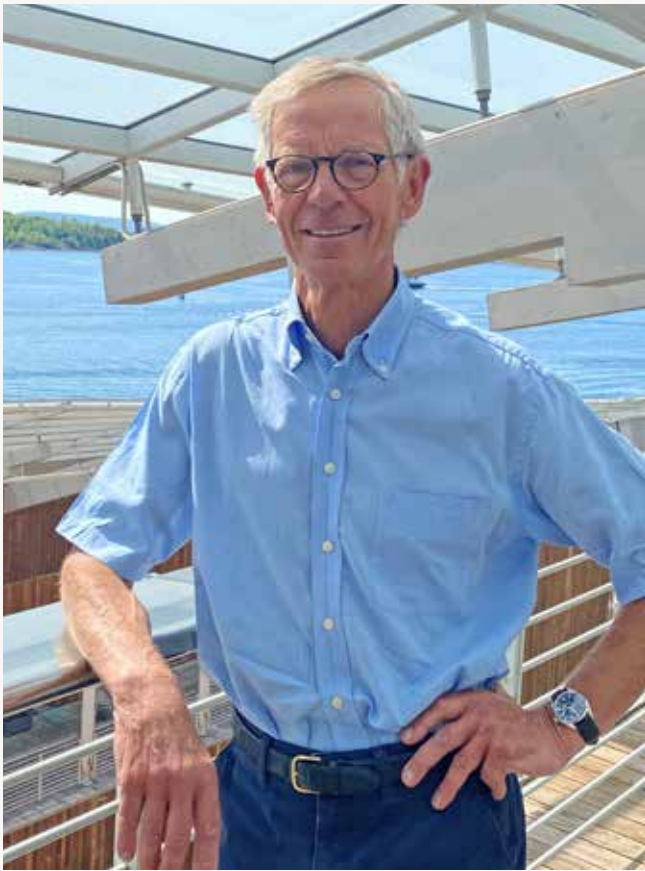
– Man kan ikke etablere en «geriatrik avdeling» i et advokatfirma, det er jo derfor man har regler for at man skal slutte når man kommer til en viss alder. Med de inntektene partnerne i de større firmaene har nå, må de kunne berede grunnen for en trygg og god alderdom. Men jeg tror likevel ikke det er pengene som driver folk til å ønske å fortsette å jobbe.

Mange frykter overgangen fra et hektisk og krevende arbeidsmiljø, hvor deres kompetanse er etterspurt 24/7, til en hverdag som må fylles med andre givende aktiviteter, tror han.

Han har et råd til både advokatene selv og til firmaenes ledelse.

– Kjernen i mitt budskap er at det er to sider av saken. Den ene er at advokaten må erkjenne at firmaet har en ordening som man faktisk har akseptert, og man må klare å beholde både innsatsvilje og humør frem til avgang. Fra firmaets side må man være lojal og behandle vedkommende som en førsteklasses partner selv om partneren er i nedtrapping, og helt til karrieren er over. •

— En vinn-vinn-situasjon

– Om jeg har tittelen advokat eller rådgiver, spiller ingen rolle, sier Gudmund Knudsen.

Advokatfirmaet BAHR tilbyr sine partnere å fortsette som ansatte rådgivere etter at de er fylt sytti år, en ordning som får skryt i bransjen. – Jeg er glad for å jobbe i et firma som gir meg denne muligheten, sier Gudmund Knudsen (76).

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

For tiden er det syv tidligere partnere som har takket ja til BAHRs senior-ordning, og arbeider i firmaet som rådgivere. Et vilkår fra firmaet er at partneren gir fra seg advokatbevillingen, og utelukkende jobber som rådgiver.

– For meg har dette ingen betydning, da jeg likevel de siste årene som advokat ikke gikk i retten, sier Gudmund Knudsen.

Knudsen har vært rådgiver i BAHR siden han ga seg som partner i 2016, og kan se tilbake på en lang og innholdsrik karriere. Før han kom til BAHR, var han 16 år i lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet. Der hadde han blant annet ansvar for selskaps- og stiftelsesretten.

Gudmund Knudsen (76)

- Ansatt i lovavdelingen fra 1974 til 1990.
- Advokat og partner i BAHR fra 1990 til 2016.
- Møterett i Høyesterett fra 2008.
- Har vært medlem og ledet flere offentlige utvalg innen stiftelses- og selskapsretten.
- Skrev utredningen «Forenkling og modernisering av aksjeloven» i 2011.
- Ledet arbeidet med NOU 2016: 21 Forslag til ny stiftelseslov.
- Leder for Stiftelsesklagenemnda.
- Forfatter og medforfatter i flere bøker.

Nå er han å se i BAHRs lekre kontorbygg ytterst på Tjuvholmen omtrent to, tre dager i uken. De øvrige dagene arbeider han hjemmefra.

– Jeg har selvsagt kortere arbeidsdager enn før, og begynner aldri klokken syv om morgenen, det er opplagt. Jeg har frihet til å gjøre helt andre ting, som å ta meg en skitur i marka når jeg har lyst til det. Jeg har ikke noen problemer med å fylle dagene. Mitt arbeid består dels av løpende rådgivning- og utredningsarbeid, og så driver jeg litt skribentvirksomhet.

Han er blant annet medforfatter av en lovkommentar om aksjeloven og allmennaksjeloven.

– Her er det stadig nytt rettsstoff som må innarbeides. Jeg har også vært med i utvalg- og utredningsarbeid. Rollen som rådgiver gir meg anledning til denne type arbeid, som passer godt i den fasen av arbeidslivet jeg er inne i nå, sier Knudsen.

FORDELER FOR ALLE

Å slutte helt å jobbe er ikke et alternativ for ham.

– Jeg synes fortsatt det er morsomt og givende, samtidig som ordningen gir stor grad av frihet. Men jeg har veldig stor respekt for ikke å begi meg inn på rettsområder jeg ikke kan. I et firma som vårt, er terskelen veldig lav for å overlate ting til kolleger som kan feltet bedre, sier Knudsen.

Senior-ordningen er en vinn-vinn-situasjon, påpeker han.

– Den enkelte har glede av å kunne fortsette med det man trives med, og kan utnytte sine kunnskaper som er opparbeidet etter å ha vært i arbeidslivet i femti år. Så tjener man jo litt penger og kan spe på pensjonen, men dette er ikke det sentrale. Det viktige er gleden over å være i miljøet og føle at du gjør det du synes er interessant og morsomt. Mens firmaet drar nytte av din erfaring, dine innspill og din tid.

Når den tidligere partneren runder åtti år, opphører ordningen.

– Dette er en sluttstrek som det ikke er noen diskusjoner om, for på ett eller annet tidspunkt må det settes en absolutt strek, sier han. •

Revisjonsgigantene vokser kraftig

«The Big 4» omsatte for 2,1 milliarder kroner til sammen i Norge i fjor, og vokste mellom ti og 45 prosent. Blant landets 25 største firmaer, hadde fem firmaer fall i omsetningen.

TEKST: NINA SCHMIDT

Advokatselskapene i Norge til de fire store, internasjonale revisjonsselskapene hadde en pen vekst i 2022, viser firmaenes årsregnskaper. Ernst & Young topper listen, med en vekst på hele 45 prosent.

De fire revisjonsselskapene PWC, Deloitte, Ernst & Young (EY) og KPMG Law - som i USA omtales som «The Big 4» - er verdens største internasjonale revisjonsselskaper, og har kontorer i over 150 land.

PwC vokste med 23,5 prosent, og har hatt fokus på å strømlinjeforme arbeidet sitt i perioden 2021 til 2022.

– Vi har dermed posisjonert oss slik at vi i større grad har klart å tenke tverrfaglig, og trekke inn ulike tjenestoområder fra multikompetansehuset PwC til klientene våre, sier managing partner Trond Ingebrigtsen.

KPMG LAW: 50 NYE I FJOR

KPMG har om lag 1650 ansatte i 25 kontorer rundt om i Norge. Advokatkontoret i selskapet - KPMG Law - omsatte for drøye 319 millioner kroner i fjor, og ledes av Cathrine Bjerke Dalheim.

Hun er svært godt fornøyd med fjorårets omsetningsvekst.

– I 2021 hadde vi en klar strategi om å satse målrettet på forretningsjus, og bygget et spisset miljø innen områdene offentlig anskaffelser, M&A, finansregulatorisk, personvern og granskning. Vi rekrutterte cirka femti nye medarbeidere på ett år, forteller Dalheim.

Firmaet skaffet seg mange store oppdrag i fjor.

– Vi opplevde mye stang inn i store tilbudsprosesser, samt organisk vekst på etablerte tjenestoområder innen skatt og avgift, sier hun.

KPMG Law samarbeider tett med

KPMG internasjonalt, og har satt seg høye mål for den videre utviklingen.

– Vi vil mer. Innen utgangen av det finansielle målåret i 2025 skal vi passe-re en halv milliard, sier Dalheim.

Schjødt - Norges desidert største advokatfirma målt i omsetning - er firmaet med sterkest vekt blant firmaer med opprinnelse i Norge. Schjødt har en filial i Stockholm etter fusjonen med Hamilton i 2019, mens firmaets kontorer i London og København er egne selskaper.

De fire andre norske firmaene med god vekst i fjor var Wiersholm, Bull, Thommessen og Kvale. •

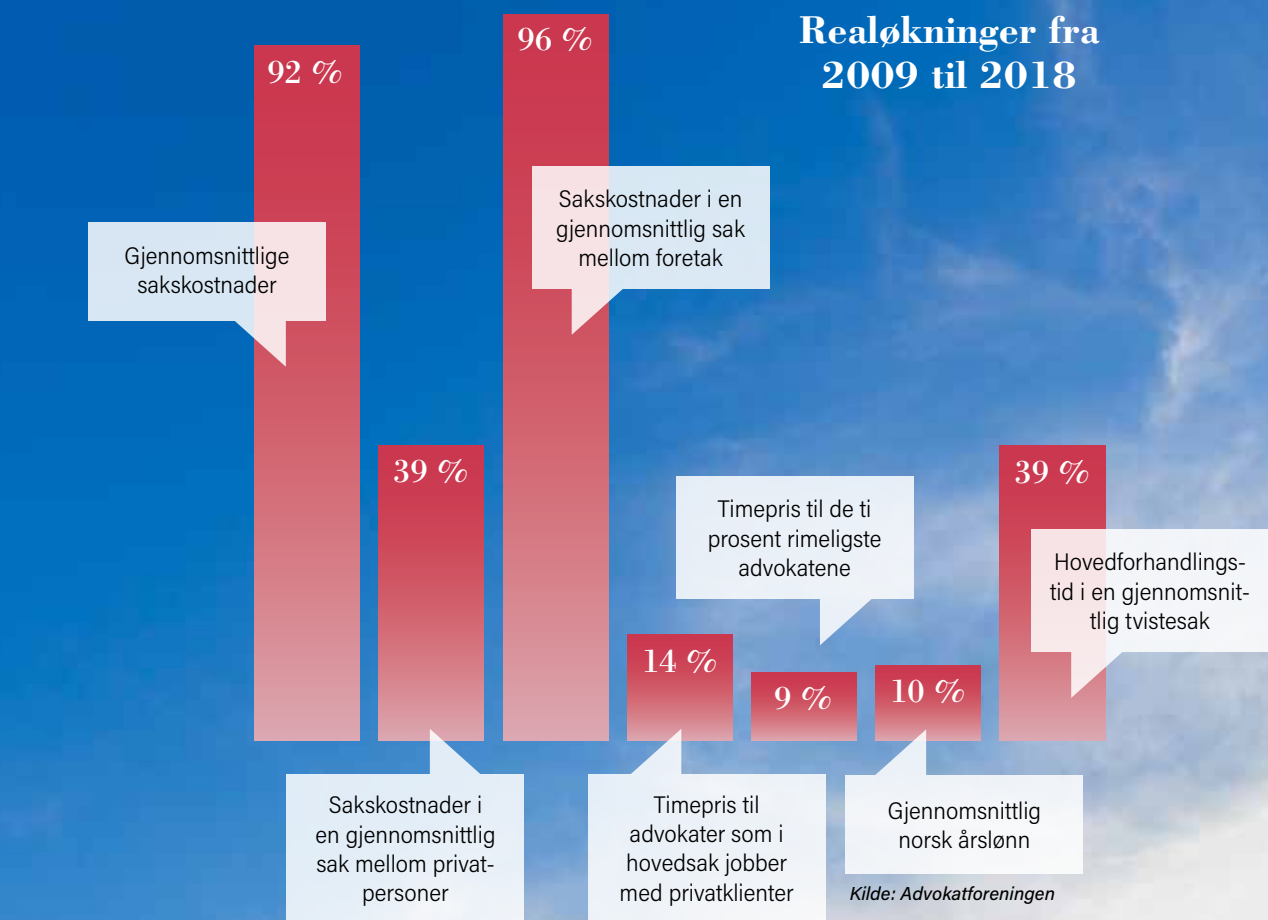

Cathrine Bjerke Dalheim er managing partner i KPMG Law. Foto: Thea N. Dahl

Omsetning 2022 og 2021 for Norges 25 største advokatfirmaer

Fjorårets plassering i parentes. For Simonsen Vogt Wiig, Selmer, Hjort, CLP, Føyen og Brækhus er tallene negative. Kilde: Brønnøysundregisteret

	Firma	2022	2021	Endr. i %
1	Schjødt	1 743 449 403	1 568 535 885	11,2
2	Thommessen	1 440 573 305	1 312 514 491	9,8
3	Wikborg Rein	1 394 359 000	1 300 344 000	7,2
4	BAHR	1 131 154 011	1 036 344 797	9,2
5	Wiersholm	1 122 177 134	1 015 098 375	10,6
6 (9)	PWC	685 894 000	555 624 000	23,5
7 (6)	Simonsen Vogt Wiig	616 186 999	640 177 000	3,8
8	SANDS	588 595 529	566 569 608	3,9
9 (10)	Haavind	580 390 415	545 242 641	6,5
10 (12)	Deloitte	577 440 384	523 369 176	10,3
11	CMS Kluge	563 435 076	537 553 020	4,8
12 (7)	Selmer	552 774 637	574 625 395	3,8
13 (14)	Ernst & Young advokatfirma	542 349 855	373 967 998	45
14 (13)	Arntzen de Besche	465 600 250	511 207 834	8,9
15	Kvale	370 919 279	337 881 991	9,8
16	DLA Piper	354 166 002	319 663 631	10,8
17	Grette	321 950 485	303 590 064	6
18 (19)	KPMG Law	319 169 000	242 879 000	31,4
19 (18)	Hjort	269 547 129	272 267 743	1
20	Elden	222 479 996	206 015 863	8
21 (24)	BDO Advokater	216 184 469	160 926 511	34,3
22 (21)	CLP	203 306 286	202 228 624	0,5
23 (25)	Bull	174 894 556	159 020 176	10
24 (23)	Føyen	172 178 587	169 978 527	1,3
25 (22)	Brækhus	162 029 238	171 026 240	5,3

Sakskostnadene bare øker og øker

SV foreslo makstjenester på advokat-tjenester, men ble stemt ned. Men Stortinget har vedtatt å be regjeringen utrede hvordan sakskostnadene i sivile saker kan reduseres.

Min grunnleggende frykt er at domstolene skal bli irrelevante som tvisteløsningsorgan. Med en såpass høy medianpris, betyr det i praksis at domstolene blir et organ for rike folk. Det vil på sikt svekke tilliten til hele rettsstaten, sier justispolitisk talsperson i SV, Andreas Sjalg Unneland.

Sakskostnader registreres ikke i Lovisa, domstolenes saksbehandlingssystem. For å kartlegge økningen i sakskostna-

der, undersøkte Domstolkommisjonen kostnadene i seks tusen saker, og konkluderte med at sakskostnadene i snitt økte med hele 92 prosent fra 2009 til 2018.

Høyest er økningen i saker mellom foretak (96 prosent), mens økningen i saker mellom privatpersoner var på 39 prosent.

Ifølge Justis- og beredskapsdepartementet, har sakskostnadene bare fortsatt å øke siden Domstolkommisjonen gjorde sin undersøkelse. Fra 2018 til 2022 har de i snitt økt med tjue prosent, anslår departementet i et brev til Stortingets justiskomiteé.

NYE REGLER FRA 1.JULI

Fra 1. juli gjelder nye regler i tvisteloven som har til hensikt å redusere saksomkostningene og gjøre rettspleien mer effektiv. Tvungen rettsmekling, nye regler for planmøter, dommerfastsettelse av prosess-

Oppretter kostnads-utvalg

Advokatforeningen har besluttet å sette ned et ad hoc-utvalg for å vurdere hvilke endringer som bør gjøres for å få sakskostnadene ned.

Irepresentantskapsmøtet nylig luftet advokat Brynjar Østgård, leder av Troms krets, en bekymring for de økende sakskostnadene.

– Sakene svulmer opp og omkostningene går til himmels, og det er vanskelig å si hva dette skyldes. Men advokatstanden er en sentral aktør, så vi må se på oss selv og hvilke bidrag vi har til denne utvikling, sa Østgård.

– Hvis vi ubevisst bidrar til en utvikling der det blir så dyrt å gå til domstolen at bare de rike har tilgang, har vi sviktet vår oppgave, sa han.

Leder Jon Wessel-Aas sa at flere politikere nå rasler med sablene.

– De er ikke fornøyde med at vi sier at det ligger løsninger i tvisteloven og at sakene må styres mer aktivt. Det er en fare for at det vil komme lovgivningsinitiativer. Vi bør selv foreslå endringer som kan avbøte situasjonen, sa Wessel-Aas.

Advokatforeningen setter nå ned et utvalg som kan foreslå konkrete endringer.

Les også Jon Wessel-Aas' kommentar på side 51.

fullmektigens salær og lavere terskel for å nekte anker fremmet er blant tiltakene (les mer utfyllende på side 38).

Men de nye reglene er alene ikke nok til å bringe sakskostnadene ned på et nivå som er i tråd med lovgivers intensjon ved innføring av tvisteloven, heter det i proposisjonen (Prop.34 L).

Da den i vår var til behandling i Stortingets justiskomiteé, vedtok flertallet følgende formulering:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan par-tenes sakskostnader i sivile saker kan bli lavere, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

ARBEIDSMØTER I TRE BYER

I fjor høst arrangerte Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid med Domstoladministrasjonen arbeidsmøter med advokater og representanter fra domstolene i Oslo, Bergen og Tromsø.

For å få kortere og mer spissede rettssaker, har Oslo tingretts tvistesaksgruppe utarbeidet en VÆR AKTIV-PLAKAT.

Punktene går til kjernen av aktiv saksstyring, og tingretten har hatt interne møter på hvert punkt, forteller sorenskriver Yngve Svendsen.

1. Avklar tvistetemaet!

- Still kritiske spørsmål – hva er sakens kjerne?
- Utfordre på enighet og uenighet, ubestridt og bestridt.

2. Motivér til rettsmekling!

- Ta kontakt og holdt kontakt.
- Gjør det tidlig (men det er aldri for seint).

3. Styr tidsbruken!

- Fra partsstyring til dommerstyring – bruk tiden som verktøy.
- Sett rammer tidlig.

4. Gjennomfør planmøte(r)!

- Bruk tid for å spare mer tid senere.
- Skreddersy og gjenbruk arbeidet i HOV og domsskriv.

5. Styr bevisstilbud!

- Still kritiske spørsmål – hva skal beviset godtgjøre?
- Forsøk dialog, gi signaler, ta beslutning.

6. Vurdér å fravike muntlighetsprinsippet!

- Kombiner skriftlig behandling og rettsmøte.
- Skriftlige innlegg, skriftlige vitneforklaringer.

TVISTELOVEN GIR OSS GODE VERKTØY. BRUK DEM!

Etter innledende foredrag om mer effektiv rettspleie både fra domstolens, advokatenes og akademias side, ble deltagerne delt i grupper og bedt om å liste opp fem tiltak hver som kan bidra til reduserte sakskostnader.

Over seksti forslag kom inn. Ifølge departementets oppsummering er det særlig tre tiltak som peker seg ut: Aktiv saksstyring, ulike varianter av normering og ankeinstansens rolle.

Blant de konkrete forslagene var å analysere prismekanismene i advokatmarkedet, fjerne merverdiavgift på advokattjenester, endre Regler for god advokatskikk og gjøre det pliktig å opplyse om timeforbruk. Videre ble det foreslått et sterkere søkelys på økt proporsjonalitet mellom tvistegjenstandens verdi og sakskostnadene, og at satser og tidsbruk etter sakstyper bør normeres.

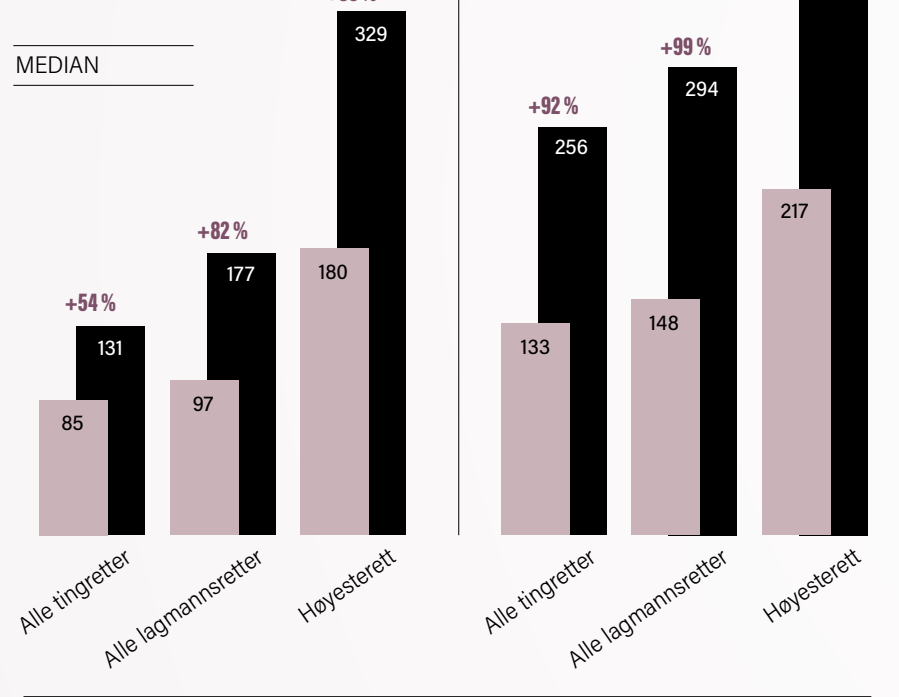
Flere grupper foreslo også å følge opp Domstolkommisjonen forslag om preklusjon mellom første og andre instans – altså omprøving i stedet for overprøving. •

Tilkjente sakskostnader i domstolene, tall i 1000

For lagmannsretten og Høyesterett gjelder tallene for perioden 2007 til 2017.

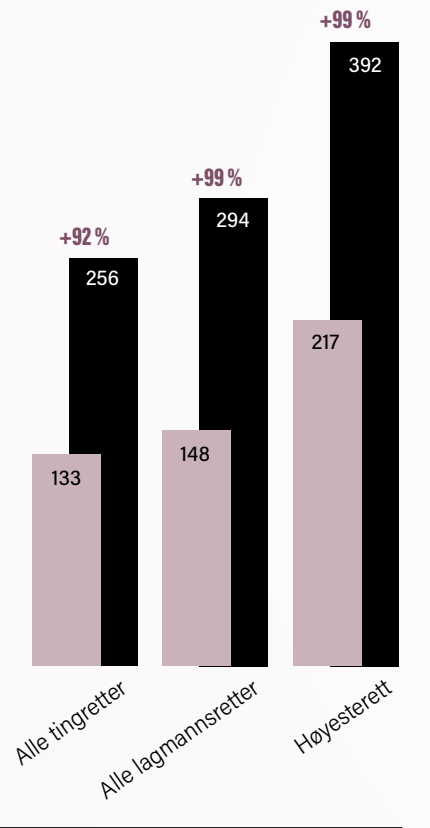
● 2018 ● 2009

MEDIAN

Kilde: Domstol-kommisjonen, NOU 2020: 11

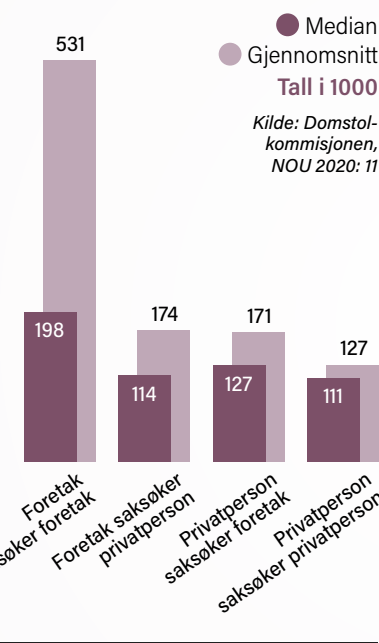
GJENNOMSNITT

Tilkjente sakskostnader i tingrettene etter parter

● Median ● Gjennomsnitt
Tall i 1000

Kilde: Domstol-kommisjonen, NOU 2020: 11

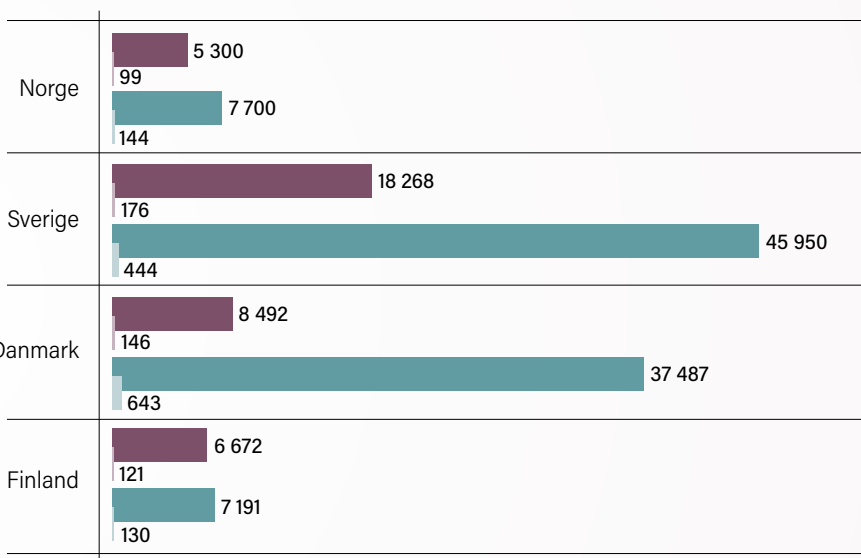

MEDIAN
Den verdien av en variabel som ligger midt i det statistiske materialet.

Familierettslige saker og andre tvistesaker totalt og pr. 100.000 innbyggere i 2020

● Familierettslige saker ● Andre tvistesaker

Kilde: Våre perifere domstoler, Anna Nylund, kapittel 1.

En del av forskjellene kan forklares med domstolenes ulike roller.

NB: Domstoladministrasjonen publiserer mindre detaljerte data enn de øvrige nordiske land, derfor er de norske tallene cirka-tall.

Få sivile saker

Professor Anna Nylund ved UiB, som blant annet forsker på domstoler, mener at norske domstoler spiller en perifer rolle i så godt som alle typer av sivile saker.

«Når antallet saker er lavt, vil store rettsområder så godt som aldri ble gjenstand for prøving i domstol, og når forvaltningsvedtak sjelden blir prøvd, kan uheldig forvaltningspraksis lettere få utvikle seg», skriver Nylund i boken Våre perifere domstoler (redaktør Eivind Smith).

I et kapittel i boken har Nylund analysert domstolenes praktiske rolle i Norden. Mens det i 2020 var bare 7700 tvistesaker ved norske domstoler som ikke var familierettslige saker, var antallet i Sverige 45.950 (se egen tabell).

Professor i offentlig rett ved UiO, Eivind Smith, skriver i boken at det ikke er uvanlig å hevde at ansvaret for et høyt – og stadig stigende – kostnadsnivå i sivile saker «hviler på grådige advokater». Men advokatenes timepriser er ikke kostnadsnivåets primære årsak, mener Smith.

«Advokatutgiftene må heller forstås som en konsekvens av det behovet for advokatinn-sats som skapes av prosessordningen i sivile saker», skriver han.

Prøveprosjekter for økt effektivitet

Normering av antall rettsdager i noen sakstyper og mer skriftlighet er interessante forslag for å effektivisere rettspleien, mener advokat Christian Reusch, leder i Advokatforeningens lovutvalg for sivilprosess og voldgift.

TEKST: NINA SCHMIDT

Episoden «Endringer i tvisteloven» i podkasten Dommerpodden drøfter advokat Christian Reusch og programleder og tingrettsdommer Ola Berg Lande de viktigste nyhetene i loven. De deler også egne erfaringer fra retten, og snakker om prøveprosjekter i Oslo tingrett.

Reusch, som er partner i Simonsen Vogt Wiig og leder firmaets avdeling for tvisteløsning, var sekretær for tvistemålsutvalget, og har skrevet Universitetsforlagets kommentarutgave til tvisteloven.

Endringene i tvisteloven innebærer ikke noen store omveltninger, men har et økt trykk på rettsmekling og en for-

sterkning av rettens plikter for saksføringen, samt en lavere terskel for ankesiling, oppsummerer Lande og Reusch.

Mens det tidligere ikke var adgang til å beslutte rettsmekling hvis én part ikke ville, vil retten fra 1. juli kunne beslutte mekling likevel, dersom retten mener saken egner seg til det.

FOR LITE SAKSSTYRING

I enkelte situasjoner vil dette være uheldig, uttaler Reusch. – Hvis en part for eksempel er avkrevd et høyt beløp i erstatning uten å ha gjort noe galt, er det vanskelig å se at det er noen gode grunner for at parten skal betale seg ut av saken i et forlik. I slike saker er det

kanskje ikke riktig å måtte møte i rettsmekling, mener han.

Helt siden tvisteloven trådte i kraft i 2008, har aktiv saksstyring og økt spising av sakene vært et mål.

– Det er en uttalt hensikt fra lovgiver at domstolene skal bli bedre på aktiv saksstyring. Jeg merket meg at Advokatforeningens i sitt høringssvar til de nye endringene uttalte at «aktiv saksstyring er noe det snakkes og skrives mye om, men noe som dessverre bare skjer i begrenset grad, og som synes ikke å bli i tilstrekkelig grad prioritert i domstolene». Så der fikk vi den fra advokathold, sa dommer Lande.

Å endre kurs på et tankskip som siger fremover, er krevende, og kulturendringen om økt dommerstyring er et pågående prosjekt som tar tid å endre på, påpekte Reusch.

FLERE FORLIK

Oslo tingrett har hatt et prøveprosjekt der dommerne har fått mer tid til saksforberedelsene, fortalte Lande.

– I stedet for å zoome inn på det som er sakens kjerne, så leder prosessen til at den ekspanderer i alle retninger, sier Christian Reusch i Dommerpodden. Til v. dommer Ola Berg Lande.

– Mitt inntrykk er et både advokater og dommere opplever at sakene har vært mer effektive. Og vi har fått til flere forlik, fordi man har klart å spisse sakene bedre, fordi dommerne har vært mer «på» tidlig i prosessen, sa Ola Berg Lande.

Lande forteller i episoden at Oslo tingrett vurderer et nytt prøveprosjekt med normering av rettsdager for hovedforhandling i enkelte sakstyper, noe Reusch synes er positivt.

– Jeg har tro på at dette vil kunne

være en effektiv måte å styre omfanget av advokatarbeidet på. Om man for eksempel klarer å gå fra tre til to dager, så sparer du ikke bare tiden advokatene og dommerne er i retten, men også tiden de ville ha brukt for å forberede den tredje dagen. Så det er ganske store multiplikatorer med kostnadspådrag for hver dag du forlenger en sak, sa Reusch.

Reusch medga at han er fan av å øke skriftligheten i retten, og at dette i større grad bør prøves ut.

– Hvis vi for eksempel sammenlig-

”
Jeg har tro på at dette vil kunne være en effektiv måte å styre omfanget av advokatarbeidet på.

ner oss med Danmark, så ser vi at vi bruker mer tid i retten, fordi vi ikke er gode nok til å konsentrere den muntlige behandlingen om det som er skikkelig viktig og omtvistet. En måte å bli flinkere på i den muntlige behandlingen, er om vi kunne kvittert ut en del ting skriftlig, sa han.

De to var enige om at de ikke mangler verktøy for å begrense prosessene, og at de fleste advokater og dommere mener det er en fordel om prosessene blir mer fortunget. •

– Det er på tide å bli utålmodig

Lagdommer Frode Elgesem har undersøkt hvorfor behandlingen av sivile saker er mindre effektiv i Norge sammenliknet med våre naboland. Han mener domstolene mangler hjelpemidlene som skal til for å gjøre de nødvendige endringene som er ønsket gjennom tvisteloven.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Da tvisteloven trådte i kraft i 2008, var noe av ambisjonen mer aktiv dommerstyring, kortere saksbehandlingstid og rimeligere kostnader. Kort sagt: Mer effektive domstoler. Denne effekten har foreløpig uteblitt.

Nå har lagdommer i Borgarting lagmannsrett, Frode Elgesem, undersøkt hva det er som gjør at tvistesaksbehandlingen er mer effektiv i Sverige og Danmark enn i Norge.

– Jeg gikk i dybden på forarbeidene til tvisteloven, og det slo meg at det er på tide å bli utålmodig. På mange måter mener jeg at vi fremdeles står fast i tvistemålsloven. Domstolkommisjonen fant ut at hovedforhandlinger har blitt lenger, og kostnadene har økt. Sakskostnadene øker mer enn økningen av tvistesummene. Samtidig har vi færre sivile saker, og nærmest ingen forvaltningssaker. Det gjorde meg faktisk litt opprørt å se på hva som var målsettingene med tvisteloven og hvor lite av dette som er oppnådd.

Det fortalte Elgesem da han nylig presenterte sin ferske rapport «Effektiv saksstyring, konsentrerte og effektive hoved- og ankeforhandlinger i sivile saker – kan vi lære noe av tvistesaksbehandlingen i Danmark og Sverige?» for Advokatforeningen.

MANGLER VERKTØY

I rapporten konkluderer Elgesem med at tvistesaksbehandlingen i Norge må struktureres og spisses ytterligere for at tvisteloven skal få ønsket effekt, men domstolene mangler et viktig verktøy: Detaljerte og konkrete veiledninger for hvordan dette skal gjennomføres i praksis.

– I Danmark har de omfattende veiledninger som Dommerforeningen har gitt ut. Disse er mye mer konkrete enn våre. I Sverige har de en mer detaljert lovgivning om saksforberedelsen, sa Elgesem.

”
Vi har på mange måter holdt fast i ekstremversjonen av muntlighetsprinsippet, som kanskje har blitt litt for hellig.

– Det mener jeg mangler hos oss. Dommerne har ikke hatt hjelpemidlene som skal til for å gjøre de nødvendige endringene som er ønsket gjennom tvisteloven. Det funker ikke hvis hver enkelt dommer skal finne ut av dette selv. Jeg anbefaler derfor at det utarbeides mer detaljerte retningslinjer også i Norge.

DANMARK: ÉN DAG ELLER MINDRE

I både Danmark og Sverige har Elgesem besøkt en domstol i førsteinstans og en domstol i anneninstans.

– Hoved- og ankeforhandlingene går mye raskere i begge landene, men særlig i Danmark. Danskene er antagelig gått lenger enn det jeg tror er tenkbart i Norge. Mer enn halvparten av sakene tar én dag eller mindre i retten. Det ser ut til å være den alminnelige forventningen.

I Danmark leverer partene blant annet et utdrag som kun inneholder det de planlegger å påberope en uke i forkant av hoved- eller ankeforhandlingen. Advokatene uthever dessuten det viktigste i dokumentene i utdraget, og dommeren får dermed oversikt over hva de faktisk har tenkt å snakke om.

– Det er noen systematiske forskjeller, blant annet at advokatene vet at dommerne er helt opplest på saken. Da jeg var advokat startet jeg alltid med «denne saken gjelder». Det burde være helt unødvendig, kommenterte Elgesem.

SVERIGE: LITE ROM FOR NYTT I ANKEN

I Sverige er det et mye større trykk på saksforberedelsen, fortalte han.

– I store saker kan forberedende møte ta én dag, og dommeren skriver en sammenfatning av saken. Det er et levende dokument som kan endres underveis, men det følger saken videre og finnes gjerne igjen i dommen.

– I Hovrätten er det liten mulighet for å påberope nye

omstendigheter, og det gjør at rammen rundt saken ligger mer fast i ankeomgangen. Felles for begge landene er at de allerede under forberedelsene etablerer en ramme for saken som følger den hele veien.

TREGHET I SYSTEMET

Overfor Advokatbladet utdyper Elgesem hva han mener nye retningslinjer til dommere her hjemme bør inneholde.

– Vi må ha mer detaljerte formuleringer av hva som er formålet med saksforberedelsen, og av hva man ønsker å oppnå. Forberedelsene bør ikke bare dreie seg om hovedforhandlingen, men også være en forberedelse av selve avgjørelsen. Vi må få en klargjøring av hva tvisten gjelder, hva partene er enige og uenige om, og vi må allerede under saksforberedelsen få en angivelse fra partene av hva som faktisk kommer til å bli brukt under hoved- eller ankeforhandlingen.

Slik vil man kunne skjære til saken, poengterer han.

– Dommerne vil kunne forberede seg ordentlig, og man kan gå mer rett på de sentrale tvistepunktene og argumentasjonen uten å måtte bygge opp saken fra bunnen av.

Domstolene har foreløpig ikke vært ambisiøse nok i de veiledningene som allerede finnes, mener Elgesem.

– Det er en treghet i systemet som nok både er dommerstyrt, men også advokatstyrt. Da jeg var advokat selv, var jeg veldig opptatt av å etablere min parts posisjon grundig allerede innledningsvis i en rettssak. Da blir det jo fort til at begge partene må få lov til å «prosedere» sin sak på en ganske omfattende måte allerede i innledningsforedraget – selv om alle vet at tvisteloven legger opp til en annen type innledningsforedrag. Vi har på mange måter holdt fast i ekstremversjonen av muntlighetsprinsippet, som kanskje er blitt litt for hellig. •

TIPS TIL MER EFFEKTIV SAKSBEHANDLING:

- Felles forståelse av hva saksforberedelsen skal innebære – forberede selve avgjørelsen, ikke bare hoved- og ankebehandlingen.
- Fortung prosess – saken bør være fullt opplyst fra partenes side før planmøtet.
- Grundige planmøter og skriftlige sammenfatninger bidrar til konsentrasjon.
- Tidsplan er viktig. Må følges opp av dommeren.
- Klarlegging av hva som skal påberopes og dokumenteres.
- Konsentrert hoved- og ankeforhandling. Starte «høyere opp på banen».
- Se saksbehandling i tingrett mer i sammenheng med ankebehandlingen.

«Syn og skøn»

Danmark har et eget institutt for behandling av sakkyndigsspørsmål.

- Utpeker skjønnspersoner som gjør undersøkelser og lager rapport.
- Skjønnspersonene svarer på spørsmål under hovedforhandlingen.
- Gjennomføres effektivt, og det føres vanligvis ikke flere sakkyndige etter dette.

Stor grad av gjenbruk

DANMARK:

- Førsteinstansen fører referat av forklaringene i rettsboken som gjengis i dommen.
- I ankerunden leses forklaringen opp, og vitnet svarer på om vedkommende fastholder forklaringen. I så fall legges denne til grunn for ankebehandlingen.
- Vitnet kan få supplerende spørsmål.

SVERIGE:

- Forklaringer i førsteinstans tas opp på lyd og bilde, som spilles av i ankeomgangen.
- Forklaringene kan suppleres, men det er ikke vanlig i praksis.

«Snabbspår»

Stockholm tingsrett har etablert et «snabbspår» for behandling av småsaker som behandler halvparten av domstolens tvistesaker av to av domstolens mest erfarne dommere. Effektiv bruk av lovens virkemidler: Forlik i planmøte, skriftlig behandling eller dom etter en kort hovedforhandling.

ARBEIDSRETT

– Advokater kan bidra til å kjøre folk i grøfta

– Det er dessverre et økende antall arbeidsrettssaker der privatpersoner går til sak som følge av oppsigelse, men der de ender opp med å sitte igjen med en millionregning, sier Jan Fougner. Han foreslår systemendringer og økt dommerstyring.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Jan Fougner er partner i Wiersholm og en av landets mest anerkjente arbeidsrettsadvokater. Han ledet det offentlige utvalget som utredet fremtidens arbeidsliv (NOU 2021: 9), og er professor II i arbeidsrett ved BI. Han har skrevet flere bøker, blant annet oppslagsverket Norsk arbeidsrett (2019).

Tidligere i vår var han prosessfullmektig for Norges Bank i tvisten mellom Statens pensjonsfond utland (Oljefondet) og Kari Bull Daae, en sak som gikk over fire uker i Oslo tingrett.

– At en slik sak skal gå over så lang tid, er helt uforholdsmessig. Men arbeidsrettssakene bare eser ut, og slik vil det fortsette, om ikke noe gjøres.

Dom i saken er ventet i slutten av juni.

En av årsakene til at sakene eser ut, er den økende mengden digitale bevis.

– Når alt er gjenfinnbart, blir sakene enormt mye større. Og så har jussen blitt mer spesialisert, med EU-direktiver og andre disipliner som spiller inn, som likestilling, trakassering og varslervern. Alt dette gjør sakene mer komplekse, og fører til at det går med mer tid.

– Jeg er redd dette bare er starten. Arbeidsrettssaker som tidligere tok tre dager, tar nå en uke. Saker som tok to uker, tar nå fire. Dette er en veldig uheldig utvikling.

FORESLÅR TRIBUNAL

De viktigste arbeidsrettssakene handler om stillingsvernbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. På dette området er behovet for rettshjelp stort, forteller Fougner.

– Arbeidstakeren kan ha et reelt behov for å få prøvet saken, og ofte er det maktulikhet mellom partene. Men fordi vi ikke har et førstelinjesystem, blir det full prøving i retten, med saksforberedelser og advokater på begge sider. Det er et veldig kostbart system, sier Fougner.

Det bør vurderes å innføre en slags tribunal eller nemnd som kan avgjøre de enkleste sakene til en mye rimeligere pris, mener han.

”Arbeidsrettssaker som tidligere tok tre dager, tar nå en uke. Saker som tok to uker, tar nå fire. Dette er en veldig uheldig utvikling.

– Mange land i Europa har et arbeidsrettslig sammensatt eksperttribunal som kan gi en førsterundeprøving av saken. Dette kunne være noe å prøve ut i Norge, for i dag er vårt system for dyrt for privatpersoner, sier Fougner.

NY SITUASJON

Forslaget er tidligere blitt løftet av andre jurister, men uten at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har utredet det.

– Det har aldri kommet ordentlig på dagsordenen her i Norge, vi har vært fornøyde med det systemet vi har hatt. Men nå er det mange sektorer i arbeidslivet som ikke er organiserte. Uorganiserte får ingen støtte fra fagforbund, og må ta kostnadene ved en domstolsprøving på egen kappe. Dette er en ny situasjon, og vi bør derfor tenke nytt.

Stillingsvernssaker er gjerne ikke så krevende og komplekse, og kan derfor egne seg for en ny og enkel type nemnd eller tribunal, mener han.

– DOMMERE BØR UTFORDRE MER

Når sakene først havner i rettsapparatet, har dommerne et stort ansvar for å spisse sakene. På dette området er det rom for store forbedringer, ifølge Fougner.

– Jeg har til gode å høre en dommer engasjere seg i sakens «godhet»; altså vurdere om det er noe substans i saken. De snakker gjerne generelt om mekling, men i noen saker vil ikke mekling være aktuelt. Erfarne dommere vil jo veldig raskt finne punkter i saken der de kan stille noen spørsmål

og utfordre advokatene, og minne advokaten på ansvaret de har for å ta saken videre.

Også underveis i hovedforhandlingen bør dommerne ta mer styring og forsøke å korte ned saken, mener han.

– Når dommerne har hørt bevisene og føler seg veldig trygge på at saken ikke kan føre frem, så bør de kommunisere dette tydelig, og ikke bare se hardt på partene og be dem forlike, men være tøffere og modige.

Men ikke alle saker egner seg til forlik: Noen ganger kan det være behov for å få en dom, for eksempel i saker der det har vært mye offentlig oppmerksomhet, poengterer Fougner.

KJØRER FOLK I GRØFTA

Også advokater har et stort ansvar for å vurdere sakens prosessrisiko og klientens beste, mener han.

– En advokat kan ikke påta seg et søksmål uten å mene at det er sannsynlig at saken vil føre frem. Å gå til sak fordi klienten vil det, mener jeg er uholdbart. At en klient føler seg dårlig behandlet og er lei seg, er ikke nok.

– Bransjen må ta innover seg at det finnes en del advokater som kjører saker som de burde forstå ikke kan føre frem. Og retten har et ansvar for å gi tydelig beskjed, så saken ikke sklir ut og blir en personlig tragedie for dem det gjelder, sier Fougner.

– En forenklet førsteinstans kunne ha løst veldig mye, sier advokat Jan Fougner i Wiersholm.

– Dommerne har et ansvar

En sykepleier som gikk til sak mot Nesodden kommune etter å ha blitt oppsagt, sitter igjen med økonomiske krav på 2,75 millioner kroner etter tap i to rettsinstanser.

I tillegg til egen advokatregning på 1,4 millioner kroner, må sykepleieren betale Nesodden kommunes sakskostnader på 1,35 millioner kroner.

– Saken burde aldri vært bragt inn for domstolene, uttalte advokat Jan Fouger, som var kommunens prosessfullmektig, til lokalavisen Amta.

Sykepleieren beskyldte kommunen for å si henne opp som følge av at hun var verneombud og varslar. Men både kommunens varslingsutvalg, Follo og Nordre Østfold tingrett og Borgarting lagmannsrett kom til at saken ikke er å regne som en varslingssak, men en personalsak.

Ifølge tingrettsdommen forelå det saklig grunn til oppsigelse av sykepleieren: «Det er etter rettens syn tale om så massive, åpenbare og vedvarende pliktbrudd at arbeidsgiver ikke hadde annet valg enn å avslutte arbeidsforholdet», heter det i dommen.

BA OM ANKENEKTELSE

Den 56 sider lange og enstemmige tingrettsdommen ble anket til Borgarting lagmannsrett. Advokat Fougner var overrasket over at anken slapp inn.

– Vi ba om ankenektelse, da dommen fra tingretten var veldig grundig og god. Vi mente at anken ikke kunne føre frem.

Dersom domstolen hadde avvist anken, kunne sykepleieren vært spart for store utgifter, påpeker han.

– Hvis en sak skal avvises, må dommerne skrive ganske omfattende redegjørelser. Min forståelse er at dommerne ikke får avsatt tid til å skrive slike ankenektelser, på samme måte som de får tid til å avsi en dom. Spørsmålet er om det er gode nok insentiver i rettens systemer for å skrive ankenektelser.

Underveis i saksforberedelsene skjedde flere dommerbytter, og da hovedforhandlingen i lagmannsretten startet, var saken ikke blitt spisset, og saken ble nesten like lang som i tingretten, forteller Fougner.

– Etter mitt innledningsforedrag sa jeg til lagmannsretten at saken kom til å koste hver dag, og at retten måtte ta initiativ til å avslutte den. Men ingen slike initiativer ble tatt, og det kom en lang og fin dom som på mange måter var en kopi av tingrettsdommen.

Dommerne har derfor et ansvar for at saken ble så omfattende og kostbar, mener han.

– De kunne nektet anke, eller i det minste spisset saken og tydelig markert underveis at dette ikke kommer til å gå, og at her måtte posisjonene vurderes på nytt.

Nesodden kommune krevde sakskostnader for de to instansene på totalt 1,8 millioner kroner. Retten satte ned kravet til 1,3 millioner kroner. •

Mange privatpersoner overskuer ikke omkostningene i en sak, og enkelte ender opp med å gå konkurs, noe advokaten burde ha bidratt til å unngå, synes han.

– Saken kan også få uheldige arbeidsrettslige konsekvenser ved at man blir negativt eksponert. Man kan bidra til å kjøre folk, som i utgangspunktet er sårbare, i grøfta. Det er ikke rettshjelp mange trenger, men hjelp til å komme inn i et nytt spor, sier han. •

- Ingen holdepunkter for trakassering

Nesodden kommune vant frem på alle punkter i saken mot sykepleieren.

«Etter lagmannsrettens syn er det klart at As manglende innordning, opptreden mot sine overordnede, utfordringer i samhandlingen med øvrige kollegaer og negative påvirkning på arbeidsmiljøet, mangelfulle arbeidsutførelse og påviste uregelmessigheter ved journalføring, herunder manipulering av ernæringsjournalen – både samlet og hver for seg – utgjør en tilstrekkelig tungtveiende saklig grunn til å si henne opp.»

«Hun hevder at hun utsettes for trusler og trakassering fra ledelsen, at ledelsen begår lovbrudd mot henne, og at ledelsen finner på historier om henne. Det finnes ingen holdepunkter for dette. Ei heller finnes det noen bevismessig dekning for at dette skyldes hennes rolle som verneombud. Arbeidsgivers oppfølging av arbeidstaker, herunder innkalling til møter og samtaler, samt illeggelse av advarsler, ligger klart innenfor arbeidsgivers styringsrett og er nødvendig for at arbeidsgiver kan hjelpe en ansatt til å oppfylle sin del av arbeidsavtalen. At arbeidstaker kan ha opplevd oppfølgingen som belastende, hyppig og omfattende, er fullt forståelig, men dette skyldes det faktum at det var mye å følge opp. Dette kan selvsagt ikke betegnes som noen trakassering av arbeidstaker.»

Fra dom og kjennelse i Borgarting lagmannsrett (21-113918ASD-BORG/01).

Hvorfor blir det flere arbeidsrettssaker?

– Årsaksbildet er utrolig sammensatt. Folk er blitt mer rettighetsorienterte, og det er ikke uvanlig at arbeidstaker ikke godtar arbeidsgivers beslutninger. Ettersom det i økende grad er arbeidstakers hjerne som utgjør verdien for arbeidsgiver, og ikke maskiner, skaper det kanskje større selvbevissthet og for noen en større kampvilje, sier Jan Fougner.

Også i det offentlige ordskiftet er tonen blitt skarpere.

Fougner-utvalget, som utredet fremtidens arbeidsliv, fikk innspill fra mange forskere, og de fleste var enige om at det beste grunnlaget for å skape trygghet på arbeidsplassen, er god dialog, tydelige oppgaver og tydelige muligheter for å utføre arbeidet og få tilbakemelding på utførelsen, forteller han.

– En varslersak

Advokat Kari Breirem representerte sykepleieren i tingretten og lagmannsretten, og står ved at saken også er en varslingssak.

TEKST: NINA SCHMIDT

Så og si alle varslingssaker som kommer for retten blir avvist, dette var også tilfelle i denne saken, sier Breirem.

Hun mener at de store advokathusenes rolle i sivile arbeidsrettssaker er betenkelig.

– Dette er et felt det bør rettes søkelys mot. Et grelt eksempel gjelder behandlingen av varslingssaker der domstolene regelmessig gir arbeidsgiver medhold. Videre er granskning av varsler blitt et nytt lukrativt marked både for advokater og såkalte faktagranskere, sier Breirem.

På spørsmål fra Advokatbladet om hun vurderte prosessrisikoen som stor i saken, og om hun burde ha anbefalt sin klient ikke å anke saken, svarer hun at hun selvsagt drøftet dette med sin klient.

– Hun var klar på at saken skulle ankes, da hun blant annet ikke kunne leve med uttalelser i dommen om at hun blant annet hadde opptrådt «grovt krenkende overfor både ledere og ansatte», at hun «skaper misnøye og ubehag for de rundt henne» og at hun «skaper allianser og fryktkultur», sier Breirem.

Hun mener det er rimelig å reagere på uttalelsene.

– Slike generaliseringer, som var helt unødvendige for å begrunne resultatet, fratar en person enhver form for anstendighet og ære. Utsagnet fremstår som et fullstendig ubegrunnet karakterdrap, sier Breirem.

SATTE NED SALÆRET

I sakskostnader for tingretten krevde sykepleieren 775.600 kroner i saksomkostninger, og 1.409.800 kroner for lagmannsretten. I dommen skriver lagmannsretten at salærkravene er høye, sett opp mot arbeidet som synes rimelig i sakene. Retten gjorde sykepleieren oppmerksom på at hun i tråd med tvisteloven § 3-8 kunne be retten fastsette salæret til sin egen prosessfullmektig og rettslig medhjelper, advokat Geir Johnny Berg.

Sykepleieren benyttet seg av denne muligheten, og retten fastsatte godtgjørelsen til de to prosessfullmektigene til 866.567 kroner inklusiv merverdiavgift for arbeidet i Borgarting.

Breirem opplyser at hun fakturerte sin klient en langt lavere timepris enn kravet som ble fremmet overfor retten, og at hun har satt ned sitt salær ytterligere i ettertid.

Totalt kom sykepleierens egne sakskostnader på nærmere 1,4 millioner kroner. Sykepleieren var fullt oppmerksom på størrelsen på sakskostnadene, og opplyste i retten at hun hadde økonomisk evne til å betale sakskostnadene, forteller Breirem.

Ifølge opplysninger advokat Breirem har hentet ut fra Nesodden kommune, betalte kommunen 4,37 millioner kroner i salær til advokat Fougner. Begge parter brukte en rettslig medhjelper i lagmannsretten, noe retten mente var unødvendig.

– Advokat Fougner hadde en medhjelper både i tingretten og lagmannsretten, noe jeg, i likhet med lagmannsretten, mente var unødvendig. Men etter ønske fra min klient, brukte jeg også en rettslig medhjelper i lagmannsretten, noe retten aksepterte, sier Breirem.

Retten satte ned Nesodden kommunes krav med en halv million kroner. Breirem viser til at det ikke er hennes klient som har betalt det vesentlige av sakskostnadene, men skattyterne i Nesodden kommune.

– Sakskostnadene som kan tilskrives meg, utgjør bare en fjerdedel av sakskostnadene. Det er en alvorlig ubalanse i vårt rettssystem som kan tilskrives timepriser på et urimelig høyt nivå, sier Breirem. •

Vil prøve ut faste tidsrammer

Oslo tingrett har satt seg tre spesifikke mål for å få ned sakskostnadene, forteller sorenskriver Yngve Svendsen.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Som domstol har vi et særlig ansvar for å sikre tilgjengeligheten til domstolene. Derfor må vi se mer systematisk på hva vi kan gjøre for å få ned kostnadene, sier Yngve Svendsen.

Det finnes ingen quick-fix-løsninger for å kutte sakskostnadene i sivile saker, eller enkelttiltak som alene vil endre utviklingen, mener han.

– Men jeg tror et enda sterkere fokus på aktiv saksstyring, spissing av sakene, og økt bevissthet om sakskostnadenes størrelse allerede fra saken har kommet inn til retten, er viktig.

Landets største domstol har utarbeidet tre konkrete mål for å kutte kostnader:

- Å videreutvikle arbeidet med aktiv saksstyring og særlig vurdere hvordan kostnadene kan reduseres i små og mellomstore saker.
- Å se om det er mulig å utarbeide en norm, eller forventning, om eksakt hvor mye tid som skal settes av til saksforberedelser og hovedforhandling i enkelte sakstyper.
- Etablere et prosjekt for lavterskel konfliktløsning.

- EN ELLER TO DAGER ER NOK

Oslo tingrett planlegger et prøveprosjekt med faste rammer for tidsbruken i enkelte sakstyper.

– Vi vurderer nå hva normeringsgrensen skal være, og hvilke sakstyper vi skal teste ut. Prosjektet handler om tidsbruk, men det har jo en nær sammenheng med kostnadene. Vi ser for oss at man i enkelte, ukompliserte saker ikke skal avsette mer enn en dag eller to i retten. Da vil både advokater og dommere styre etter dette, og det vil bli lettere for advokaten å dosere opplegget sitt, sier Svendsen.

I fjor lanserte Oslo tingrett en veileder for storkravsprosess som nå sendes ut til advokatene i aktuelle saker sammen med forkynning av stevning og pålegg om tilsvar.

– En gruppe dommere har besøkt om lag førti advokatfirmaer for å snakke om veilederen og gjøre den kjent. Den er blitt tatt veldig godt imot, forteller Svendsen.

– Antagelig er noe av økningen i sakskostnader uunngåelig, særlig i saker mellom kommersielle parter, sier Yngve Svendsen.

– Vi ser at veilederen har hjulpet og allerede gitt positive resultater. Mange av grepene som er tatt inn i storkravprosessveilederen, er også aktuelle i andre mer alminnelige saker, og er en del av kulturendringen vi arbeider med for å få økt saksstyring, sier Svendsen.

OVERARBEIDEBDE SAKER

Høye sakskostnader har vært et tema i mange år. Domstolkommisjonen, som Svendsen ledet, slo alarm om en sakskostnadsøkning fra 2008 til 2018 på hele 92 prosent i tingrettene.

– Vi må gå enda kraftigere inn i dette nå og iverksette tiltak som kan få sakskostnadene ned på et mer akseptabelt nivå. Vi merker ofte at det skrives for mye, argumenteres for mye, og at det mange ganger er uklart hva tvistepunktene i saken faktisk er. Hvis saken tidlig konsentreres og spisses, vil graden av unødvendig arbeid reduseres.

– Vi merker også at det oftere enn før møter to advokater i stedet for en. Tidlig konsentrasjon av saken, mer tilbakeholdenhet med å bruke to advokater eller rettslig medhjelpere, og mer samhandling mellom advokat og dommer, vil være gode grep, sier Svendsen.

Å sette grenser for saksomkostninger i flere saker enn i småkravssporet kan også være en vei å gå, tror Svendsen.

– Dette kan begrense sakskostnadene, og kanskje bidra til at det blir mer av den spissingen som tvisteloven legger opp til; at man fokuserer på de sentrale punktene og ikke tar med så mye annet. •

” Vi må gå enda kraftigere inn i dette nå og iverksette tiltak som kan få sakskostnadene ned på et mer akseptabelt nivå.

Mira Tengesdal
Torstenbø og Reidar
Smedsvig er
advokater ved
Stavanger-kontoret til
Arntzen de Besche.

- Dommerne må ta styringen

– Mer effektiv saksstyring og en mild grad av spesialisering i domstolene vil kunne bidra til å redusere saks-kostnadene, sier Arntzen de Besche-partnerne Mira Tengesdal Torstenbø og Reidar Smedsvig. De mener noe av løsningen ligger i dommernes hender.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

STAVANGER:

Det vil bli problematisk dersom kostnadene for å ta saker til domstolene blir så høye at domstolen ikke lenger er et reelt alternativ for folk flest, sier Mira Tengesdal Torstenbø og Reidar Smedsvig. Førstnevnte er arbeidsrettsspesialist og sitter i Advokatforeningens lovutvalg for sivilprosess og voldgift, mens Smedsvig har lang erfaring som spesialist innen tvisteløsning og prosedyre. De viser til Domstolskommisjonens rapport fra 2020 hvor det kom frem at de gjennomsnittlige saks-kostnadene i sivile saker har økt med 92 prosent fra 2009 til 2018. Selv om utviklingen vil skape alvorlig hodebry dersom den fortsetter, mener de at bildet er mer nyansert enn det ser ut ved første øyekast.

- 92 prosent høres mye ut, men realiteten er at bare omtrent halvparten av denne prisøkningen er spesifikk for tvistesaker i domstolen.
- De trekker frem tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at snittprisen for advokattjenester har økt med 44 prosent, og konsumprisindeksen med over tyve prosent, i samme periode.
- Det er likevel en stor økning, som kan medføre betydelige konsekvenser, sier Stavanger-advokatene.

TVISTESUM VS. SAKSKOSTNADER

Domstolkommisjonens tall viser at økningen i tvistesummene er beskjeden sammenlignet med saks-kostnadene. Differansen mellom verdien det tvistes om og saks-kostnadene er blitt mindre over tid.

- I forarbeidene til endringen av verdigrensen til småkravprosess i tvisteloven, var det et tema om saks-kostnadene ikke bør overskride tvistesummen, og at de to summene bør stå i forhold til hverandre, sier Torstenbø.
- Spørsmålet er om en offentlig domstol skal støtte oppunder en så kostbar prosess, dersom saks-kostnadene overskrider summen det tvistes om.
- Dette er likevel ikke et stort problem for de store aktørene, ifølge Smedsvig.
- For de mindre sakene er det ofte et problem, men i de store tvistesakene om betydelige tvistesummer, vil saks-kostnadene ofte være relativt små i forhold til tvistesummen.

MER AKTIV SAKSSTYRING

En del av løsningen vil være å korte ned tiden som settes av til rettsmøter, mener Smedsvig.

- Kostnadene er et resultat av hvor mye tid man bruker i retten. Når jeg skal gi et anslag på hvor mye en sak vil koste, tar jeg ofte utgangspunkt i hvor mange dager jeg tror hoved- eller ankeforhandlingen vil vare, sier han.
- Han tror at mye av løsningen ligger i hendene til dommerne.
- Dommerne kan bli flinkere til å styre sakene ved å sette rammer med hensyn til tidsbruk og hvilke spørsmål som er mest relevante. Jeg har særlig opplevd at lagmannsretten til- later at sakene vokser seg unødvendig store – noen ganger med dobbelt så mange rettsdager som i tingretten. Slik må være forbeholdt unntakene, sier han.
- Mer aktiv saksstyring vil kunne være tidsbesparende, og derfor kostnadsbesparende. Jeg er i utgangspunktet positiv til at dommerne går inn og foretar en selvstendig vurdering av hvor lang tid som er nødvendig, og ikke ukritisk legger til grunn forslaget til den part som ønsker flest dager, legger Torstenbø til.

ØKT SPESIALISERING

Spesialiserte domstoler vil være en radikal endring av norsk rettsvesen som neppe er ønskelig, mener de to partnerne, men de har sansen for en mild spesialisering, som de blant annet har sett i Sør-Rogaland tingrett.

- Slik vi forstår det, praktiserer Sør-Rogaland tingrett en ordning hvor noen dommere blir foretrukket ved tildeling av enkelte typer saker på et område hvor de har interesse, kompetanse og erfaring. Det gjør at våre klienter kan være relativt trygge på at de får en dommer med en viss kompetanse i saken. Det kan også gjøre tingretten mer attraktiv i forhold til alternativet med voldgift, sier Torstenbø. •

Pris-kritikk: - Urettferdig når vi risikerer overraskelser

Skal advokat-kostnadene ned, må advokatene bli trygge på hva som blir det sentrale under hoved- forhandling, og på at dommeren kan saken. Men advokatene ikke kan unndra seg sin del av ansvaret for kostnadsveksten, mener Wiersholm-partner Olav Fr. Perland.

TEKST: THEA N. DAHL

Effektivisering er nøkkelen for å få ned saks-kostnadene, mener Perland.

- Egentlig effektivisering i alle ledd og alle faser av rettsprosessen. Alle aktørene har et ansvar. Dommerne må få rom til å omprioritere tiden, slik at de kan forberede seg bedre på forhånd, og advokatene må bli trygge på hva som vil bli det sentrale i retten, slik at de slipper å forberede seg på ulike forbehold, enten for sikkerhets skyld eller fordi man frykter dommeren ikke kan saken godt nok. Strengere tilskjæring ville spart tid og mange kostnader, sier han.
- Ifølge Perland er det ikke gitt at det er mer tid til saksforberedelse som er svaret.
- Heller riktigere bruk av tid ved at man prioriterer en kvalitativ saksforberedelse nettopp for å kunne øke fokuset på det som er viktig, og fjerne ting som er uviktig.
- Advokatene kan ikke unndra seg sin del av ansvaret for kostnadsveksten de siste årene, mener han.
- Særlig fordi timeprisene øker, noe man til en viss grad kan begrunne med effektiv levering og spesialisering. Det stiller samtidig krav til oss, og vi må innfri disse kravene.

SKADELIDENDE MUNTlighETSPRINSIPP

Da Domstolkommisjonens andre delutredning var på høring, var Perland en av 16 Wiersholm-advokater som signerte en uttalelse med støtte til kommisjonens effektiviseringsforslag. De tok blant annet til orde for å lempe på muntlighets-prinsippet, mer aktiv saksstyring og mer bruk av planmøter.

- Å vike helt fra muntlighetsprinsippet er derimot ikke et alternativ, ifølge Perland.
- Jeg er sterk tilhenger av muntlighetsprinsippet. Jeg mener vi skal verne om tiden vi har til å

Olav Fr. Perland.
Foto: Wiersholm

bruke i rettssalen. Vi må heller tilpasse det slik at vi bruker tiden på de sentrale spørsmålene og de sentrale delene av bevisene. I dag har vi en helt annen tilgang til bevis enn vi hadde for bare ti år siden, og muntlighetsprinsippet har blitt skadelidende av informasjonsoverflod.

SUNT FOKUS MOT ADVOKATPRISER

Detaljerte retningslinjer, mer spesialiserte dommere, lyd- og bildeopptak og omprioritering av tid er de viktigste verktøyene for å oppnå tvistelovens mål, mener Perland. Han håper regjeringen plukker opp Domstolkommisjonens andre delutredning når de skal vurdere aktuelle tiltak for å få saks-kostnadene ned.

- Der ligger det mye verdifullt tankegods som burde være et godt grunnlag for Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med å bedre situasjonen, sier Perland.
- Han mener også at det kan være sunt om det rettes fokus mot advokatene.
- Man har allerede begynt å se at dommerne er mer opptatt av kostnadsoppgavene, og det settes av mer tid til å forklare kostnadsbruken. Det gjør advokatene mer bevisste, og vi må prøve å være så effektive som mulig. Men da må det samtidig legges til rette for at vi kan være det. Det er urettferdig å gi kritikk på pris når risikoen for overraskelser i retten fremdeles finnes. Advokatene bør få større oppfordring til å styre ressursbruken, parallelt med at det legges til rette for at man kan gjøre det uten at det går utover rettssikkerheten, sier Perland. •

” Jeg er sterk tilhenger av muntlighets-prinsippet. Jeg mener vi skal verne om tiden vi har til å bruke i rettssalen.

»

77,2 millioner kroner i saksomkostninger var «rimelig og nødvendig»

– Domstolene bør bli flinkere til å begrunne overprøvinger av sakskostnader, og advokatene bør bli flinkere til å forsvare dem, mener Magnus Hellesylt i Wiersholm.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

– Hvis tvistesummen i en sak er stor, så betyr sakskostnadene relativt sett mindre. Hvis du for å spare kostnader kniper inn på arbeidet, kan det være en dårlig vurdering, sier Magnus Hellesylt.

Staten protesterte da advokat Magnus Hellesylt på vegne av sin klient IBM krevde 36,8 millioner kroner i sakskostnader for lagmannsretten. Men staten vant ikke frem: Det var ingen ting å utsette på effektiviteten til IBMs advokatteam, mente Borgarting lagmannsrett, og kravet var både rimelig og nødvendig, ifølge retten. IBMs salærkrav var på totalt 77,2 millioner kroner - 41,4 millioner kroner for tingretten og 36,8 millioner kroner for lagmannsretten. I IBM-dommen, der den amerikanske tekno-

logigiganten ble tilkjent 172,1 millioner kroner i vederlag og 2,6 millioner kroner i erstatning pluss forsinkelsesrenter, drøfter dommeren IBMs sakskostnadskrav i detalj over tre sider. Blant spørsmålene som dommerne vurderte var nødvendigheten av å ha et stort advokatteam, timeprisen som i snitt lå på 4672 kroner, og kravene som saken stilte til advokatenes detaljkunnskap om både faktum og juss. **ADVOKATER BØR KOMMENTERE MER** At sakskostnadsoppgaven kommenteres så inngå-

ende, er positivt, synes Magnus Hellesylt. Han er partner i Wiersholm og anerkjent som en av landets ledende advokater innen prosedyre og tvisteløsning. – Vanligvis kommenteres sakskostnadene nok så summarisk. Enten sies det bare at man finner dem nødvendige, eller det motsatte, sier han. Å få kostnadene redusert kan være lite tilfredsstillende ikke bare fordi klienten får en økt kostnad, men også fordi det kan være vanskelig å vite hva som er årsaken til kuttet, mener han. – Advokater må bære litt av ansvaret, ved at de ikke selv sørger for å kommentere eller forsvare sakskostnadsoppgavene i større detalj. I IBM-saken var han mer detaljert enn han pleier ved forberedelsen av sakskostnadskravet. – Sakskostnadene var veldig høye på begge sider. Som IBMs prosessfullmektig tenkte jeg at det var viktig å legge arbeid i å forklare og begrunne kravene, på lik linje med andre krav i saken. Noen ganger legger man all energi i det saken egentlig gjelder, og så blir sakskostnadene noe som bare kommer til slutt. Staten protesterte mot IBMs sakskostnadskrav, og anførte at deres egne advokatsalærer var betydelig lavere enn IBMs, og at deres advokater hadde arbeidet færre timer i ankesaken. – Høyesterett har sagt at dette i prinsippet ikke er relevant. Man skal huske at det jo ikke er advokatenes krav som prøves, men partens krav på å få dekket de advokatkostnadene man faktisk har hatt. I IBM-saken hadde motparten en rammeavtale med et advokatfirma om en svært høy rabatt på grunn av et høyt oppdragsvolum. Men denne rabatten hadde jo ingen betydning for prisen på de advokattjenestene IBM kjøpte. Jeg synes også det var riktig av lagmannsretten å vise til at IBMs motpart hadde et vesentlig høyere timeantall totalt sett, i begge instansene, sier Hellesylt. **UNNTAKSTILSTANDER** Lagmannsretten bemerket i dommen at IBMs team hadde behov for å ha reservekapasitet, noe Hellesylt verdsetter. – Dette var en stor sak som gikk over 55 rettsdager fra januar i fjor og ut i mai måned. Advokater er jo vant med å tenke på hovedforhandlingen som en slags unntakstilstand der man jobber dag og natt til man er ferdig, men det er jo ikke særlig bærekraftig i en sak som varer såpass lenge. Han minner om at det er forskjell på sprint og maraton. – Du må faktisk holde gjennom hele perioden. Vi har ansatte som har familie og små barn, det ville jo være ille dersom det var slik at for å være prosedyreadvokat, så må du koble deg fra alle familieforpliktelser i uke- og månedssvis. **DAMNED IF YOU DO, DAMNED IF YOU DON'T** Han viser til at advokatbransjen kan få Arbeids-

tilsynet på nakken dersom de ansatte jobber for mye overtid. – Hvis vi da skal risikere å få kritikk fra domstolene fordi vi har for mange advokater på saken, så ville jo det være merkelig. Det er ikke normalarbeidsdager i en slik sak, men det er forskjell på å ha en arbeidsbelastning som er mulig å leve med over en lang periode, og det å ha hodet helt under vann, sier han. En endring i tvisteloven (§ 20-5) kan retten etter femte ledd prøve poster i kostnadsoppgavene, selv om motparten har godkjent dem. Endringen, som trer i kraft 1. juli, er «nokså betenkelig», mener Hellesylt. – Å bruke bestemmelsen i stor stil overfor profesjonelle aktører, som har valgt en advokat og akseptert et kostnadsnivå, vil være et slags skipper-skjønn. Vanligvis vil retten ha begrenset innsikt i hva som har foregått mellom klient og advokat. Korrespondansen mellom dem vil være taushetsbelagt. Derfor vil advokatens adgang til å forsvare seg mot et nedsettelseskrav være begrenset. Jeg kan forstå at privatpersoner har behov for en slik sensurmulighet, men for profesjonelle aktører, vil jeg synes det er betenkelig om den blir benyttet. **KAN STRAMME MER OPP** At dommerne blir mer aktive i saksforberedelsen og i saksstyringen er det viktigste for å få ned kostnadsnivået, mener han. – I kommersielle tvister er sakene blitt større; dels på faktum, og dels på juss. Det er for eksempel en stadig økende mengde elektronisk lagrede bevis som gjerne tar lang tid å bearbeide og sortere. I tillegg er det rettslige landskapet blitt mer komplisert. – Først og fremst ved at veldig mange saker kan ha EMK- eller EØS-problemstillinger. Dette tror jeg er en medvirkende årsak til at kostnadsnivået øker i mange saker. Advokater har et ansvar for å forsøke å stramme opp sakene og holde dem innenfor en rimelig ramme, mener han. – Man bør være kritisk både til utvalget av anførs-

” **Sakskostnadene var veldig høye på begge sider. Som IBMs prosessfullmektig tenkte jeg at det var viktig å legge arbeid i å forklare og begrunne kravene, på lik linje med andre krav i saken.**

SAKENS PARTER

Prosessfullmektiger for IBM: Advokat Magnus Hellesylt, advokat Odin Breidvik, advokat Anne Gøril Dyrnes Brørs, advokat Bastian Sundling og advokat Nora Anker-Rasch fra Wiersholm. **Prosessfullmektiger for staten:** Advokat Goud Helge Homme Fjellheim, advokat Andreas Bernt og advokat Karoline Stakston Kvinge fra Haavind. **Dommere:** Lagdommer Jannicke Johannesen, lagdommer Jane Wesenberg og ekstraordinær lagdommer Jakob Wahl.

”
Selv setter
jeg aldri ned
kostnadene
overfor retten
hvis jeg har
krevet dem fra
egen klient.

IBM-saken: Nødvendig å bruke fem advokater

At IBMs advokatteam bestod av fem advokater, bidro til at de ikke slet seg ut, mener Borgarting lagmannsrett.

Kort fortalt gjaldt tvisten mellom IBM og Statens vegvesen en avtale fra 2013 om levering av IT-løsningen Autopass, det norske systemet for innkreving av bompenger. Statens vegvesen (SVV) hevet kontrakten i juni 2015, før løsningen var ferdig, på grunn av det de kalte «inntråd og antesipert vesentlig mislighold» knyttet til prosjektstyring og forsinkelser. IBM, på sin side, mente hevingen var uberettiget og et vesentlig mislighold. Borgarting lagmannsrett kom i likhet med Oslo tingrett til at hevingen ikke var rettmessig, og at staten ved Samferdselsdepartementet ikke hadde krav på erstatning (LB-2020-82571-2). IBM hadde misligholdt plikten til fremdriftsrapportering, men dette ble ikke sett som vesentlig, oppsummeres det i dommen. Det var heller ikke «klart» at vesentlig forsinkelse ville inntre.

TAP PÅ 446 MILLIONER KRONER

«Saken har vært svært viktig for begge parter. I prosedyren har staten gjort gjeldende at SVV har lidt et tap på 446 millioner kroner. Hvis IBM hadde tapt, ville de direkte økonomiske konsekvensene for selskapet ha vært store. IBM ville også lidt et indirekte økonomisk tap i form av tapt renommé», heter det i dommens drøftelser av sakskostnadene.

Og videre: «Både de økonomiske og kommersielle realitetene tilsier at det var nødvendig for IBM å legge ned omfattende arbeid for å få fremstilt sin sak. Saken krevde utvilsomt også spesialkompetanse, både rettslig og faktisk. Timeprisen for slik kompetanse er høy. Det var med andre ord nødvendig for IBM å gi prosessoppdraget til en advokat som måtte bruke mange timer og som tok en høy timepris.»

Retten la vekt på at IBM har brukt samme prosessfullmektig i tingretten og i lagmannsretten. Advokatteamet bestod av fem advokater i begge instanser, men to av disse var nye i ankesaken.

- IKKE HØYERE ENN MARKEDSPRIS

I dommen vises det til at IBMs team i kostnadsoppgaven har

saker skal koste, avhengig av tiden som er brukt. Da må de ha riktig informasjon om kostnadene. I tilfeller der han mistenker at dette skjer, tar han det opp i åpen rett, forteller han. — Jeg pleier da å spørre om sakskostnadskravet helt konkret reflekterer reell tidsbruk. Hvis egne sakskostnader blir høye, må advokaten stå inne for dem, mener han. — Selv setter jeg aldri ned kostnadene overfor retten hvis jeg har krevet dem fra egen klient. Jeg tenker at vi må stå for dem, også hvis det blir dyrt. Domstolene bør være oppmerksomme på taktisk begrunnede reduksjoner, sier han. Færre sivile saker behandles nå i domstolene. — Vi får håpe at dette betyr at advokater er blitt flinkere til å bidra til at saker blir løst. Det beste bidraget for å redusere sakskostnader er jo å løse sakene gjennom forhandlinger eller rettsmekling. Så det bør absolutt være en advokatambisjon å få til en løsning før hovedforhandling. •

spesifisert til sammen 7652 advokattimer til en gjennomsnittlig timepris på om lag 4672 kroner, som inkluderte rettsmekling over fem dager. Totalt krevde IBM 20.064 timer for begge instanser. Retten la vekt på at det skjedde en betydelig grad av gjenbruk i lagmannsretten, da timetallet her gikk ned med 4760 timer. «En gjennomsnittlig timepris på 4672 kroner må sies å være høy, men ikke høyere enn det som må regnes som markedspris for forretningsadvokater.»

BREDT ANLAGT FRA STATENS SIDE

Retten viser til at det i statens oppgave for tingretten ble oppgitt 17431 advokattimer til en snittpris på 1760 kroner, og 6162 advokattimer til en timepris på 2327 kroner i lagmannsretten. «Staten krever med andre ord 23.593 timer for begge instanser. Timeprisen til statens prosessfullmektig reflekterer ikke markedsprisen, og det er inngått en særskilt avtale om salærsats i saken», heter det i dommen. Og videre: «Slik lagmannsretten ser det, var saken lagt svært bredt og detaljert opp fra statens side. At staten brukte hele 17431 timer for tingretten, 5019 timer mer enn det IBM brukte der, signaliserte med tydelighet hvilket nivå staten la arbeidet på.»

RESERVEKAPASITET

Mens IBM hadde fem advokater i ankeomgangen, bestod statens team av tre. Men det var nødvendig for IBMs team å bruke fem advokater, mener retten. «Organiseringen bidro til å forbygge mot at advokatene slet seg ut under både forberedelsen og gjennomføringen av den lange ankeforhandlingen. Om advokatteamet hadde blitt redusert til fire eller tre, måtte arbeidet fortsatt ha blitt gjort. Lagmannsretten ser det som mest sannsynlig at effektiviteten til advokatene som sto igjen, ville blitt redusert. Organiseringen bidro også til reservekapasitet», ifølge dommen. Staten ved Samferdselsdepartementet ble dømt til å betale IBM totalt 172,1 millioner kroner i vederlag, samt 2,6 millioner kroner i erstatning – alt med tillegg av forsinkelsesrenter regnet fra september 2015. Bare forsinkelsesrentene utgjør om lag 106,5 millioner kroner, ifølge forsinkelsesrente.no. •

Justisdepartementet:

- Prioriterer arbeidet med å redusere sakskostnadene

Stortinget har i kjølvannet av Domstolskommisjonens rapport bedt regjeringen om å utrede hvordan sakskostnader i sivile saker kan bli lavere. Justis- og beredskapsdepartementet har startet arbeidet og peker på tre potensielle løsninger.

TEKST: JONAS FOSAAS

For høye sakskostnader vil kunne utgjøre et hinder for allmennhetens tilgang til domstolene. Dette vil igjen være et rettssikkerhetsproblem. Det vil også være et problem om høye sakskostnader gjør at domstolene mister sin rolle som den sentrale tvisteløseren i samfunnet, sier senior kommunikasjonsrådgiver, Merete Romestrand, i Justis- og beredskapsdepartementet. I mars fikk regjeringen i oppgave å utrede hvordan partenes sakskostnader i sivile saker kan bli lavere, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Dette er en oppgave departementet tar på alvor, forteller hun. — Arbeidet med å redusere sakskostnadene i domstolene er viktig, og vil bli prioritert i departementet fremover, sier hun.

IDEAL OM FOHOLDSMESSIHET

Departementet mener økningen har sitt utspring i et sammensatt bilde, hvor en rekke momenter er av betydning. — Det har blant annet en side til tidsbruken, både når det gjelder saksforberedelse og antall dager i retten. Videre har det en side til prisnivået for advokattjenester, domstolenes interne praksis når det gjelder beramming av antall rettsdager og saksforberedelsen, og til muligheten for tilskjæring av saker og domstolenes aktive saksstyring, sier Romestrand. Disse momentene gjør at departementet anser det nødvendig med en tilnærming hvor de ser på flere forhold. Reglene om erstatning for partenes sakskostnader er bare én av flere ting de ønsker å se på. — Vi ser også på om flere saker kan behandles ved småkravprosess, slik at domstolsbehandlingen blir billigere og sakskostnadene har et tak. Et mål med arbeidet er å oppfylle tvistelovens ideal om forholdsmessighet, slik at de sakene som hører hjemme der, faktisk kan finne sin løsning i domstolene, sier Romestrand.

FØLGER OPP ARBEIDSMØTER

Domstolskommisjonens anså den markante økningen i sakskostnadene som svært alvorlig, særlig med tanke på

Tidligere i år skrev Emilie E. Mehl (Sp) i et brev til Stortingets justiskomite at departementet for tiden utreder muligheten for å heve verdigrensen for saker som skal behandles etter reglene om småkravprosess. Foto: Rune Kongsro

borgernes tilgang til domstolene. I samarbeid med Domstoladministrasjonen arrangerte departementet i fjor høst samarbeidsmøter om saksskostnader og rettssikkerhet i Oslo, Bergen og Tromsø. Målet var å få frem innspill, tanker og refleksjoner om mulige tiltak for å sikre brukernes tilgang til domstolene. Til stede på disse møtene var representanter fra advokatbransjen, domstolene, akademia og departementet. — Vi tok sikte på å utrede tiltak som kan bidra til lavere sakskostnader og sikre en reell tilgang til domstolene. Målet om å redusere den økonomiske risikoen det innebærer å få avgjort en sak i domstolene har også forankring i Hurdalsplattformen, forteller Romestrand. Det var særlig tre hovedkategorier av tiltak til vurdering som pekte seg ut etter arbeidsmøtene: aktiv saksstyring, normering av tid og sakstyper, og endringer i ankeinstansens rolle. Nå vil Domstoladministrasjonen følge opp innspillene knyttet til disse overord-

nede kategoriene. — Sammen med Advokatforeningen og Dommerforeningen har Domstoladministrasjonen tatt initiativ til å revidere «Felles retningslinjer for behandlingen av sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene» fra 2019, forteller Romestrand. — Innspill knyttet til ankedomstolens rolle vil bli fulgt opp av departementet som en del av arbeidet med oppfølgingen av Domstolskommisjonens avsluttende utredning, sier hun. •

Kommuneadvokat Camilla Selman i Oslo skal sitte i arbeidsgruppen.

Solveig Moen er avdelingsdirektør for rettsavdelingen i DA.

Nye retningslinjer på vei

I samarbeid med Dommerforeningen og Advokatforeningen, er Domstoladministrasjonen (DA) i ferd med å sette ned en arbeidsgruppe som skal lage nye retningslinjer for behandling av sivile saker i både tingrettene og lagmannsrettene.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

lingen som har vært i andre europeiske land, særlig Danmark og Sverige.

Når retningslinjene er på plass, vil det bli utarbeidet nye maler og etablert nødvendig kompetanseløp knyttet til disse i domstolene, forteller Moen.

EFFEKTIVITET OG KVALITET

Gruppen skal ledes av tingrettsdommer Hanne Sofie Bjelland og bestå av ni representanter fra tingrettene, lagmannsrettene, DA og tillitsvalgte fra Advokatforeningen.

Advokatstanden blir representert av Simonsen Vogt Wiig-partner Christian Reusch, som i sin tid var sekretær for Tvistemålsutvalget og som nå er leder av Advokatforeningens lovutvalg for sivilprosess og voldgift, samt kommuneadvokat i Oslo, Camilla Selman, som også er medlem av Internadvokatutvalget.

«Arbeidsgruppen skal særlig fokusere på gjennomføring av saksforberedelse og rettsmøter, herunder samhandlingen mellom aktørene i sivile saker, og bruk av tekniske løsninger. Hovedhensikten er å utarbeide felles retningslinjer som bidrar til at sivile saker behandles effektivt og med høy kvalitet i tingrettene og lagmannsrettene. Retningslinjene skal bidra til reell tilgang til domstolene, at behandlingen av den enkelte sak begrenses til det nødvendige og at veksten i sakskostnader begrenses», heter det i gruppens mandat.

«I den grad det er mulig og hensiktsmessig, bør retningslinjene utnytte handlingsrommet dagens prosesslovgivning gir til å forbedre, effektivisere og tilpasse den praktiske behandlingen av sivile saker i tingrettene og lagmannsrettene».

— Hadde vi visst hvorfor de ønsket effektene av tvisteloven har uteblitt, ville nok ikke situasjonen vært slik den er i dag. Mulighetene i regelverket har ikke blitt utnyttet i tråd med lovgivers intensjoner, mener Solveig Moen. •

”
Mulighetene i regelverket har ikke blitt utnyttet i tråd med lovgivers intensjoner.

Retningslinjene skal bidra til reell tilgang til domstolene, at behandlingen av den enkelte sak begrenses til det nødvendige og at veksten i sakskostnader begrenses.

— Arbeidet skal ta i betraktning lovendringene som har skjedd siden gjeldende retningslinjer trådte i kraft, endringer i tvisteloven, forslag fra Domstolkommisjonen, samt innspillene som kom under aktørmøtene som ble holdt i samarbeid med Justisdepartementet i Oslo, Bergen og Tromsø ved årsskiftet, sier DAs avdelingsdirektør for rettsavdelingen, Solveig Moen.

— Innspillene knyttet seg særlig til aktiv saksstyring, normering av både sakstyper og sakskostnader, samt ankedomstolens rolle. Jeg tror det er enklere å få gjort noe med dette når de aktuelle aktørene er enige om at noe må gjøres og selve målet. Arbeidsgruppen skal også se hen til utvik-

JU&NYTT

Nr. 4/2023

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no

Telefon: 21 55 85 56

Miljørett: Lovlig lisensfelling av ulv innenfor ulvesonen

Høyesteretts enstemmige dom 16. mai 2023 - **HR-2023-936-A** - har avklart vilkårene for å kunne felle ulv innenfor ulvesonen. Naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav c krever at det må gjøres en interesseavveining som redegjort for i HR-2021-662-A (ulvefelling I-dommen) avsnitt 101 og 108.

Bestandsmålet bygger på en generell avveining av relevante interesser som, når målet er nådd, senker terskelen for felling. Men det må uansett gjøres en konkret vurdering basert på et oppdatert faktisk grunnlag. Vedtaksmyndigheten må derfor - også der bestandsmålet er nådd - identifisere hvilke offentlige interesser som tilsier felling som må avveies mot de vernehensynene som gjør seg gjeldende.

Av ulvefelling I-dommen avsnitt 105 følger det at det utenfor ulvesonen i utgangspunktet gjelder en presumsjon for at ulv

kan felles når bestandsmålet er nådd. Men den samme presumsjonen gjelder ikke innenfor ulvesonen, hvor forutsetningen er at ulven har et sterkere vern enn utenfor. De konkrete omstendigheter vil derfor i større grad blir avgjørende innenfor ulvesonen.

I den konkrete vurderingen kom Høyesterett til at det var interesseovervekt for å felle de aktuelle ulvene. Bestandsmålet var nådd med forholdsvis god margin i flere år, og de distriktpolitiske og konfliktdempende interessene veide da tyngre enn verneinteressene.

Dommere: Hilde Indreberg, Kristin Normann, Henrik Bull, Ingvald Falch og Knut Erik Sæther.

Nøkkelavsnitt: 39-41.

Nytt grunnbeløp - kr 118.620

Grunnbeløpet (G) er fra 1. mai 2023 økt med 7143 kroner (+ 6,41 prosent) til **118.620 kroner**. Dette innebærer for eksempel at beløpsbegrensningen (15 G) av pliktdelsarven etter arveloven § 50 første ledd andre punktum nå er nærmere 1,8 millioner kroner (1.779.300 kroner).

Tingsrett: Høyesterett har klargjort hva som kan regnes som en «strøksservitutt»

Høyesterett kom i enstemmig dom 4. mai 2023 - **HR-2023-847-A** *Dr. Holms* - til at utbygging av Dr. Holms Hotel på Geilo ikke var hindret av en negativ servitutt. Negative servitutter er omfattet av servituttloven § 1 første ledd første punktum andre alternativ. Et eksempel på negative servitutter er såkalte «strøksservitutter», men disse er ikke nærmere definert i loven, og må avgjøres ut fra en tolkning av stiftelsesgrunnlaget.

Bakgrunnen for saken var at en eiendom på Geilo var fradelt i 1939. Eiendommen var påheftet en negativ servitutt som setter grenser for hva eiendommen kan nyttes til, blant annet kunne den ikke nyttes til hotellvirksomhet.

Eieren av Dr. Holms Hotel kjøpte eiendommen tilbake i 2008, og ønsket å benytte denne til å utvide hotellet. Men en rekke grunneiere i nærheten mente at servitutten var til hinder for den planlagte utbyggingen, noe Høyesterett var uenig i.

Høyesterett drøfter i avsnitt 38-55 om servitutten var en strøksservitutt, og kom til at den ikke er det. Servitutten er ikke en byggeservitutt som begrenser eierens rett til å bygge som han vil. Etter Høyesteretts syn var et sentralt formål med servitutten å hindre konkurranse med hotellet, og også andre momenter talte for at servitutten var påheftet av hensyn til hotelldriften. Servitutten var derfor ikke til hinder

for den planlagte utbyggingen av Dr. Holms Hotel. Det var rettsetterfølgeren av stifteren av servitutten som rådde over den. Man kan merke seg at Høyesterett også uttalte at selv om servitutten hadde vært en strøksservitutt, var grunneierne som anket saken, uansett ikke i posisjon til å gjøre servitutten gjeldende (obiter dictum - avsnitt 56-59). Dommen er viktig og bidrar til å klargjøre hva som kan regnes som en «strøksservitutt».

Dommere: Aage Thor Falkanger, Per Erik Bergsjø, Espen Bergh, Borgar Høgetveit Berg og Kine Steinsvik.

Nøkkelavsnitt: 54-55.

Endringslover

28. APRIL 2023

Helse- og omsorgsdepartementet

Lov om endringer i helsepersonelloven - LOV-2023-04-28-8 (statens partsstilling i saker om Helsepersonellnemndas vedtak). Det er nytt fjerde punktum i helsepersonelloven § 71 første ledd presiserer at departementet i enkeltsaker skal kunne overta utøvelsen av statens partsstilling når Helsepersonellnemndas vedtak er bragt inn for domstolene (søksmål om Helsepersonellnemndas behandling av klager på vedtak fra Statens helsetilsyn om administrative reaksjoner mot helsepersonell og vedtak fra Helsedirektoratet om autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning).

Lovendringen er ment å være en snever hjemmel som kun skal brukes i helt spesielle tilfeller, for eksempel der saken reiser prinsipielle spørsmål om lovtolkning eller Norges internasjonale forpliktelser, eller der avgjørelsen kan få store praktiske eller økonomiske konsekvenser for godkjenningsordningen eller helse- og omsorgstjenesten dersom den blir stående.

Lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. - LOV-2023-04-28-9 (pasientforløp i spesialisthelsetjenesten), *delt ikraftsetting*. Skillet mellom fastsettelse av tidspunkt for oppstart av utredning og oppstart av behandling i spesialisthelsetjenesten er endret.

Det er også lovtekniske endringer i form av omformuleringer i og omstruktureringer av bestemmelsene som regulerer pasientrettighetene knyttet til pasientforløpet i spesialisthelsetjenesten, samt innføring av de nærmere kriteriene for rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten, som før kun fremgikk av prioriteringsforskriften § 2, også i pasient- og brukerrettighetsloven.

Hensikten bak endringene er å bidra til gode pasientforløp. Loven har også endret lov om vern mot smittsomme sykdommer, spesialisthelsetjenesteloven, pasientskadeloven, brukerromsloven og helsetilsynsloven.

1. JUNI 2023

Samferdselsdepartementet

Lov om endringer i yrkestransportloven - LOV-2023-05-26-16 (fagkompetansekrav for drosjeløyvehavere og overtredelsesgebyr) har gjeninnført krav om fagkompetanse for å få tildelt drosjeløyve (§ 9 første ledd). Overtredelser av bestemmelser gitt i medhold av yrkestransportloven, kan sanksjoneres med overtredelsesgebyr (§ 40a). Endringene i § 5 og § 37a trådte i kraft straks. Departementet kan gi overgangsregler for den som har fått drosjeløyve i perioden mellom 1. november 2020 og 1. juni 2023.

1. JULI 2023

Flere endringslover forventes. En rekke midlertidige lover som følge av koronapandemien og krigen i Ukraina nevnes ikke her av plasshensyn.

Justis- og beredskapsdepartementet

Lov om endringer i tvisteloven mv. (rettsmekling, ankenektelse mv.) - LOV-2023-05-11-13, delt ikraftsetting, 1. juli 2023 og 1. januar 2024. Se egen omtale.

Olje- og energidepartementet

Lov om endringer i vassdragsreguleringsloven, energiloven og vannressursloven (kostnadsdekning for tilsyn og kontroll) - LOV-2023-04-21-7.

Helse- og omsorgsdepartementet

Lov om endringer i helselovgivningen (organisering av klagenemndene, behandling av personopplysninger i pasientskadesaker m.m.) - LOV-2023-03-03-2. Det blir endringer i pasient- og brukerrettighetsloven, helsepersonelloven, pasientskadeloven og folketrygdloven.

Endringene skal gi et mer ensartet regelverk for de klagenemndene som Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten (Helseklage) er sekretariat for. Norsk Pasientskadeerstatning (NPE) og Pasientskadenemnda med Helseklage som sekretariat, har fått lovhjemmel for innhenting av taushetsbelagte opplysninger uten samtykke fra skadelidte.

De aktuelle offentlige og private instansene skal utlevere taushetsbelagte opplysninger. Det er også endringer i folketrygdloven knyttet til Helseklages behandling av klager over Helfos vedtak etter folketrygdloven kapittel 5 om stønad ved helsetjenester mv.

Helseklage har i slike saker fått lovhjemmel til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra andre offentlige og private instanser uten samtykke fra den opplysningene gjelder. Helfo hadde fra før slik hjemmel. Taushetspliktreglene som gjelder for Helfo, skal også gjelde for Helseklage i saker etter folketrygdloven. Endringene skal bidra til effektivisering av saksbehandlingen i NPE, Helseklage og enkelte av nemndene, og i administrasjon av nemndene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Lov om endringer i folketrygdloven (adgang til å sykmelde etter e-konsultasjon) LOV-2023-05-11-12. I § 8-7 er muligheten for å skrive ut sykmelding etter elektronisk konsultasjon lovfestet. Det er gitt tydelige rammer for kriterier som skal være oppfylt for å kunne sykmelde etter e-konsultasjon, blant annet at pasienten og pasientens diagnose må være kjent for legen, legen kan vurdere pasientens arbeidsevne uten fysisk undersøkelse og legen må anse det som faglig ansvarlig å gjennomføre konsultasjonen som en e-konsultasjon.

Rammene innebærer blant annet at det i større grad åpnes for å gi rett til å sykmelde ved e-konsultasjon ved kroniske tilstander og ved forlengelse av sykmeldinger. Særbestemmelse i § 8-7 femte ledd åpner for sykmelding ved e-konsultasjon dersom legen vurderer det som nødvendig for å unngå spredning av allmennfarlig smittsom sykdom.

Nærings- og fiskeridepartementet

Lov om endringer i aksjelovgivningen mv. (åpenhet om eierskap og deltakelse på generalforsamlingen) - LOV-2021-06-11-84, delt ikraftsetting 1.1.2022, 1.7.2023 og Kongen bestemmer.

Lov om endringer i lov om regulering av eksporten av fisk og fiskevarer (utvidelse av lovens virkeområde til tang og tare) - LOV-2023-05-26-15.

Barne- og familiedepartementet

Barnevernsloven – lov 18. juni 2021 nr. 97. Loven trådte i kraft 1. januar 2023, med unntak av § 2-6 og § 15-7 fjerde ledd. Paragraf 15-7 fjerde ledd trer i kraft 1. juli 2023.

Bestemmelsen innebærer at barnevernstjenesten ikke kan plassere barn i ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget. Bufetat kan fortsatt benytte private tjenesteytere i sitt tilbud av spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem. Bestemmelsen er ikke til hinder for at kommunen kan kjøpe enkelttjenester som hjelpetiltak, avlastningstiltak og veiledning til fosterhjem fra private tjenesteytere

Nye lover

1. JULI 2023

Kommunal- og distriktsdepartementet

Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet - LOV-2022-12-16-121. Formålet med loven er å forebygge boligsosiale utfordringer og å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal få bistand til å skaffe seg og beholde en egnet bolig.

Loven viderefører plikter kommunen har i dag gjennom medvirkningsansvaret i sosialtjenesteloven § 15 og helse- og omsorgstjenesteloven § 3-7, men presiserer og til dels skjerper ansvaret. De skjerpede kravene gjelder plikten til å ta boligsosiale hensyn i planleggingen, samt innføring av noe strengere krav til saksbehandlingen.

Finansdepartementet

Låneformidlingsloven - LOV-2022-12-16-91. Loven gjelder virksomhet som består i ervervmessig formidling av lån, men loven gjelder ikke for banker, kredittforetak, finansieringsforetak, forsikringsforetak og pensjonskasser.

Loven gjennomfører de offentligrettslige delene av EØS-regler som svarer til Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/17/EU av 4. februar 2014 om kredittavtaler for forbrukere i forbindelse med fast eiendom til boligformål og om endring av direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (boliglånsdirektivet) i norsk rett, og som ikke er dekket av finansavtaleloven.

Delingen innebærer at bestemmelser som gjennomfører boliglånsdirektivet, vil finnes i finansforetaksloven, finansavtaleloven og låneformidlingsloven. Det er også enkelte endringer i finansforetaksloven, finansavtaleloven og hvitvaskingsloven.

Erstatningsrett: Ved erstatningskrav om uriktig myndighetsutøvelse gjelder det ikke noen generell regel om at foreldelsesfristen etter § 9 nr. 1 ikke kan begynne å løpe før forvaltningsvedtaket som er grunnlag for kravet, er ferdig klagebehandlet.

Høyesterett avsa 10. mai 2023 prinsipiell dom (dissens 4-1) - **HR-2023-877-A** - som gjaldt foreldelse av krav om erstatning fra staten ved Skattedirektoratet for uriktig myndighetsavgjørelse. Hovedspørsmålet var om fristen etter foreldelsesloven § 9 nr.1 første punktum startet å løpe før den underliggende forvaltningssaken var endelig avgjort.

Flertallet (Indreberg, Bergh, Høgetveit Berg og kst. dommer Remen) kom til at fristen begynte å løpe før klagesakene var endelig avgjort. Ordlyden i § 9 nr. 1 første punktum er klar. Det avgjørende er skadelidtes kunnskap om skaden og den ansvarlige.

Hverken forarbeider, rettspraksis eller reelle hensyn kan begrunne noe generelt unntak fra dette utgangspunktet. Dette innebærer at om lovens kunnskapskrav er oppfylt, vil det alltid bero på en vurdering av omstendighetene i den enkelte sak.

En annen sak er at i noen tilfeller kan kravet til kunnskap lede til at fristen ikke begynner å løpe før vedtak i klagesaken foreligger. Det vil være tilfelle hvor skadelidte først ved klageinstansens be-

Sivilprosess: Beløpsgrensen i tvl. § 29-13 første ledd første punktum og sameieforhold

Ved beregningen av tvistegjenstandens verdi etter tvisteloven § 29-13 første ledd første punktum gjelder reglene i tvisteloven kapittel 17, jf. HR-2021-2188-U avsnitt 13.

Merk fire forhold: (1) § 17-2 første ledd første punktum: Verdien settes til den verdi kravet har for saksøkeren på det tidspunkt kravet bringes inn for domstolene. (2) § 17-2 første ledd tredje punktum: Ved anke settes verdien til forskjellen mellom resultatet i underinstansen og den ankende parts krav i anken. (3) § 17-3 første ledd: Ved anke legges sammen verdien av flere krav som gjøres til ankegjensstand i samme sak ved anke fra den samme parten, jf. Rt-2003-448. (4) Kravene for flere parter på den en eller andre siden legges ikke sammen, da det er sakens samlede betydning for den enkelte part som er avgjørende.

Høyesteretts ankeutvalg tok i kjennelse **HR-2023-747-U** stilling til verdivurderingen i et sameie. I denne saken hadde to kjøpere av en bolig gått til sak mot selgerne og krevde prisavslag som følge av mangler. Kjøperne eide boligen med en ideell halvdel hver. Prisavslags størrelse var mellom 350.000 og 400.000 kroner.

Lagmannsretten ga ikke samtykke til at anken fremmes, da retten ment at ankegjensstandens verdi for hver av sameierne var 175.000 – 200.000 kroner, det vil si under grensen på 250.000 kroner.

Ankeutvalget kom til at dette var feil lovanvendelse. Når to parter eier eiendommen sammen, «eier» de også prisavslagskravet sammen - med hver sin ideelle halvdel. Dette gir hver sameier ved beregningen av ankegjensstandens verdi tilstrekkelig tilknytning til det samlede kravet. Når begge parter har en ideell halvdel i hele kravet som fremsettes, er følgelig «den verdi kravet har» for hver enkelt sameier hele kravet, som oversteg grensen på 250.000 kroner.

Nøkkelavsnitt: 58-62.

Sivilprosess: Viktige endringer i tvisteloven

Lov om endringer i tvisteloven mv. (rettsmekling, ankenektelse mv.) - LOV-2023-05-11-13, delt ikraftsetting 1. juli 2023 og 1. januar 2024. Viktig at advokater setter seg inn i dem – se Prop. 34 L (2022-2023). Når det gjelder endringene i tvisteloven **1. juli 2023**, er det særlig grunn til å merke seg følgende:

(1) § 3-8 Rettens fastsetting av prosessfullmektigens godtgjøring. Nytt 3. ledd skal lyde:

«Dersom en parts krav på sakskostnader etter kapittel 20 klart overstiger det som synes å være nødvendig i saken, skal retten i avgjørelsen gjøre parten oppmerksom på adgangen til å be om at retten fastsetter prosessfullmektigens godtgjøring etter første ledd, og fristen etter annet ledd.»

Retten skal altså etter omstendighetene gjøre en part oppmerksom på adgangen til å be om at retten fastsetter prosessfullmektigens godtgjøring.

(2) § 8-3 Rettsmekling

§ 8-3 er endret. Første ledd skal nå lyde: «Retten skal beslutte at det skal foretas rettsmekling etter §§ 8-4 til 8-6 når den finner at saken egner seg for det. Rettsmekling kan foretas i stedet for eller i tillegg til mekling etter § 8-2.» Tidligere stod det «kan» beslutte. Det er ikke lenger et vilkår for å beslutte rettsmekling mot partenes vilje at «særlige grunner» tilsier det.

(3) § 20-5 Utmåling av erstatning for sakskostnader

I § 20-5 tredje ledd fjerde punktum er det tatt inn en regel om at utgiftspostene skal begrunnes i sakskostnadsoppgaven. Etter femte ledd kan retten prøve poster i kostnadsoppgaven selv om motparten har godkjent dem. Det kreves ikke lenger at partene skal gis adgang til å uttale seg dersom retten overveier å nedsette kravet uten innsigelse fra motparten (§ 20-5 femte ledd andre punktum oppheves). Partene er gitt anledning til å uttale seg om postene i sakskostnadsoppgaven ved at postene begrunnes etter regelen i tredje ledd fjerde punktum.

(4) § 29-13 Krav til samtykke. Nektelse

§ 29-13 andre ledd første punktum skal lyde: «Anke over dom

kan nektes fremmet når lagmannsretten finner at det **er klar sannsynlighetsovervekt** for at anken ikke vil føre fram.» (uthevet her). **NB!** Den nye formuleringen innebærer at terskelen for å nekte anker fremmet, er senket. Men selv om det ikke lenger kreves «høy grad av sikkerhet» for å nekte en anke fremmet, kreves det en del mer enn alminnelig sannsynlighetsovervekt for at anken ikke vil føre frem. Vilkåret skal altså fortsatt tolkes relativt strengt.

Det er ikke gitt overgangsbestemmelser. Spørsmålet er derfor når skjæringstidspunktet for å anvende den nye regelen er - avgjørelsestidspunktet for lagmannsrettens avgjørelse eller når rettergangsskritt ble foretatt. Skoghøy, Tvisteløsning, 4. utgave, punkt 1.9.4 på side 96-97, synes å mene at skjæringstidspunktet må være når rettergangsskrittet ble foretatt. Men det kan argumenteres for at lagmannsretten skal anvende de prosessregler som gjelder på avgjørelsestidspunktet, det vil si når silingsbeslutningen treffes.

§ 29-13 fjerde ledd andre punktum skal lyde: «Slikt varsel kan bare gis inntil den videre saksforberedelse er tatt opp med partene etter § 29-14 tredje ledd, og inntil to måneder etter at lagmannsretten mottok ankesaken.» Dette innebærer at fristen for varsel er utvidet fra én til to måneder.

I tillegg trer endringene i jordskifteloven i kraft 1. juli 2023.

Når det gjelder endringene **1. januar 2024**, kan kort nevnes tvisteloven § 9-4 (Saksstyring. Plan for den videre behandling), § 9-10 (Avsluttet saksforberedelse. Sluttinnlegg), § 9-16 (Endring i krav, påstand, påstandsgrunnlag og bevis), § 10-2 (Saksforberedelsen), *ny* § 22-6 a om bevisforbud om interne straffesaksopplysninger og *ny* § 35-6 a om vitneavhør mv. i barnevernssaker med skjult adresse. Domstolloven § 146 andre ledd nytt fjerde punktum: «Når bruk av bestemte elektroniske løsninger i skriftlig kommunikasjon med domstolene er obligatorisk etter § 197 a tredje ledd, skal fristen avbrytes ved bruk av de elektroniske løsningene.»

Strafferett: Feil å frifinne politijurist for grovt uaktsom tjenestefeil

Høyesterett avsa 27. april 2023 dom – **HR-2023-805-A** – som gjaldt spørsmålet om en politiinspektør begikk en grovt uaktsom tjenestefeil ved å beslutte pågripelse og ransaking, jf. straffeloven § 172, jf. § 171. Dommen er enstemmig, men med en særmerknad fra én dommer.

Etter å ha mottatt anmeldelse av tyveri fra en privatbolig, traff en politiinspektør beslutning om å pågripe anmelderens vaskehjelp og ransake boligen hennes. Politijuristen ble tiltalt for grovt uaktsom tjenestefeil, men ble frifunnet i lagmannsretten. Høyesterett opphevet lagmannsrettens dom med ankeforhandling. Tyverianmeldelsen gjaldt blant annet bunadssølv som sist ble sett mer enn et halvt år før anmeldelsen. I anmeldelsen

fremgikk det at vaskehjelpen hadde hatt ukentlig tilgang til rommet hvor gjenstandene ble oppbevart. Beslutningen ble også truffet uten at det foretatt etterforskning.

I avsnitt 17-29 drøfter Høyesterett vilkårene for å dømmes for grovt uaktsom tjenestefeil, og dommen gir her veiledning om forståelsen av straffelovens bestemmelser om tjenestefeil. Det gjelder både formuleringen «grovt bryter sin tjenesteplikt» i straffeloven § 171, og hva som ligger i skyldkravet i § 172 om grov uaktsomhet.

I den konkrete vurderingen kom Høyesterett til at politijuristen begikk tjenestefeil på tre punkter: (1) Det forelå ikke tilstrekkelig mistankegrunnlag for

pågripelse og ransaking, (2) det forelå ikke bevisforspillelsesfare, og (3) det var ikke grunnlag for bruken av påtalemyndighetens hastekompetanse til å beslutte ransaking, det vil si uten å gå via domstolene.

Høyesterett kom til etter en samlet vurdering at politijuristen grovt har brutt sin tjenesteplikt, og at han har opptrådt grovt uaktsomt. En dommer (Arntzen) reserverte seg mot å ta stilling til mistankegrunnlaget.

Dommere: Hilde Indreberg, Per Erik Bergsjø, Wenche Elizabeth Arntzen, Espen Bergh og konst. dommer Hedda Remen.

Nøkkelavsnitt: 28-29, 44, 50 og 52-56.

Strafferett: Omgjøring av ungdomsstraff – deler av straffen kan gjøres betinget

Høyesterett avsa 4. mai 2023 enstemmig dom – **HR-2023-846-A** – som gjaldt omgjøring av ungdomsstraff etter brudd på vilkår, jf. straffeloven § 52 c første ledd bokstav a. Det sentrale spørsmålet var om den subsidiære fengselsstraffen delvis kan gjøres om til betinget dom.

Ungdomsstraff er på fastsatte vilkår et alternativ til fengsel for lovbrutere som er under 18 år på tidspunktet for den straffbare handlingen. Det er blant annet et vilkår at ungdommen har gjort seg skyldig i gjentatt eller alvorlig kriminalitet, og at «hensynet til straffens formål ikke med tyngde taler mot en reaksjon i frihet».

Straffeloven § 52 c har bestemmelser om brudd på vilkårene for ungdomsstraff. Det er opp til retten om ungdomsstraffen skal omgjøres. Sentralt i vurderingen står omfanget av og grovheten i brudd på vilkårene, jf. HR-2020-1351-A avsnitt 32. Utover å fastslå at det skal tas hensyn til ungdomsstraff som allerede er gjennomført, inneholder ikke § 52 c bestemmelser om hvordan straffen skal utmåles ved omgjøring.

Forarbeidene omhandler ikke spørsmålet direkte, utover at det generelt er vist til at reglene er utformet etter mønster fra reglene om samfunnsstraff.

Høyesterett kom til at det generelt er adgang til helt eller delvis å gjøre den subsidiære fengselsstraffen om til betinget fengsel ved omgjøring av ungdomsstraff etter § 52 c første ledd bokstav a. Hvor stor del av straffen som kan gjøres betinget, må avgjøres etter en skjønnsmessig vurdering.

Sentralt her er hvor stor del av den subsidiære fengselsstraffen som ville vært betinget dersom ungdomsstraff ikke hadde vært brukt. Høyesterett la også vekt på at forholdene ungdommen var dømt for, lå syv år tilbake i tid, og at han ikke var fulgt opp i tråd med intensjonene bak ungdomsstraffen. Straffen ble fengsel i ett år, ti måneder og femten dager. Av dette skal 75 dager sones, og fullbyrdelsen av resten av straffen ble utsatt med en prøvetid på to år.

Dommere: Aage Thor Falkanger, Per Erik Bergsjø, Espen Bergh, Kine Steinsvik og konst. dommer Magni Elsheim.

Nøkkelavsnitt: 29, 32 og 33.

Arbeidsrett: Hotellene Oslo Plaza og Bristol kan ikke gjøre trekk i arbeidstakernes tips

Høyesteretts enstemmige dom 20. april 2023 - **HR-2023-728-A** - gjaldt spørsmålet om to arbeidsgivere - Oslo Plaza Hotel AS og Hotel Bristol AS - kan trekke fra arbeidsgiveravgift og administrasjonskostnader i tips som arbeidstakerne har mottatt fra gjestene. Høyesterett kom til at hotellene ikke hadde rett til dette.

Etter de nye reglene som kom i 2019, hadde hotellene ordninger hvor det gjøres fratrukk i tipsen for å dekke kostnader til feriepengar, pensjonsinnskudd, arbeidsgiveravgift og administrasjon av tipsordningen. Deretter foretar hotellene forskuddstrekk for skatt, før det resterende beløpet utbetales til arbeidstakerne. Tips (tidligere kalt drikke-

pengar) er en ekstrabetaling - en påskjønnelse - for utført tjeneste eller arbeid. Det rettslige utgangspunktet er at tips er en betaling fra gjestene til arbeidstakerne og ikke til virksomheten (avsnitt 53). I avsnitt 49-67 drøfter Høyesterett om arbeidstakerne har rettskrav på å få utbetalt tips fra arbeidsgiveren, noe Høyesterett kom til. Det gjelder også når gjestene har betalt tipsen gjennom bedriftens elektroniske betalingsordning.

Det neste spørsmålet var om arbeidsgiveren kan gjøre fradrag i innbetalt tips for arbeidsgiveravgift og administrasjonskostnader (avsnitt 68-89). Dette beror på om disse fradragene i tipsen ligger innenfor rammen av arbeidsgivers styringsrett - ret-

ten til å «organisere, lede, kontrollere og fordele arbeidet», jf. blant annet HR-2016-2286-A (Rygge kommune) avsnitt 26.

Etter å ha sett på rettspraksis, særlig Rt-2008-856 (Theatercaféen) og HR-2021-1193-A (Grefsenhjemmet), kom Høyesterett til at styringsretten ikke ga hotellene rettslig grunnlag for å foreta trekk i tipsene til dekning av arbeidsgiveravgift og kostnader til administrasjon av tipsordningen.

Dommere: Knut H. Kallerud, Arne Ringnes, Borgar Høgetveit Berg, Kine Steinsvik og konst. dommer Magni Elsheim.

Nøkkelavsnitt: 53, 63-64, 67-70, 76-86 og 89.

Sivilprosess: Sakskostnader når parten er representert ved internadvokat

Det har lenge vært reist spørsmål om hvordan sakskostnader skal beregnes når parten har vært representert ved internadvokat, for eksempel Regjeringsadvokaten, industrikonsern og banker som har egne juridiske avdelinger som i stor grad tar prosedyreoppdrag.

Nå har Høyesteretts ankeutvalg gitt oss svaret i **HR-2023-767-U**, som kan summeres opp i seks punkter:

(1) Krav på erstatning for sakskostnader etter tvisteloven § 20-5 første ledd første punktum dersom vedkommende advokat ikke samtidig har opptrådt som partens stedfortreder under saken.

(2) Ikke grunn til å skille mellom internadvokater i offentlig virksomhet og internadvokater i privat virksomhet.

(3) Spørsmålet er om kostnadene har vært nødvendige, jf. § 20-5 første ledd andre punktum, men det er bare de faktiske kostnadene som vedkommende part er påført i saken, som kan kreves erstattet.

(4) Internadvokatens sakskostnader kan ikke fastsettes med utgangspunkt i hva det ville kostet den aktuelle parten å benytte ekstern advokat.

(5) Det naturlige utgangspunktet må være de fulle kostnadene ved det estimerte årsverket for vedkommende internadvokat, inklusive utgifter til pensjonsfond, arbeidsgiveravgift, kontorhold mv. Dette må brytes ned på den andelen som den aktuelle saken utgjør av dette årsverket. Det må deretter vurderes om disse kostnadene overstiger «nødvendige» kostnader, jf. § 20-5 første ledd andre punktum.

(6) Dersom det er tvil om sakskostnadskravet overstiger de faktiske kostnadene, må dette avgjøres ved vanlig bevisførsel.

Selskapsrett: Tvangsfullbyrdelse av en plikt til å stemme for visse vedtak på generalforsamlingen i et aksjeselskap

Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse og beslutning 25. april 2023 - **HR-2023-782-U** - gjaldt tvangsfullbyrdelse av en plikt til å stemme for visse vedtak på generalforsamlingen i et aksjeselskap.

Kort om faktum: To selskaper eide henholdsvis 63,04 prosent og 36,96 prosent i et aksjeselskap. En tvist mellom selskapene vedrørende en investeringsavtale ble avgjort ved voldgift, hvor det ene selskapet ble pålagt å stemme for skjevdelt tilleggsutbytte og kapitalnedsettelse. Beløpet var 87,6 millioner kroner.

På den etterfølgende generalforsamlingen stemte selskapet - til tross for stemmeforpliktelsen som fremgikk av voldgiftsdommen - mot forslagene, som derved ble nedstemt. Gjenstand for tvangsfullbyrdelse var den handleplikten - stemmeforpliktelsen - som fremgikk av voldgiftsdommen.

Tvangsfullbyrdesloven § 13-14 første ledd fastsetter tre alternative måter å tvangsfullbyrde andre handleplikter enn de som er nevnt i §§ 13-8, 13-11 og 13-13. Alle alternativene i § 13-14 første ledd er mulige måter å tvangsfullbyrde en aksjeeiers plikt til å stemme i en konkret sak på generalforsamlingen i et aksjeselskap, når det fremgår av tvangsgrunnlaget (her: Voldgiftsdommen) hva stemmegivningen skal gå ut på.

Lagmannsretten hadde feilaktig kommet til at bare det ene alternativet - tvangsmulkt - var anvendelig i dette tilfellet.

To ting å merke seg: (1) Mulktalternativet i § 13-14 første ledd er det eneste i de tilfellene saksøktes medvirkning er nødvendig, for å fullbyrde handleplikten. Dette gjelder for eksempel hvor den aktuelle handlingen er så personlig at saksøkte ikke kan overlate den til andre. (2) Men saksøktes medvirkning er ikke nødvendig på samme måte for de handlingene saksøkte frivillig kan la andre utføre, typisk ved å gi fullmakt. En aksjeeier har rett til å delta på generalforsamlingen ved fullmektig, jf. aksjeloven § 5-2, og aksjeeieren kan da pålegge hvordan fullmektigen skal stemme i en bestemt sak. Ankeutvalget uttalte at dersom saksøkte frivillig kan overlate handlingen til en annen, er det mulig å gjøre det samme ved tvang. Ordlyden i § 13-14 første ledd hjemler en slik tvangsoverføring, jf. hensynet til mest mulig effektiv tvangsfullbyrdelse.

Lagmannsrettens kjennelse ble opphevet.

Endring i Grunnloven § 108 (samene som urfolk)

Stortinget vedtok mandag 15. mai 2023 å grunnlovfeste same-nes status som urfolk gjennom endring i Grunnloven § 108, som trådte i kraft straks. Norge ratifiserte ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og selvstendige stater i 1990, og anerkjente dermed samene som urfolk. I tillegg til å grunnlovfeste samens status

Strafferett: Alvorlig personforfølgelse med trusler i tekstmeldinger ga ikke grunnlag for dom på overføring til tvungent psykisk helsevern

Høyesterett avsa 16. mai 2023 dom (dissens 3-2) – **HR-2023-937-A** – som gjaldt om det er grunnlag for dom på overføring til tvungent psykisk helsevern etter straffeloven § 62 som følge av alvorlig personforfølgelse med trusler i tekstmeldinger, samt utmåling av oppreisning til de fornærmede, jf. skadeserstatningsloven § 1-3.

Dommen klargjør tolkningen av vilkårene i straffeloven § 62 første og andre ledd, og utmåling av oppreisning når handlingen er begått av en utilregnelig person.

En utilregnelig mann hadde over en periode på to år sendt om lag 2400 tekstmeldinger med blant annet trusler om drap og vold til en kvinne som hadde vært lærer for hans tidligere ektefelle før samlivsbruddet. Han hadde også sendt tekstmeldinger med trusler mot den tidligere ektefellen, hennes samboer og polititjenestemenn samt utvist hensynsløs atferd mot den tidligere ektefellen.

Personen hadde siden 2022 vært underlagt tvungent psykisk helsevern etter psykisk helsevernloven. Spørsmålet i saken var om han kan dømmes til overføring til tvungent psykisk helsevern etter straffeloven § 62.

Flertallet (Ringnes, Falch og Indreberg) kom til at det ikke kan idømmes overføring til tvungent psykisk helsevern etter § 62 første ledd, som krever at det er nærliggende fare for en ny og alvorlig integritetskrenkelse. Selv om personforfølgelsen her hadde rammet hardt, ble ikke dette vilkåret ansett oppfylt. Det ble særlig vist til at det utelukkende er tale om tekstmeldinger.

Dommen inneholder en bred gjennomgang av lovens forhistorie og forarbeider og redegjør for terskelen for alvorlighetskriteriet. Vil-kåret i § 62 andre ledd om at det var begått gjentatte lovbrudd av samfunns-skadelig eller særlig plagsom art, var oppfylt. Høyesterett kom imidlertid til at tilleggsvilkåret om at andre tiltak enn overføring til tvungent psykisk helsevern har vist seg åpenbart uhensiktsmessige, ikke var oppfylt.

Personen er i dag underlagt adekvat behandling som ikke er avsluttet, og det kan ikke da slås fast at andre tiltak har vist seg åpenbart uhensiktsmessige. Kvinnen som var utsatt for alvorlig personforfølgelse, ble tilkjent 50.000 kroner i oppreisningserstatning, og tidligere ektefelle og hennes samboer ble tilkjent 10.000 kroner hver.

Mindretallet (Østensen Berglund og Arntzen) mente at det store antallet drapstrusler, som hadde fått store konsekvenser for fornærmede, innebar at den alvorlige personforfølgelsen var en «alvorlig integritetskrenkelse» og at vilkårene for dom på overføring til tvungent psykisk helsevern etter første og andre ledd var oppfylt. Mindretallet mente også at oppreisningsbeløpene måtte være høyere.

Nøkkelavsnitt: 61, 65, 67, 69-70, 79-80, 87-88 og 98.

som urfolk, ble uttrykket «den samiske folkegruppe» endret til «det samiske folk». Grunnlovsendringen ble vedtatt med 147 stemmer, mens 22 stemte imot. Mindretallet ønsket at Høyesterett først skulle vurdere om endringsforslaget var i strid med Grunnloven § 1, § 98 eller § 121.

JUS – Juristenes utdannings-senter

Høsten er tid for kurs

Høstens JUS-kurs er nå åpne for påmelding på jus.no. Her finner du både prosedyrekurs i Høyesterett, og store årlige kurs innen personvern, eiendomsrett og familie- og arverett.

DET ÅRLIGE KURSET I FAMILIE-, ARVE- OG SKIFTERETT

I tillegg til ajourføringen går vi blant annet i dybden på vurderingene rundt behovet for ny samboerregulering, innsyn i avdødes personopplysninger og betydningen av arveforskudd i og utenfor uskiftetillfellene.

Tid: 2–3. november. **Sted:** Sandefjord. **Pris:** 6200 kroner.

DET ÅRLIGE PERSONVERNKURSET

Årets kurs vil ha fokus på blant annet overføring av hvilke rettslig grunnlag som kreves, siste nytt innen AI- forordningen samt SSB- saken. I tillegg blir det parallellsesjon-er med fire ulike foredrag.

Tid: 26. – 27. oktober. **Sted:** Sandefjord. **Pris:** 6200 kroner.

DET ÅRLIGE BOLIG- OG EIENDOMSRETTSKURSET

Blant temaene er reklamasjon og foreldelse, krav til boenhet etter plan- og bygningsloven, boligmarkedet i turbulente tider og erfaringer med endringene i avhendingslova.

Tid: 19.–20. oktober. **Sted:** Sandefjord. **Pris:** 6200 kroner.

DET ÅRLIGE HELSERETTSKURSET

Oppdateringer fra noen av Norges fremste eksperter på helserett, blant annet presentasjoner av rapportene til koronautvalget, varselutvalget og Magnussenutvalget.

Tid: 26.–27. oktober. **Sted:** Larvik. **Pris:** 6200 kroner.

ANKEFORBEREDELSE OG PROSEDYRE FOR HØYESTERETT I SIVILE SAKER

Kurset gir deg som advokat et best mulig grunnlag for å håndtere en sivil sak for Høyesterett. Det tar for seg alle sakens stadier – fra utarbeidelse av ankeerklæringen til nedleggelse av påstand i skranken.

Tid: 16. oktober. **Sted:** Høyesterett, Oslo. **Pris:** 3550 kroner.

Advokat Anne-Sofie Rolfsjord i Bull er foreleser på det årlige kurset i familie-, arve- og skifterett.

Forfatter: Jens Edvin A. Skoghøy
Forlag: Universitetsforlaget
Antall sider: 392
Pris: 749 kroner

Rett og rettsanvendelse, 2. utg.

«Da jeg 31. januar 2017 sluttet i Høyesterett og vendte tilbake til UiT Norges arktiske universitet som professor i rettsvitenskap, stod det klart for meg at det første jeg skulle gjøre var å skrive en bok i rettskildelære. Resultatet

Forfattere: Andreas Motzfeld Kravik, Stian Øby Johansen, Audun Lunnan Hjort
Forlag: Universitetsforlaget
Antall sider: 262
Pris: 499 kroner

Folkerettslig metode

Boken er basert på forfatternes felles erfaringer fra UD's rettsavdeling, der Kravik er avdelingsdirektør. Johansen er i dag førsteamanuensis ved UiO mens Hjort er advokat i Wikborg Rein.

Forfatternes mål har vært at boken skal være praktisk, og har vektlagt aktuelle problemstillinger som kan dukke opp i retts-

er denne boken, som kom i første utgave i 2018. Da den nå er utsolgt gir jeg ut en ny utgave», skriver Skoghøy i forordet.

Dette er en av bøkene som Skoghøy har arbeidet med mens han har hatt studiepermisjon fra Høyesterett. Målgruppen er både jusstudenter og praktikere med behov for oppdatering.

«Temaet for boken er hvilke kilder som er relevante ved lov-tolkning og annen rettsanvendelse, og hvordan kilder som peker i forskjellige retninger, skal avveies mot hverandre», skriver Skoghøy.

Boken er oppdatert med ny lovgivning og rettspraksis pr. 31.12.22.

salen, på kontoret eller ved eksa-menspulten, ifølge forordet.

Boken har ni kapitler: Folkerett og folkerettslig metode. Hva er folkerett? Sedvaneretten. Tolkning av traktater. Generelle rettsprin-sipper. De subsidiære midlene. Tolkning av regler med opphav i folkerettslige subsystemer. Tol-kning av resolusjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd. Og Løsning av konflikt mellom folkerettsre-gler.

«Den folkerettslige metoden har mange likhetstrekk med norsk internrettslig metode, men det er også distinkte forskjeller. Disse er det avgjørende å kjenne til, og forfatterne peker på slike forskjeller gjennom hele boken», heter det fra forlaget.

Forfatter: Runar Narvland
Forlag: Gyldendal
Antall sider: 296
Pris: 459 kroner

Trygderett i Høyesterett

«Dette er boka jeg gjerne skulle hatt som aktiv rettsanvender på trygderettens område», skriver forfatteren – som tidligere var kontor-sjef i Rikstrygdeverket og har lang erfaring fra ulike stillinger i trygde-

etaten – i forordet. Han har skrevet flere bøker om trygdeytelser, blant annet Trygderett i et nøtteskall.

I boken gir han tematisk over-sikt over dommer og kjennelser fra Høyesterett, og gjengir de viktigste premissene i avgjørelsene, «slik at leserne kan se hvordan dommer-ne i Høyesterett har resonnert seg fram til resultatet».

Det er også laget en tabell over et femtitalls konkrete saker fra ok-tober 1977 til utgangen av 2022 der man kan se hvilket utfall sakene fikk i henholdsvis trygderetten, lag-mannsretten og Høyesterett.

På Advokatforeningens representantskapsmøte var 58 representanter fra alle foreningens nitten kretser og Forsvarergruppen, samt hovedstyret, samlet. På dagsordenen stod advokatenes rolle i krigen i Ukraina, filleristingssakene, justismord og åpen talerstol, samt hovedstyrets beretning og regnskap, lederens redegjørelse, og valg.

– I krigstid har advokater makt til å beskytte de mest sårbare

Advokatfirmaet Arzinger i Kyiv mistet nitti prosent av omsetningen og måtte si opp alle sine advokatfullmektiger da Russland gikk til angrep på Ukraina. 22 av firmaets advokater har reist fra landet.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Samme dag som advokat Lana Sinichkina, partner i Arzinger, deltok på representantskapsmøtet til Advokatforeningen via videolink, ble tre mennesker drept av en russisk rakett i Kyiv, og angrepene på byen ble trappet kraftig opp.

– Flyalarmen har allerede gått flere ganger i dag, så det kan hende jeg må forlate møtet for å gå i bomberommet, innledet Sinichkina.

– Barnet mitt må sove i bilen i parkeringshuset i kjelleren der hvor vi bor, nå er vi der nesten hver natt.

Den ukrainske partneren, som er en anerkjent forretningsadvokat som er spesialisert innenfor konkurranserett, var invitert til representantskapsmøtet for å fortelle om advokathverdagen i Kyiv, og for å snakke om hvordan norske advokater kan bidra med støtte.

Arzinger er et stort forretningsadvokatfirma med kontorer i Kyiv, Lviv og Odesa, og bestod av om lag ett hundre advokater før invasjonen. Ifølge Chambers & Partners er firmaet et av de ledende advokatselskapene i Ukraina som jobber mot både det nasjonale og det internasjonale markedet.

STADIGE LUFTANGREP

Sinichkina fortalte at firmaet nærmest ble lammet den første måneden etter angrepet den 24. februar 2022.

– Nå er vi sakte i ferd med å gjenopprette virksomheten, og er i gang med å ansette advokatfullmektiger igjen. Våre advokater som reiste fra landet, er blitt tatt opp i ulike advokatfirmaer i utlandet. Vi er veldig takknemlige for at våre internasjonale kolleger tok imot dem og hjalp dem, sa hun.

Selv om restaurantene er åpne og infrastrukturen fungerer bra i Kyiv, så blir aktiviteten hindret av stadige luftangrep.

– Det er vanskelig å komme seg rundt. Men vi klarer å få jobbet, og er også involvert i flere pro bono-opdrag og veldedighet.

TRENGER VÅPEN

Advokater i Norge kan gjøre mye for å bistå Ukraina, sa Sinichkina.

– Vi har skrevet til internasjonale kolleger og bedt dem tenke over hvordan de kan være til hjelp. Mange har snakket med politikere i sine land for å få dem til å opprettholde støtte til oss. Et stort tema er at store, internasjonale organisasjoner ikke er påvirket, for eksempel FN, der Russland sitter i Sikkerhetsrådet, noe som er latterlig. Andre institusjoner viser seg ikke å være effektive i det hele tatt.

Advokater kan også donere til pro bono-prosjekter i landet, og bidra til å spre informasjon om situasjonen for folk i Ukraina, oppfordret hun.

Fra v. advokat Viktoria Holovatchuk, fungerende ambassadør Liliia Honcharevych og Merete Smith. Advokat Lana Sinichkina på storskjerm.

– Men det aller viktigste er å støtte oss med våpen, og sende oss langdistanseraketter som kan beskytte oss. Her blir det drept folk hver dag, så det er det vi trenger mest. Og F16-fly eller lignende jagerfly, sa hun.

HYLLET NORSK ADVOKAT

Til stede fysisk i Oslo kongressenter var Ukrainas fungerende ambassadør i Norge, Liliia Honcharevych.

– Den aller første personen som tok kontakt for å hjelpe, var en advokat, fortalte ambassadøren.

Hun siktet til advokat Ole Kvåle i Advokatfirmaet Punktum i Oslo, som på invasjonsdagen tok kontakt for å høre om han kunne hjelpe til.

Kvåle kjørte til Ukraina i mars i fjor med medisiner, medisinsk utstyr og matvarer, etter å ha samlet inn penger i Norge.

– Kvåle har også fraktet tjue biler til Ukraina. Det er også flere andre norske advokater som bistår fordrevne mennesker.

I krigstid har advokater makt til å slåss for individet og beskytte de mest sårbare, sa Honcharevych.

– Det betyr noe. Når det gjelder sanksjoner, så er det viktig at advokater kjenner loven og holder selskaper ansvarlige. Om dere kan hjelpe oss med dette, ville det være veldig bra. Vi vet at mange selskaper fra EU forsøker å unngå sanksjoner ved

Marte Svarstad Brodtkorb, forsvarsadvokat og tidligere leder av Oslo krets, ble valgt til ny leder av representantskapets arbeidsutvalg etter Frode Sulland. Liv Minde, advokatfullmektig i Norges Rederiforbund, ble valgt til ny observatør for Yngre Advokater i hovedstyret.

Leder av Gjenopptakelseskommisjonen Kamilla Silseth, lagmann Tonje Vang, riksadvokat Jørn Sigurd Maurud og forfatter Bjørn Olav Jahr diskuterte justismord-saker. Paneldeltagerne fikk spørsmål om hva som kan gjøres for å gjenvinne rettstatens tillit og forhindre nye justisfeil.

å gå via andre land, det er utilgivelig i den situasjonen vi er i nå.

Advokater kan også bidra til å holde Russland ansvarlig for ødeleggelsene krigen forårsaker, sa hun.

40.000 ukrainere har nå ankommet Norge, og mange trenger juridisk hjelp. Advokater eller andre som ønsker å hjelpe til, kan ta kontakt med ambassaden, oppfordret hun.

VIL BESLAGLEGGJE EIENDELER

Inna Liniova, generalsekretær i den ukrainske advokatforeningen UBA, deltok også via videolink.

Rettssystemet i Ukraina har helt fra Krym-annekteringen i 2014 arbeidet med krigsforbrytelser. Nærmere nitti tusen krigsforbrytelsessaker er nå registrert, sa hun.

– Om lag ti prosent av infrastrukturen er skadet eller ødelagt, og rettssystemet har store systemiske utfordringer. Men det er viktig at vi kan vise verden at vårt nasjonale rettsvesen er rettfærdig, objektivt og erfarent.

Den ukrainske advokatforeningen driver en rettshjelpstelefon som er bemannet av femti advokater.

Den arbeider også, i samarbeid med andre lands advokatforeninger, for å utarbeide et felles krav om en internasjonal krigsdomstol, og for å lage et system for å kunne beslaglegge russiske eiendeler og bruke midlene til gjenoppbygging, fortalte hun. •

”
Flyalarmen har allerede gått flere ganger i dag, så det kan hende jeg må forlate møtet for å gå i bomberommet.

Håper på gjenåpninger i filleristings-saker

– I saker der man mangler vitner og andre bevis, og bare har medisinsk indikasjon på triaden, hvor sikker kan man da være, spurte professor Anders Eriksson (til v.), som debatterte filleristing sammen med advokat Henriette Willix og rettsmedisiner Torleiv Rognum.

En far ble før jul i fjor frikjent for filleristing i Borgarting lagmannsrett. Dommen har ført til flere begjæringer om gjenopptakelse i liknende saker. Mange kan være uskyldig dømt på bakgrunn av en medisinsk diagnose som ikke holder mål, mener advokat Henriette Willix.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Arsaken til at temaet filleristing tas opp i representantskapet, har sammenheng med et hovedtema på møtet, nemlig rettsstatens svakheter, og den bekymring vi har for rettsstatens utvikling, innledet advokat Frode Sulland, leder av arbeidsutvalget.

– Kan vi stå overfor en ny rettsskandale i filleristingssakene, spurte han.

Advokat Henriette Willix, partner i Sulland, har over flere år arbeidet med filleristingssaker og prosederte Borgartingsaken sammen med Frode Sulland.

Diagnosen filleristing, eller shaken baby syndrom, baserer seg på en kombinasjon av tre medisinske funn: Øyebunnsblødninger, blødninger under den harde hjernebinnen og hjernevevsskade. Disse tre funnene kalles triaden.

I tillegg kommer ofte andre indikatorer som blåmerker og bruddskader, men i enkelte tilfeller gis diagnosen bare basert på triaden-funnene.

BETENT FAGLIG UENIGHET

– Det veldig enkle spørsmålet i disse sakene, for å sette det på spissen, er: Betyr det å få påvist disse

tre funnene i barnets hjerne og øyebunn, at barnet er utsatt for filleristing? Dette er både nasjonalt og internasjonalt en meget betent debatt, sa Willix.

Kort sagt mener en del fagfolk – blant annet svenske Anders Eriksson, professor i rettsmedisin ved Umeå universitet – at det ikke finnes tilstrekkelig vitenskapelig grunnlag for å hevde at triaden-symptomer alene skyldes filleristing.

En annen som har engasjert seg, er spesialist i nevrokirurgi og pensjonert overlege og professor Knut Wester. Han mener at spedbarn som man har antatt har blitt filleristet og påført alvorlig hodeskade, kan ha fått skaden som følge en medfødt vannhodetilstand; «ekstern hydrocefalus».

Willix viste til at det verden over er hundrevis av uriktige domfellelser.

– Jeg ser ingen grunn til at det ikke er slik i Norge. Foreløpig har vi ingen gjenåpnede saker, men jeg håper og tror at vi vil få det.

Sakkyndigheten i filleristingssakene er veldig omfattende og kompleks, og i Norge er fagmiljøet lite og det finnes enkelte sterke bindinger, sa Willix.

VONDE SAKER

– Det er viktig å få inn sakkyndige som ikke bare synger den samme sangen for å unngå bekreftelsesfeller, både for den sakkyndige selv og for politiets videre etterforskning. Når man i en årrekke har forfektet et syn om at triaden-symptomer skyldes vold mot barn, er det vanskelig å rokke ved den overbevisningen, sa hun.

Torleiv Rognum, barnelege og leder for gruppen for rettspatologi og klinisk rettsmedisin i Den rettsmedisinske kommisjon, sa at triaden-symptomer ofte følges av ribbeinsbrudd, sløvheter og andre tegn på ytre vold.

Han oppfordret Eriksson til et faglig samarbeid. •

HAR DU ET SEKUND?

Enkel løsning for elektronisk signatur

SKANN MEG
FOR MER INFO

signant

Alle avtaler én signatur!

Kundetiltak, fullmakter, attestasjoner. Ikke noe problem!
Arkiv med LTV - vedlikehold. BankID, Buypass, NemID, iDIN.

Vær så god!

«But the wind has changed. My walls are weakening. They're gonna fall soon. And I'm gonna need you». Ruben åpnet showet med gjennombruddslåta «Walls».

Det var både strålende sol og godt med vind da advokatene møttes til fest.

Yngre advokaters fortid og fremtid: Avtroppende leder Anton Forssten sammen med påtroppende leder Liv Minde.

ADVOKATFEST I SOL OG BLEST!

TEKST: THEA N. DAHL FOTO: YINA CHAN

Rundt 650 advokater var på plass for å mingle, spise mat, lytte til musikk - og ikke minst: danse – da Advokatforeningen og JUS inviterte til årets store advokatfest på utestedet Taket i Oslo sentrum

Etter at mottakelsen for de nye advokatene var over, var det tid for konsert med intet mindre enn to Spellemann-vinnere. Først ut var Ruben, som blant annet spilte megahitene «Walls» og «Lay By Me».

Deretter fulgte rap-gruppa Undergrunn opp, og nærmest ikke en eneste advokat fot stod stille da gruppens mest spilte låt, «Italia», dundret ut i lokalet.

I år som i fjor og årene før der igjen var det covermaskinen Hans Orkester, ledet av Hans Aarseth, som rundet av kvelden med allsang-slagere. •

Ingen advokatfest uten Høyesterett, som blant annet ble representert av dommerne Henrik Bull og Jens E. Skoghøy.

God stemning fra begynnelse til slutt: Sugun Varatharajan, Karoline Fjellstad Andersen og Katarzyna Szlyk-Verde.

Knappt én tone var ren da Hans Orkester spilte opp til allsang med «Splitterpiiiiiiiiiiiiiiiiiine».

Wessel-Aas and The Elden Gang. Også kjent som: Jon Wessel-Aas, Belinda Boothby, Jon Christian Elden og Kim Ellertsen.

Faglige festløver fra Grindstad & co i Sarpsborg: Øystein Hortvedt, Robert Antonsen, Elna K. Holbye, Kari Tveiter-Iversen og Knut Seland.

- Kos dere i kveld, og ha det gøy, oppfordret Advokatforeningens generalsekretær, Merete Smith, foreningens leder, Jon Wessel-Aas og likestillings- og diskrimineringsombud, Bjørn Erik Thon.

Fire år etter debuten, vant Undergrunn Spellemann for årets gjennombrudd i 2022. Mega-hiten «Italia» har over 23 millioner avspillinger på Spotify.

— NYE ADVOKATER —

Advokatforeningens leder Jon Wessel-Aas.

Rundt 130 nye advokater deltok på mottakelsen.

Ferske advokater hyllet med mottagelse

Jon Wessel-Aas oppfordret til engasjement da han ønsket nye advokater velkommen til profesjonen.

TEKST: THEA N. DAHL og FOTO: YINA CHAN

Årets advokatfest startet med en mottakelse for alle ferske advokater som har fått bevilning det siste året. Både Advokatforeningens leder, Jon Wessel-Aas, og likestillings- og diskrimineringsombud, Bjørn Erik Thon, ønsket dem velkommen til yrket.

— For noen av dere vil veien bli til mens dere går, andre har klare planer for hvor dere vil. Dette er en bransje med en uvanlig bred vifte av mulige veier videre, der alle har viktige og spennende ting å by på, sa Wessel-Aas.

Juridisk innsikt og kompetanse bare er ett av flere verktøy vi trenger for å mestre vår rolle og vårt ansvar som advokater, fortsatte han.

— Like viktig er det å utøve god advokatetikk, og å opptre med profesjonell respekt i møte med andre aktører innenfor den rettsstaten dere nå er kvalifisert til å ha et betydelig ansvar for.

Wessel-Aas minnet om at det er advokatene selv som utvikler de advokatetiske reglene gjennom Advokatforeningen.

— Jeg håper at dere alle ønsker å bidra til å ivareta advokatenes tillit og omdømme gjennom å engasjere dere i Advokatforeningen. Advokatykket kan være ensomt til tider. Advokatforeningen er et av de få fora hvor vi kan møte kolleger fra hele spekteret av den fragmenterte og mangfoldige bransjen vår - og være på samme side. •

— Krangling har lite for seg

Likestillings- og diskrimineringsombud Bjørn Erik Thons erfaring er at flinke jurister alltid viser respekt for motpartens argumenter. I sin tale rådet han de ferske advokatene til ikke å ha en kranglete stil. Her med medlem i justiskomiteen, Ingvald Wettrhus Thorsvik (V).

— Hva er de største fallgruvene for en advokatfullmektig?

Vern om fritiden!

— Den største fallgruven er at man ikke finner riktig balanse mellom jobb og fritid. Advokatfullmektiger må ikke la fullmektig-tilværelsen bli altoppslukende, sier Johan N. Hertzberg i Advokatfirma Lønnum. Jørgen Wist Adde, advokat i Thommessen, tror at en mulig fallgruve kan være at man ikke går inn i fullmektigtiden med et åpent og mottakelig sinn.

— Ikke gap for høyt

— Å påta seg for mye ansvar kan være en fallgruve. Det er viktig å ha kontroll på egen kapasitet, slik at man ikke gaper for høyt. Å påta seg for mange oppgaver er nok den feilen jeg har lært mest av, sier Ellen Martine Eira i Haavind. Bjørn Sondre Saltvik i Glittertind anbefaler advokatfullmektig ikke å ha så høye skuldre. — Hvis man gjør så godt man kan, vil det stort sett gå bra, sier han. — En klassisk fallgruve er å ha en litt for teoretisk tilnærming til problemstillingen, fremfor også å se på de praktiske aspektene ved tvisten, sier Nicolai Frederik Mandt Fjågesund.

Bestill
tilgang på
juridika.no

post
@juridika.no

Bøker fra Juridika

På Juridika finner du Universitetsforlagets jusstidsskrifter, fagbøker og ajourførte lovkommentarer samlet på ett sted.

Juridika

en tjeneste fra Universitetsforlaget

Testamentariske gaver er et kjærkomment bidrag til vårt arbeid. Dyrevernalliansen setter stor pris på alle som tilgodeser sin hjertesak gjennom en testamentarisk gave til dyrene som trenger det aller mest. Slik gir de dyrene en bedre fremtid.

Foto: Elisabeth Horvei

Dyrevernalliansen hjelper dyrene som trenger det aller mest i intensivt landbruk, fiskeoppdrett, pelsindustrien og dyreforsøk. I tillegg arbeider vi for å styrke alle dyrs rettsvern.

Vi prioriterer temaer som har betydning for mange dyr, og involverer sterk grad av lidelse.

Vil du vite mer? Se dyrevern.no eller kontakt oss gjerne på telefon 22 20 16 50 eller kontor@dyrevern.no.

Dyrevernalliansen

Vi må gjøre noe med sakskostnadene

Høye sakskostnader er et rettssikkerhetsproblem. Det er udiskutabelt. Jeg er imidlertid usikker på om det har gått opp for folk hvor stort problemet faktisk er. De færreste av oss havner i løpet av livet i en situasjon hvor det er aktuelt å gå til retten. Mange blir nok overrasket, eller snarere forferdet, når de skjønner hvor kostbart det kan bli.

Tilkjente sakskostnader i tingrettene var godt over hundre tusen kroner i en gjennomsnittssak mellom privatpersoner i 2018. Dette kommer i tillegg til egen advokatregning dersom man taper saken. Omtrent halvparten av sakene ankes, og en sak koster ofte minst like mye i lagmannsretten som i tingretten. Det er med andre ord svært sannsynlig å måtte ut med over en halv million kroner i sakskostnader dersom man taper saken sin i to instanser.

Da skal man være rimelig sikker i sin sak for å velge å la den løses i domstolene. Eventuelt ha råd til å tape. Det siste er det de aller færreste som har. Det er derfor ikke merkelig at saksinngangen i domstolene er synkende. Men hva skjer med et samfunn hvor store deler av befolkningen ikke har råd til å benytte seg av domstolene?

På mange områder, for eksempel i forvaltningsretten, kan det fort utvikles en lovstridig praksis i sakstyper som sjeldent eller aldri kommer til retten. Om uretten konsekvent går utover mennesker med begrensede ressurser, vil det innebære liten risiko å være på kant med loven for staten eller andre sterke parter.

Hvordan har vi kommet hit?

Sakskostnadene justert for inflasjon har nesten doblet seg det siste tiåret.

Det er nærliggende å tenke på advokaters timepriser når man hører slikt. Spørsmålet er om det er timeprisen som driver kostnadene i gjennomsnittssakene. Mye taler imot det. Timeprisene til advokater som jobber for privatklienter økte nemlig omtrent i takt med en gjennomsnittlig norsk årslønn fra 2009 til 2018. Når sakskostnadene i saker mellom privatpersoner økte nesten fire ganger så mye, må forklaringen ligge flere steder.

En gjennomsnittlig tvistesak brukte 39 prosent lengre tid i hovedforhandling i 2018 enn i 2009. Det er blitt flere vitner, flere sakkyndige og flere dokumenter som må leses opp. Mye tyder på at flertallet av saker som tar tre dager i Norge, ville blitt brukt under én dag i våre naboland. Betyr det at rettsikkerheten er mye høyere i Norge? Ikke nødvendigvis. Det er ikke gitt at en lengre prosess er en bedre prosess. Muntlig gjennomgang av store mengder informasjon på siden av sakens kjerne, vil ikke nødvendigvis gjøre det lettere å komme til et godt resultat. En lengre prosess er imidlertid en dyrere prosess, for alle involverte.

Det kan virke krevende å få ned tidsbruken uten at det går på bekostning av rettsikkerheten. Det er lettere å legge til nye elementer, å la sakene bli mer omfattende — i rettsikkerhetens navn. Det skader ikke nødvendigvis i hver enkelt sak,

men det skader rettsikkerheten på sikt når terskelen for å gå til retten øker.

Det er lett å mene at advokater har et ansvar her, og det har vi selvsagt. Hvor mange vitner som skal føres, hvor mange dokumenter som skal leses opp, er avgjørelser advokatene påvirker. Men en advokat vil alltid gjøre sitt ytterste for å fremme sin klients sak, og ser man at motparten har mulighet til å komme med et utall vitner og bevis, vil man oppleve et press for å imøtegå alt. Man blir fanget i et dokumentasjonskappløp. Også det strenge profesjonsansvaret kan gjøre at advokaten heller tar med ekstra bevis og anførsler, enn å la være, og risikere kritikk eller i verste fall krav fra egen klient i ettertid, hvis saken tapes. En del av advokatens ansvar er å stå imot slikt press, men det er ikke alltid like enkelt.

Derfor trenger vi også mer aktivt sakstyrende domstoler. Det er lettere for advokatene å forsvare overfor egen klient at man må skjære bort unødvendig stoff, dersom det er retten som griper inn. Dommerne har i tvisteloven en stor verk-

tøykasse for å effektivisere sakene, men den åpnes for sjeldent. Mye kunne avhjelpes om den ble åpnet oftere, men jeg tror at det uansett må skarpere lut til.

Hovedstyret i Advokatforeningen vil nå ta initiativ til å sette sammen et kompetent utvalg av våre medlemmer til å se nærmere på hvilke lovgivnings- og andre tiltak som kan bidra til å løse problemene. Da må alt må på bordet. Økt bruk av skriftlighet, en tilspisset ankeprosess med gjenbruk av forklaringer, standardisering av tidsbruk — vi må se på alt som kan tvinge fram mer rasjonelle prosesser.

Advokater som jobber for samfunnets svakeste har lenge vært vant til å jobbe på stykkpris. Hadde sakene tatt like lang tid dersom domstolene selv hadde stykkprisfinansiering over tilsvarende lest?

Tidsbruken må i alle fall ned. Det vil smerte, vi kommer til å krangle om virkemidlene, men vi har ikke råd til å la være, dersom vi vil ha domstoler som er relevante for alle. Det har vi ikke i dag. •

JON WESSEL-AAS
Leder av Advokatforeningen
jwa@lundogco.no

Torstein Bae

Alder: 44

Opprinnelig fra:
Nordberg i Oslo

Fagområde: Jeg er mer en organisator, administrator og kommunikator enn en spesialist på et fagfelt innen juss.

Antall timer på jobb i uken:
Hvordan kan man regne et arbeid man gjør med hjernen? Jeg sier som Magnus Carlsen sa da han ble spurt om hvor mye han trener sjakk; på en måte ikke spesielt mye, på en annen måte hele tiden.

Antall saker i retten siste år: Ingen

– I Flyktninghjelpen ser jeg voldsom nød og fattigdom. Det gjør at man blir oppmerksom på hvor ufattelig privilegert man er.

Med hjerne for strategi og hjerte for de trengende

– Jeg er privilegert som har en stemme i offentligheten. Den vil jeg bruke på best mulig vis, sier Torstein Bae, som i dette intervjuet snakker om sitt engasjement i kampen mot fattigdom og flukt, bruddet med advokatyrtket, og om sjakk og reality-TV.

TEKST OG FOTO: JONAS FOSAAS

Advokatbladet blir møtt av et stort smil og et fast håndtrykk i Flyktninghjelpens lokaler i Prinsens gate 2 – Torstein Baes relativt nye hjemmebane. Hans hvite piqueskjorte og lyse bukser vitner om at sommeren for alvor har gjort sitt inntog i hovedstaden.

Det er likevel ikke bare på utsiden av bygget det koker.

– Det er en hektisk hverdag, men et veldig givende arbeid, forteller Bae.

To år har gått siden han sa takk og farvel til stillingen som managing partner i Advokatfirmaet Legalis, og startet

som leder av global internrevisjon i Flyktninghjelpen. Han entret advokatbransjen med en visjon om å hjelpe folk, og forlot bransjen med samme hensikt, åtte år senere.

– Det var en fenomenal mulighet. Jeg kunne ikke se for meg å være advokat fra jeg var tretti år til jeg ble sytti. Jeg ønsker å utrette noe annet også, forteller Bae.

I april gikk han over i en ny rolle som leder for formidlingsarbeid i Norge, der hans jobb er å presentere flyktnings situasjon, samt arbeidet som gjøres av 16.000 hjelpearbeidere i 40 land, til det norske publikum.

Å formidle er en øvelse Torstein Bae liker – og mestrer.

RASTLØS OG EMPATISK

– Det var først og fremst fordi jeg var litt mett på å drive business egentlig, svarer Bae på spørsmål om hvorfor han forlot advokatbransjen.

– Men selv om det ikke er så mye juss i min arbeidshverdag, har jeg fremdeles min advokatbevilling og jobber som internadvokat i Flyktninghjelpen.

– Det er helt grunnleggende for meg å ha et betydningsfullt arbeid. Hvis jeg ikke hadde følt at jeg gjorde noe meningsfullt med livet mitt, hadde jeg ikke vært tilfreds.

HELE NORGES SJAKKSTEMME

Noe helt annet gjør han også ved siden av arbeidshverdagen. Når romjulen senker seg, har det for mange blitt tradisjon å se Oslo-mannen formidle hva som

JA / NEI

Åpne kontorlandskap: ✓

Seks studiesteder for juss: ✓

Jeans på kontoret: ✓

Kjønnskvalifisering: ✓

Aldersgrenser i partnerskapet: ✓

Selv har Torstein Bae deltatt i en rekke internasjonale konkurranser i sjakk. Hans kone, Silje Bjerke, er nybakt norgesmester, og interessen for de hvite og svarte brikene har forplantet seg til deres åtte år gamle sønn, Anton.

– Jeg er en entusiastisk amatør, forteller Bae. I august skal han løpe Kystleden Halvmaraton på kyststien mellom Horten og Tønsberg. Her på løpetur med sine to barn, Anton og Matilda. (Foto: Privat)

utspiller seg på det rutete sjakkbrettet fra NRKs studio på Marienlyst.

I 2013, samme år som Magnus Carlsen ble verdensmester for første gang, begynte Bae å kommentere sjakk. Det ble starten på en reise hvor den norske interessen for sporten skjøt til værs.

– Det har vært et eventyr. Før 2013 var det bare spesielt interesserte som så på sjakk. Den økte interessen har vært fantastisk for norsk sjakksport, men også gitt meg en plattform i offentligheten. Det er en posisjon som jeg ønsker å bruke til å snakke om noe bra, som for eksempel folk på flukt og global solidaritet, forteller Bae.

SJAKKFEBER I HØYESTERETT

Han ser flere likheter mellom verdens mest spilte brettspill og juristyrket.

– På begge felt er det veldig viktig å forutse hva motstanderen skal gjøre. Sjakk handler, i likhet med jussen, om å studere kildene og lære av de skarpeste resonnementene. På samme måte som advokater studerer gamle dommer, studerer sjakkspillere gamle partier og leter etter viktige nyvinninger.

Fellestrekkene viser seg også gjennom en stor interesse for sjakk blant advokater, forteller Bae.

– Det er mange jurister som lar seg fenge av sjakksillet. På et seminar for advokater i Høyesterett hadde jeg en gang en litt festlig opplevelse, hvor flere av dommerne gjerne tok et ord om det siste i sjakken. Ellers er jo dynamikken mellom advokater og Høyesteretts dommere ofte motsatt, humrer han.

REALITYPENGES TIL FLYKTNINGER

Denne våren entret han en ny scene, som reality-deltaker i TV2-programmet Forræder. Selv om han røk ut i rollen som forræder i spillrunde fire av syv, sørget han

for å bruke sin strategiske sans til å sikre seg en del av premiepotten.

– Vi forræderne inngikk en avtale om at dersom en av oss vant, skulle premien deles oss imellom. Da det viste seg at en av forræderne klarte å vinne, fikk jeg likevel min en del av seieren, sier Bae.

Premien vil han bruke på noe meningsfullt.

– Jeg har donert mine premiepenger til folk på flukt i Ukraina og ellers på kloden. Noe av det jeg jobber med er å skape oppmerksomhet rundt de glemte krisene som får minst oppmerksomhet, engasjement og ressurser. Nå er det Burkina Faso, Kongo og Colombia som topper den listen.

– På hvilket fagområde bør rettstilstanden endres fortest mulig?

– Et tema jeg er veldig engasjert i, er fri rettshjelp. Det har skjedd en del på området, men jeg synes likevel at vi har en lang vei å gå før folk med lite ressurser får den bistanden de trenger. Vårt

samfunn må ta tak, slik at de som har rett også får rett. Å bedre denne tilstanden er en kostnad som vårt samfunn må være villige til å betale.

– Hva er den største utfordringen på ditt fagområde?

– Det er de hundre millioner mennesker som er på flukt. Den største utfordringen er å få gjennomslag for det grunnleggende perspektivet om at alle mennesker er like mye verdt, og at alle fortjener vår støtte. Jeg synes vi skal være entusiastiske over den muligheten vi har til å hjelpe, og gripe sjansen til å være der for folk i krise.

– Hva skulle du ønske du visste om advokatyrtket da du var student?

– Det er litt vanskelig å forstå på studiet at det faglige aspektet bare er en del av det å være advokat. Den største delen er antakelig det mellommenneskelige aspektet, som handler om evnen til å kommunisere åpent og ærlig, både internt med klienten, men også med domstoler og motparter.

– Vi skal alle fortsette videre på planeten etter saken er ferdig, og da gjelder det å være innstilt på å finne løsninger, og ikke alltid jakte på en historisk seier.

– Hvem i Norge fortjener en ufrivillig dukkert?

– Alle som skaper frykt og strid mellom mennesker for egen uhederlig vinning. Vi andre må alltid ta til motmæle mot slike krefter.

– Hva er din guilty pleasure?

– Jeg er jævlige glad i Scorpions, det må vel kalles en guilty pleasure.

– Hvor går årets sommerferie?

– Hele familien skal på sykkelferie til Nord-Tyskland, hvor vi skal sykle fra Lübeck til Rostock. Det er et opplegg hvor bagasjen blir kjørt fra hotell til hotell, mens vi sykler etter og nyter naturen. Det kan virkelig anbefales å gjøre. Resten av ferien blir nok hjemme ved Østmarka. •

Ellen Holager Andenæs

Alder: 75

Opprinnelig fra: Alt ettersom hva jeg synes lønner seg. Kløfta når jeg ikke ønsker å fremstå som en vestkantjente. Ellers sier jeg Ris.

Fagområde: Straff og staffeprosess.

Antall timer på jobb i uken: Svært redusert i forhold til før, men det er vanskelig å skille mellom jobb og fritid. Det går over i hverandre.

Antall saker i retten siste år: Jævlig mye før. Mye mindre nå.

Med en krans av eukalyptus feiret Ellen sin 75-årsdag ved Middelhavet. Foto: Privat

- Jeg har vært på alle sider av bordet, unntatt i fengsel

– Jeg liker å starte dagen med et morgenbad, sier Ellen Holager Andenæs (75). Den tidligere politi-toppen, talkshow-verten og barriere-bryteren synes det er moro å være litt frekk, og mener minstestrafen for voldtekt bør oppheves umiddelbart.

TEKST: JONAS FOSAAS

Ellen Holager Andenæs drømmer seg bort til familiens sommersted på Tromøya som ble kjøpt av hennes svigerfar Johs Andenæs i 1962. Om kort tid vil hun vende snuten sørover for å tilbringe store deler av sommeren på den åtti mål store tomten utenfor Arendal.

– Det er en del gress å klippe der, men jeg liker å sitte på John Deere-klipperen

og nyte sommeren. Kanskje kommer jeg til å kjøpe en liten Vinderen-grevling etter hvert, sier Andenæs.

Elegant ikledd en hvit linskjorte og spreke oransjefargede slengbukser, sitter hun avslappet i kontorstolen sin bak en stor skrivepult. Tidligere flommet den over av permer, dokumenter og bøker. Nå er det betydelig mindre som hindrer øyet i å se bordets blanke overflate.

– Nå jobber jeg så lite som mulig. Jeg har advokatbevilling, og går i retten, men i helt ubetydelig grad i forhold til før. Det er noen saker jeg har gått inn i, som jeg ønsker å avslutte på en god måte. Sånn sett er det ideelt å være med å eie sjappa selv, fordi jeg kan bli her så lenge jeg synes det er hyggelig å holde på.

– Det sitter langt inne å gi seg helt, sier hun.

EN PIONÉR

Hun har etterlatt seg et stort fotavtrykk innenfor det norske rettssystemet. Hun har satt presedens og brutt barrierer.

– Jeg har vært på alle sider av bordet, unntatt i fengsel. Vi får se om jeg klarer å begå noe straffbart, men jeg vet ikke hva det skulle vært, ler Andenæs.

JA / NEI

Åpne kontorlandskap: ✗

Seks studiesteder for juss: ✗

Jeans på kontoret: ✓

Kjønnskvoltering: ✗

Aldersgrenser i partnerskapet: ✗

Hun startet eventyret som politiadvokat.

I 1983 tok hun et markant steg opp, da hun ble utnevnt til Norges første kvinnelige statsadvokat. Milepælen ble etterfulgt av myndige stillinger som ordenssjef og kriminalsjef ved Oslo politiskammer, før hun byttet ut politiuniformen med den sorte dommerkappen.

– Jeg var konstituert lagdommer ved Borgarting lagmannsrett i halvannet år. Det var et godt miljø, men det var nok litt for passivt for meg.

ENKEL OVERGANG

Året er 1996. En 49 år gammel Ellen Andenæs er på vei hjem fra jobb da hun oppdager advokat Morten Kjensli på en fredfull hjørnekafe ved Tinghuset.

– Jeg synes han var en veldig god advokat, så jeg spurte litt spontant om han hadde en jobb til meg.

Svaret var ja, og første arbeidsdag som fullmektig fulgte like rundt hjørnet. Nå skulle hun bli forsvarer.

Det ble likevel et tidlig opphold i fullmektigperioden for den eventyrlystne juristen. Hun ville danse en siste vals med politiyrket.

– Jeg ble konstituert overvåknings-sjef, og satt på toppen av Politihuset. Etter åtte måneder bestemte jeg meg for å ta et endelig farvel med politiet og virkelig bli forsvarer.

– Det var ikke vanskelig å snu på den flisa. Det er akkurat den samme jobben, bare at man leter etter de motsatte argumentene, sier Andenæs om overgangen til forsvareryrket.

FREKK OG FREIDIG

Gjennom mediene ble hun kjent som en dominerende og streng skikkelse.

– Jeg hadde en jobb hvor det sjelden var naturlig å se blid ut. Det var ofte veldig seriøse og alvorlige saker da jeg

– Jeg har ikke tatt noen valg i karrieren som jeg har angret på, men har hatt vett til å si nei til alle de rare tilbudene jeg har fått. Foto: Jonas Fosaas

– Å være sjef for ordensavdelingen i Oslo var jævlig moro, og har vært min drømmejobb. Foto: Privat

var foran kamera. Jeg ble litt lei av det imaget og ville rette opp inntrykket, forteller Andenæs.

Nøkkelen ble TV2-programmet Torsdagsklubben, hvor hun etter hvert figurerte både som gjest og programleder, og tok rollen som rappkjeftet humorist sammen med de to komikerne Otto Jepsen og Thomas Giertsen.

– De gutta var så frekke, og jeg elsket det. Jeg har vokst opp på vestkanten, så frekke gutter er noe jeg har håndtert hele livet. Selv kan jeg også være frekk når jeg vil. Det var jævlig moro, forteller hun.

– Nå over til de faste spørsmålene i vår sommerspalte. På hvilket fagområde bør rettstilstanden endres fortest mulig?

– Minstestrafen for voldtekt på tre år bør oppheves umiddelbart. Hvis dommerne får bestemme straffen skjønnsmessig, slik de gjør på mange andre områder, vil flere få en passende reaksjon på dårlig opptreden. Lovendringen har

skjedd i beste mening, men virker mot sin hensikt. Når minstestrafen er på tre år, fører det til at retten vil kvie seg for å domfelle for voldtekt i mange saker. Dette medfører at det for ofte blir frifinnelse i saker hvor vedkommende hadde fortjent en form for reaksjon.

– Hva er den største utfordringen på ditt fagområde?

– Strafferetten er et stort felt, og fortjener gode advokater som ikke har det som venstrehåndsarbeid. Dessverre er betalingen så dårlig at de færreste advokater finner det mulig å drive med bare strafferett. Det vil bli mer og mer nedprioritert.

– Hvem er ditt faglige forbilde?

– Det er vanskelig å unngå min svigerfar, Johs Andenæs. Det er vel ingen jurist som har bidratt på tilsvarende måte til å hjelpe folk i bransjen med å bygge opp en god rettslig argumentasjon. Han er helt sentral.

Blant advokater er det særlig to Andenæs ønsker å trekke frem.

– Berit Reiss-Andersen er en helt usannsynlig god historieforteller. Det er veldig viktig som advokat. Hun argumenterer utrolig bra.

– Jeg vil også trekke frem John Christian Elden. Ikke bare fordi han er en flink gutt, men fordi han er veldig raus med de rundt seg. Han deler villig sine kunnskaper med alle kolleger. Flere av oss har stått fast og sendt han en melding, og vipps så lå det en relevant avgjørelse i innboksen. Denne rausheten er en beundringsverdig kvalitet, i tillegg til det faglige.

– Hvem i Norge fortjener en ufrivillig dukkert?

– De i påtalemyndigheten som har bidratt til at unge mennesker tror det er greit å bruke narkotika fortjener en jævla dukkert. •

Les en lengre versjon av intervjuet på Advokatbladet.no

FAVORITTER

ADVOKAT-KJENDIS: Rudy Giuliani med hårfargen rennende nedover tinningen.

BOK: «Babbitt» av Sinclair Lewis, «En amerikansk tragedie» av Theodore Dreiser og alt av Karl Ove Knausgård.

TV-SERIE: Jeg liker «Westwing», «The Americans» og «White Lotus».

PODKAST: «Må på behandling».

SOMMERLÅT: «If you were the only girl» fra første verdenskrig og «We'll meet again» fra andre verdenskrig. De kan jeg høre på både sommer og vinter.

SOMMERDRIKK: Hvitvin.

«JURIDISK WONDERBOY» BLE ALLROUNDER I ODDA

Han tok jusstudiet på to år, var politimester som 22-åring og sorenskriver da han ble 24. Nå har Johannes Romstad blitt 58 år og mener at timelister belønner den dummeste advokaten.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

Han har gått fra vidunderbarn til kritisk, voksen mann. Johannes Romstad sitter på gulldomenet lov.no, men har slett ikke tenkt å bruke det til å få flere klienter.

— Jeg har alltid vært nerd, sier Romstad, som har bygd sine egne PC'er og laget sine egne programmer helt siden han startet firma i 1994. Som nerd var han også tidlig ute og sikret seg det ettertraktede domenenavnet.

— Vi har fått saker på det i alle år. Nå fremstår det som retts-hjelpsider, og vi får jevnlige henvendelser. Jeg har hatt saker helt over til Oslo med basis i det, forteller Odda-advokaten.

Men han har helt andre planer. Han trenger ikke flere klienter.

— Jeg har skjont at det er andre ting i livet som er viktigere enn penger. Derfor har jeg lyst til at siden skal bli noe annet. Jeg har ventet på at de skulle åpne opp for en åpen database for det norske lovverket, sier han.

Slik ble det ikke, så nå er han åpen for å slå seg sammen med et av de større advokatfirmaene om å utvikle nettsidene.

Johannes Romstad er tilbake på hjemstedet Odda — hardangerbyen som blir mer og mer populær blant turistene. I år har Odda vært i lovdebatten fordi de stadig flere flinke siderprodusentene i Ullensvang og nabokommunene ikke får lov til å selge produktene sine hjemme på gården.

Odda er også populært som utgangspunkt for en av landets mest instagramvennlige attraksjoner — Trolltunga. Kulturarven etter over hundre års industrihistorie er også godt synlig i byen.

Johannes Romstad vendte hjem etter det han omtaler som sine «15 minutes of fame». De fikk han i kategorien «juridisk wonderboy»:

— Jeg tok jussen med laud på to år. 22 år gammel var jeg i Kragerø og ble konstituert politimester da politimesteren reiste vekk. Som 24-åring ble jeg konstituert sorenskriver i Flekkefjord og satt i to år, forteller han.

Deler av tiden arbeider han fra hjemmekontoret i La Manga i Spania, og i Odda starter han snart fotballpub. Som Leeds-veteransupporter blir navnet «Bielsas Bistro».

Hjernen arbeider raskt ennå, og han spiller sjakk godt nok

til at han vant muligheten til å møte Magnus Carlsen. Det gikk som det måtte gå.

— Jeg tilbød remis, men han svarte med at «jeg tror du er matt om sju-åtte trekk», ler Romstad.

Historien henger ved ham. På vei ut for å bli fotografert møter han en gammel bekjent som begynner samtalen med det muntre tilropet «Remis!».

— Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat i Odda?

— Vi må være veldig flinke over et veldig bredt spekter. Vi kan ikke spesialisere oss i den grad som de kan i større byer. Vi må være mye flinkere jurister enn dem.

”

Vi kan ikke spesialisere oss i den grad som de kan i større byer. Vi må være mye flinkere jurister enn dem.

— Og det morsomste?

— Det gode miljøet på kontorfellesskapet og det å få lov til å hjelpe folk.

— Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?

— Teknologi og krav til kvalifisering av prosesser. Eksempler er datasystemer, programmer, nye lover og forskrifter, hvitvasking og sånne ting.

Alt det administrative føler jeg at har blitt mer krevende med årene.

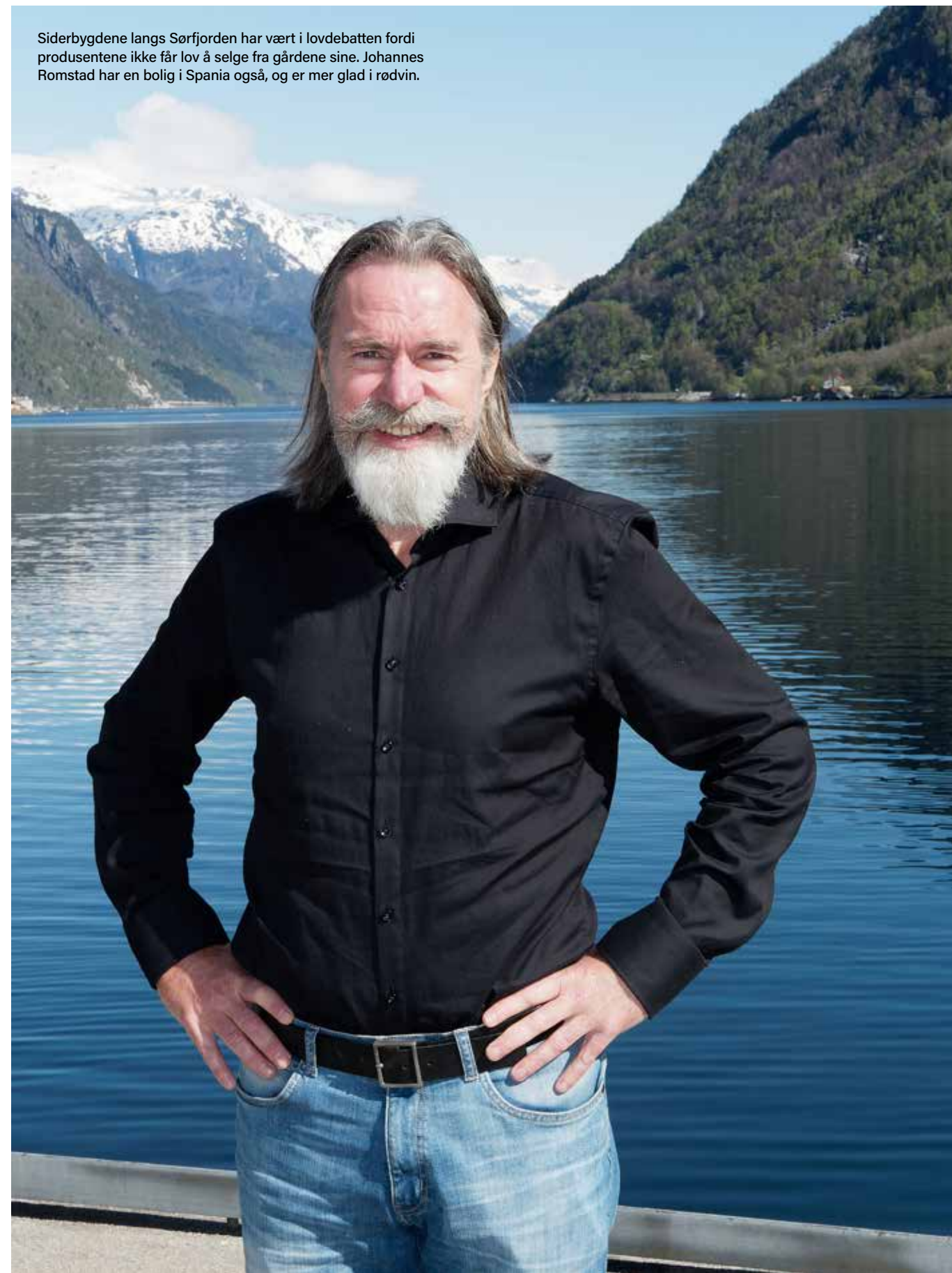
— Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

— «Shaken baby syndrom»-saken som tok turen helt opp i Høyesterett, som så opphevet lagmannsrettens dom på lovanvendelsen. Jeg var bistandsadvokat. Det var en stor, prinsipiell sak om filleristing av små barn så det oppstår hjerneeskader. Vi hadde all ekspertise i Skandinavia inne, og det endte med domfellelse.

(Red.anmerk: Den endelige dommen i saken (LG-2018-187380-2) ble ti måneders fengsel.)

— Forsvaret, med John Christian Elden i spissen, viste til en stor sak fra Sverige, som også endte i Høyesterett, men der med frifinnelse. Det var en dramatisk sak som gjorde at disse sakene over natten ble lagt til side i Sverige, mens det ikke ble gjort i Norge. Nå er det begjært gjenopptagelse, men jeg har ikke noen rolle ennå i noen gjenopptagelsessak. Saken

Siderbygdene langs Sørfjorden har vært i lovdebatten fordi produsentene ikke får lov å selge fra gårdene sine. Johannes Romstad har en bolig i Spania også, og er mer glad i rødvin.

NAVN: Johannes Romstad

ALDER: 58 år

STILLING: Innehaver av Advokatfirma Romstad, i kontorfellesskapet Romstad Nondal Advokatfirma.

SPESIALITET: Prosedyre

HADDE SPESIALFAG I: Husker ikke. Gikk opp til eksamen med husleierett som valgfag

FAMILIE: Verdens flotteste kone, ingen barn

BOSTED: Odda

OPPRINNELIG FRA: Odda

var helt utrolig omfattende i dokumentasjonen. Jeg synes synd på aktor, som har hatt flere tusen sider å forholde seg til og en enorm arbeidsbyrde i den saken, mens det satt tre forsvarere på den andre siden.

– Hvilken sak har du lært mest av i karrieren din?

– Det må være den samme saken. Jeg har nesten blitt hjernekirurg. Jeg har lært mye om den menneskelige hjernen og prosessene — det er bare å spørre meg om faguttrykk. Dette er en artig side ved det å være advokat. Vi driver med så mange forskjellige typer saker og er innom så mange fagområder. Skal du ha en reklamasjon på en bolig, så må du lære deg våtromsnormen og hvordan du bygger hus.

– Hvilken lov bør endres fortest mulig, og hvorfor?

– Det første som renner meg i hu, er førerkortbeslag. Systemet slik det er nå, er i strid med grunnprinsippene om at enhver er uskyldig inntil det motsatte er bevist og at straff skal påføres etter rettskraftig dom.

– Førerkortbeslag er helt kurant i A4-saker med promille og fartsovertredelse, men de kunne spart seg det i alle sakene som ikke er helt klare bevismessig. De tar nærmest jobben fra folk. Familieforsorgere, de som har kreftsyke foreldre eller barn — vi har hatt alle slags rare saker der de har tatt førerkortet fra folk. Jeg har akkurat fått melding fra en av klientene mine som er tilkjent 40.000 kroner i oppreisning nettopp for å ha utholdt førerkortbeslag i en sak der han ble frifunnet.

– Frykter du konsekvensene for deg selv og kontoret ditt når rettsrådsmonopolet blir opphevet?

– Nei. Jeg har tro på at det er kompetanse som er det pro-

”
Salæret er en av de kreftsvulstene i det norske samfunnet som har gått helt av støvleskaftet. Det er rett og slett spinnvilt.

duktet vi har, og den kompetansen får du gjennom en lang utdannelse. I tillegg må du ha mange års arbeidserfaring i kvalifiserte stillinger før du har et produkt som er verdt salæret.

– Er det utviklingstrekk i advokatyret som du er kritisk til?

– Salæret er en av de kreftsvulstene i det norske samfunnet som har gått helt av støvleskaftet. Det er rett og slett spinnvilt. Det minner meg om Premier League og Manchester City, der vi blir sittende og se på kjøpesummer og lønninger som er helt hinsides.

– Dessverre er hele systemet drevet av den norske stat. Jeg har følt meg ukomfortabel i tretti år med å fakturere private mennesker. Jeg unnlater ofte å gjøre det. For private tar jeg helst bare faste oppdrag innen familierett, som samlivskontrakt, fremtidsfullmakt og testament som jeg kan ta fast pris på. Jeg har aldri kjørt en sivil sak for noen, tapt og tatt saksomkostninger, og det har jeg tenkt å pensjonere meg på.

– Og trekk du synes er positive?

– Nei, jeg synes det er flest negative trekk. Vi havner på ville veier — nå er jeg igjen tilbake til prisingen. Jeg har veldig sterk rettferdighetsfølelse. Den jobben jeg gjør, skal være like mye verdsatt som en byadvokats. Roten til all elendigheten er timelister. Som om de skulle fortelle noe som helst. I beste fall belønner timelistene den dummeste advokaten, den som har tyngst for det og bruker lengst tid på å skjønne ting.

– Hvem er ditt faglige forbilde?

– Alf Nordhus. Jeg likte hans utadvendte, litt høylytte måte å være på, samtidig som han var veldig flink.

– En bok som har vært med på å forme deg?

– Det må vel være Donald Duck eller Morgan Kane. Etter at jeg var ferdig med jusstudiet, har jeg ikke orket å lese flere bøker. Jeg var forsynt. Sikkert fordi jeg leste så mye så fort.

– Kan du anbefale en podkast?

– Jeg er ikke på noen sosiale medier og har aldri vært inne på en podkast i mitt liv.

– Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?

– Thomas Nondal, kollegaen min her på kontoret. Han er stadig på middag. Da blir det en solomillo (indrefilet) som jeg tar med fra Spania, med en god rødvin til. •

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

22-088494TVI-TOSL/02

Opplysningsplikt om foreldelse ved fratreden

Et selskap leide lagerlokaler og engasjerte advokat for å fremme mangelskrav mot utleier.

Advokaten fratrådte etter hvert fra oppdraget, og kravet ble senere foreldet. Advokaten kunne ikke holdes ansvarlig for at kravet gikk tapt.

Dette kommer frem i dom fra Oslo tingrett, avsagt 8. mai 2023 (sak 22-088494TVI-TOSL/02).

Bakgrunnen for saken var at leietaker A leide lagerlokaler av utleier B. Etter overtakelse stilte Mattilsynet krav om utbedring av lokalene. Leietaker A iverksatte utbedring. Videre oppstod problemer med et kjøleanlegg, som leietaker A også utbedret. Advokatfirma C ble deretter kontaktet for bistand til oppfølging av mangelskravene mot utleier B.

Advokat D fremsatte krav om erstatning for utbedringskostnader i begge sakene, men utleier avviste ansvar. Advokaten tok ut stevning i «kjøleanlegg-saken», mens partene forhandlet videre utenrettslig i «lagersaken».

Etter et forhandlingsmøte ønsket leietaker A å følge opp «lagersaken» selv. Saken ble fortsatt ikke løst. Advokat D bistod videre i «kjøleanlegg-saken» og vant frem i rettssaken. Da leietaker A på et senere tidspunkt på nytt tok kontakt med advokatfirma C for bistand i «lagersaken», orienterte advokaten om at erstatningskravet muligens var foreldet. Leietaker A byttet advokat, og tok ut søksmål mot utleier B. Både tingretten og lagmannsretten la til grunn at mangelskravet var foreldet.

Leietaker A fremmet deretter krav om erstatning mot advokatfirma C og deres forsikringsselskap. Det ble anført at advokaten hadde vært uaktsom ved ikke å opplyse om foreldelsesfristen.

Kravet ble avslått, og stevning ble tatt ut for tingretten.

OPPLYSNINGSPLIKT

Tingretten la til grunn at advokater er underlagt et strengt profesjonsansvar og at det etter rettspraksis kreves ekstra påpasselighet i forbindelse med foreldelsesfrister. Etter bevisførselen la retten til grunn at advokatoppdraget i «lagersaken» opphørte etter advokatens bistand i et forhandlingsmøte.

”
Retten bemerket for øvrig at det heller ikke var sannsynliggjort årsakssammenheng og økonomisk tap.

Spørsmålet for retten var om advokaten ved fratreden skulle gitt særskilte opplysninger om den fremtidige foreldelsesfristen.

Retten uttalte at rekkevidden av advokaters opplysningsplikt ved fratreden må gjøres etter en konkret vurdering, der omfanget av advokatens plikter vil variere med omstendighetene i saken. Tiden som gjenstår til fristen utløper, er et moment i vurderingen. Retten viste til rettspraksis, hvor det var ilagt ansvar etter advokatens fratreden én måned

før utløp av foreldelse. I nærværende sak var det omtrent ti måneder etter fratreden til et eventuelt krav ble foreldet. I følge tingretten var det da ikke «... erstatningsbetingende uaktsomt av advokat [D] å ikke vurdere eller opplyse om foreldelsesfristen ettersom det gjensto lang tid før denne ville utløpe».

I ansvarsvurderingen ble det også lagt vekt på at leietaker A hadde gitt uttrykk for at selskapet ikke ønsket å gå videre med lagersaken i et rettslig spor, herunder av frykt for negativ publisitet. Også dette talte for at advokaten ikke trengte å gi ytterligere opplysninger om foreldelsesfristen ved fratreden.

IKKE ÅRSAKSSAMMENHENG

Retten bemerket for øvrig at det heller ikke var sannsynliggjort årsakssammenheng og økonomisk tap. Retten fant at leietaker A ikke hadde fremsatt rettidig reklamasjon for sitt anførte krav, slik at kravet uansett ikke hadde ført frem. Retten uttalte videre at leietakers erstatningskrav uansett ville vært betydelig lavere enn det som ble fremsatt. Ved rettslig pågang ville leietaker A således mest sannsynlig blitt pådratt mer i sakskostnader enn selve erstatningskravet. Det forelå da ikke noe tap å kreve erstattet av advokaten.

Advokatfirmaet og deres forsikringsselskap ble frifunnet og tilkjent sakskostnader på 1.227.188 kroner.

Dommen var ikke rettskraftig da Advokatbladet gikk i trykken. •

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT

Magnus Hauge Greaker
Advokatfirmaet Thommessen AS OSLO

Peder Alvik Sanengen
Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO

NYINNMELDTE

Advokatfullmektiger

Aaøyen Jonas Madsen Advokatfirmaet Møller AS LILLESTRØM

Andersen Gisken Samad Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO

Austnes Ida Falk Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS LILLESTRØM

Bay Islem Deloitte Advokatfirma AS OSLO

Bilit Marita Brattbakk BDO Advokater AS OSLO

Blich Annika Advokatfirmaet Grette AS OSLO

Bystrom Ingrid BDO Advokater AS OSLO

Bævre Eli Advokatfirmaet Sporsheim AS MOLDE

Dale Hedda Austad Advokatfirmaet Kyrre ANS BERGEN

Ekkeren Kristina Ernst & Young Advokatfirma AS PORSGRUNN

Fekete Emilie Negård Bing Hodneland Advokatselskap DA OSLO

Gjerde Malin Deloitte Advokatfirma AS STAVANGER

Hagenes Andreas Høynes Sentrumsadvokaten DA BERGEN

Haugnes Maria Brun Advokatfirmaet Jon Reidar Aae AS ORKANGER

Haugo Tuva Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS LILLESTRØM

Hiwa Akar Advokatfirmaet LAG AS TRONDHEIM

Jacament Louise Advokatfirmaet Vialto Partners AS OSLO

Jarbo Fredrik Hartvoll Advokatfirmaet Føyen AS OSLO

Kalayci Oguz Advokatfirmaet Haavind AS OSLO

Karlsen Thea Bing Hodneland Advokatselskap DA OSLO

Klepp Olve Wikborg Rein Advokatfirma AS OSLO

Lein Aurora Brændvik Advokatfirmaet LAG AS TRONDHEIM

Lund Oscar Valland Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS OSLO

Løkkebø Helene Ernst & Young Advokatfirma AS TROMSØ

Meling Marius Deloitte Advokatfirma AS STAVANGER

Moe Ole Martin Deloitte Advokatfirma AS OSLO

Moseng Eirik Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS SKJETTEN

Notø Birgitte Nilsen Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS BEKKESTUA

Nøkleby Mia Aschim Advokatfirmaet Føyen AS OSLO

Pedersen Jan Helge Brask Advokatfirmaet Thommessen AS STAVANGER

Peron Elzbieta Advokatfirmaet Stenseth STAVANGER

Ree Olav Skolseg Advokatfirmaet Lippestad AS OSLO

Ripnes Oline Marie Advokatfirmaet Ringsbye AS TUSTNA

Røysland Tuva Advokatfirma DLA Piper Norway DA OSLO

Sellevoid Hanne Advokatfirmaet Tollefsen AS FØRDE

Skaar Silje Gilje LIGL advokater AS OSLO

Skei Emil Morgenlie HELP Forsikring AS OSLO

Skjellstad Sara Marie Deloitte Advokatfirma AS OSLO

Sletten Maren-Anne Advokatfirmaet Asthor AS SKIEN

Soleim Vetle Wang BDO Advokater AS OSLO

Støten Magdeli Advokatfirmaet CLP DA OSLO

Sverdrupsen Trygve Andreas Advokatene Enoksen & Steiro AS SORTLAND

Syverstadlien Daniel Advokatfirmaet Furuholmen Dietrichson AS OSLO

Thathal Asfand-yar Codex Advokat Oslo AS OSLO

Wanjohi Anja Gaceri HELP Forsikring AS OSLO
Willman Paula Advokatfirma Nierzwicki & Bluszko AS OSLO
Fullmektig hos internadvokat
Garmanslund Stian Crawford & Company (Norway) AS LYSAKER
Hveding Gisken Elise Santander Consumer Bank AS LYSAKER
Nordtømme Camilla Skåre Claims Link AS LYSAKER
Pedersen Simen KPMG AS OSLO
Pettersen Frida Ørvim B.A.C.H. AS - Bygdøy Allé Claims Handling AS OSLO
Ramm Ane Fossli ISS Facility Services AS OSLO
Revhaug Åshild Margrethe SpareBank 1 SMN TRONDHEIM
Ruud Christian Acapo AS OSLO
Saffa Mohammed Sadiq HELP Forsikring AS OSLO
Sand Sturla Bentzen HELP Forsikring AS OSLO
Sjøberg Bendik Utleiemegleren Forvaltning AS OSLO
Fullmektig hos offentlig advokat
Eidem Mari Wethal Nes kommune Kommuneadvokaten ÅRNES
Johansen Siri Andrea Thiis Nes kommune Kommuneadvokaten ÅRNES
Meek Ragnhild Nesodden kommune NESODDTANGEN
Tolo Bente Valland Kvam Herad NORHEIMSUND
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Aalvik Arvid Christian Kystrederiene BERGEN
Halnes Yasmine Norges Automobilforbund NAF OSLO
Internadvokat
Aasgaard Lars Øyvind Eika Forsikring AS HAMAR
Offentlig ansatt advokat
Rabo Mina Østmo Nes kommune Kommuneadvokaten ÅRNES
Organisasjonsadvokat
Hauger Marianne Norsk Fysioterapeutforbund OSLO
Privatpraktiserende advokater
Graw Sigrid Maria Norsk-Tysk Handelskammer Services AS OSLO
Kvitvik Miriam Elvine Formue Advokater AS OSLO
Utenlandsk advokat i Norge
Neustadt Martha DNV AS HØVIK
Passia Nikol Eleni Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) OSLO
Smith Rosie Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) OSLO
Soreng Manshi Jha Aibel AS ASKER

G-JENINNMELDTE
Advokatfullmektiger
Krokå Henrik Monrad Stranheim Bull & Co Advokatfirma AS OSLO
Lundgren Lovise Ernst & Young Advokatfirma AS OSLO
Sandvik Harald Osland Bjerkan Stav Advokatfirma AS TRONDHEIM
Tran Quang Vinh Advokatfirmaet Wiersholm AS OSLO
Fullmektig hos internadvokat
Hollerud Kathrine Lydersen Crawford & Company (Norway) AS LYSAKER
Torp Toril Elsa Bane NOR SF HAMAR
Fullmektig hos offentlig advokat
Iden Evelinde Mellem Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten BERGEN
Steinfeld Kristine Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten BERGEN
Internadvokat
Aagaard Mathilde Euromiljø Natur AS OSLO
Andreassen John Ove Lnett AS STAVANGER
Engström Josefin Natalie Equinor ASA FORNEBU

Hermansen Helene Olaussen TGS ASA OSLO
Jacobsen Andreas Skjevik Deep Wind Offshore AS HAUGESUND
Klingsheim Anne-Kjersti Norges Geotekniske Institutt OSLO
Offentlig ansatt advokat
Hasaas Lene Spilde Viken fylkeskommune SARPSBORG
Hoff Kjersti Hillestad Nordre Follo kommune SKI
Kvalheim Øystein Edvard Forsvarets logistikkorganisasjon LILLEHAMMER
Nissen Mia Suh Hammerfest kommune HAMMERFEST
Organisasjonsadvokat
Lofterød Bjørn Robert Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL) OSLO
Privatpraktiserende advokater
Anderssen Harald Benestad Oslo Advokatkontor AS SANDVIKA
Andreassen Mari Therese SANDS Advokatfirma DA TROMSØ
Fiskerstrand Vegard André Advokatfirmaet Hjort AS OSLO
Landa Erik Dalan Advokatfirma DA OSLO
Mokleiv Anette Jacobsen Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund AS HAUGESUND
Pettersen Malene Skjold Advokatfirmaet Haavind AS OSLO
Spissøy John John Spissøy Tax & Legal SANDVIKA
Stadigs Sven-Ailu Gaup Advokatfirmaet Hjort AS OSLO
Warhuus Mia Langseth Advokatfirma DA OSLO
Østgård Tonje Birgitte Hallwardsdatter Advokatfirmaet Østgård DA TROMSØ

MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS
Fra aktiv til pensjonist
Harg Per BEKKESTUA
Hegdahl Per BERGEN

50 år siden

FRI ADVOKATBISTAND I NORD

Etter initiativ fra Sivilombudsmannen og i samarbeid med Hovedstyret og de berørte kretser, er det etablert en forsøksordning hvoretter parter som ønsker bistand ved klage til Sivilombudsmannen, kan søke råd og veiledning hos en advokat. Det er forutsetningen at bistand skal ytes av advokater tilsluttet ordningen med fritt rettsråd i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag fylker. Advokatenes salær skal betales av ombudsmanns-institusjonen. Salæret beregnes etter de for advokatene vanlige salærsatser.

NY SALÆRINSTRUKS I STRAF-FESAKER

Forhandlinger med Justisdepartementet resulterte i nye forskrifter gjeldende fra og med 15. september 1972. De nye timesatser er følgende:

For hovedforhandling i lagmannsretten kr. 105,- (884,30 i 2022-kroner*)

For andre rettsmøter kr. 95,- (800,08 i 2022-kroner*)

For arbeid utført utenfor retten kr. 84,- (707,44 i 2022-kroner*)

** Norges Banks priskalkulator*

Norsk advokatblad nr. 4 / 5 1973

ANNONSE

Kapital Jus

JUS tilbyr et unikt annonsemiljø som treffer både næringslivet og advokatene. Magasinet har en redaksjonell profil med artikler innen jus, finans, skatt og annet interessant, skrevet for næringslivsfolk og advokater. Magasinet gir en unik mulighet for annonsering og profilering av juridiske tjenester. Magasinet har lengre levetid enn dagsavisen, og hver tredje leser tar vare på magasinet.

Utgivelser 2023:

6. oktober

29. desember

Kontakt **Caroline Reed Smith-Meyer**
+47 900 15 283 // caroline.smith.meyer@hegnar.no

Kapital

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 1. august. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT OLE KVELSTAD har sluttet i Magnus Legal og tiltrådt som partner i Hill & Co Advokatfirma i Bergen.

ADVOKAT HILDE GAMKINN har sluttet i Verdipapirfondenes forening i Oslo og begynt i Mazars Legal Advokater AS i Oslo.

ADVOKAT CECILIE HVAM-JACOBSEN har sluttet i Advokatfirmaet Salomon Johansen AS i Drammen og begynt i HELP Forsikring AS i Oslo.

ADVOKAT BERNT OLAV BROCHMANN SKOKLEFALD har avviklet sin egen advokatpraksis i Ås, og begynt i Help Forsikring AS i Oslo.

ADVOKAT KRISTIN MARIE KNUTSON har sluttet i Crawford & Company (Norway) AS i Lysaker og begynt i Ly Forsikring ASA i Moelv.

ADVOKAT LAUREL MITTHENTHAL har sluttet i Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Negota AS i Oslo.

ADVOKAT INGEBORG KRISTINE LIND har sluttet i Advokatfirmaet Wiersholm AS i Oslo og begynt i Equinor ASA på Fornebu.

ADVOKAT VEBJØRN SØNDESRØD har sluttet i Advokatfirmaet Ræder AS i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Føyen AS i Oslo.

ADVOKAT ØYSTEIN HAGEN har sluttet i Advokatfirmaet Tveter og Kløvfall AS i Oslo og begynt i Kommuneadvokaten i Karmøy kommune.

ADVOKAT ANETTE STEGEGJERDET NORBERG har fått permisjon fra jobben i Advokatfirmaet Tollefsen AS i Sogndal/Førde, og har tiltrådt fylkesadvokatteamet hos Vestland fylkeskommune i Leikanger/Bergen.

ADVOKAT FRODE BERG har sluttet i Flyr AS i Oslo og begynt i Norse Atlantic Airways AS i Arendal.

ADVOKAT HARALD FOSSE har sluttet i Advokatfirmaet Hjort AS i Oslo og tiltrådt som partner i Marstrand Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT HELENE HOLTH SKATVEDT har sluttet i Novartis Norge AS i Oslo og begynt som internadvokat i CEPI (Coalition for Epidemic Preparedness Innovations) i Oslo.

ADVOKAT THOMAS ØISETH har sluttet i Advokatfirmaet Furuholmen Dietrichson AS i Oslo og begynt i Advokatene Berg Ditlev-Simonsen AS i Oslo.

ADVOKAT KENNETH HØGEVOLD har sluttet i CMS Kluge Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Hjort AS i Oslo.

ADVOKAT JOHANNE HAUGLUM HOLTER har sluttet i Marstrand Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Bull & Co Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT JOAKIM A. ULLTVEIT-MOE har sluttet i JUM Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Codex Advokat Oslo AS i Oslo.

ADVOKAT MARIE HALBREND har sluttet i Advokatfirmaet Thommessen AS i Oslo og begynt i DNB Bank ASA i Oslo.

ADVOKAT TONE HAGEN STEPHENSEN har sluttet i Lørenskog kommune og begynt i Norsk Psykologforening i Oslo.

ADVOKAT ANDREAS LINDSETH har sluttet i Wikborg Rein Advokatfirma AS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Glittertind AS i Oslo.

ADVOKAT TROND ERIK SOLHEIM har sluttet i Littler Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i Hombles Solheim Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT RUNAR HOMBLE har sluttet i Littler Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i Hombles Solheim Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT ANDERS REIREMO har sluttet i Littler Advokatfirma AS i Oslo og tiltrådt som partner i Hombles Solheim Advokatfirma AS i Oslo og i House Legal Advokat AS i Oslo.

ADVOKAT ROLF BAKKE HJERTAKER har sluttet i Laastad Stavenes Advokatfelleskap DA i Bergen og begynt i Advokatfirmaet Schjødt AS i Bergen.

ADVOKAT TOR ERIK HEGGØY har tiltrådt som partner i SANDS Advokatfirma DA.

ADVOKAT KRISTOFFER LAIGAARD KLINGEN har sluttet i Eika Forsikring AS i Hamar og begynt i Eika Forsikring AS i Oslo.

JUS Abonnement

Vi gir deg tilgang til markedets største portefølje av juridiske kurs.

Din etterutdanning og kompetanseutvikling er alltid tilgjengelig. Med «Min JUS» har du full oversikt og timekontroll.

Juristenes
Utdanningsenter

– Musikk er «soundtracket» til livet

Fra norgestoppen i volleyball til magiske konserter og teaterforestillinger. Elise Johansens ønsker å være maksimalt til stede i nuet når hun nyter kulturlivet.

TEKST: JONAS FOSAAS

– Det var en fantastisk tid. Vi kjempet i toppen hvert år, sier Wikborg Rein-partner, Elise Johansen.

Hun snakker om sin fortid som profesjonell volleyballspiller for Tromsø Volley, hvor hun figurerte som lagets primus motor og kaptein. I 2006 toppet hun poengligaen og ble kåret til Eliteseriens beste angreps-spiller.

Som 32-åring, da hun var 4,5 måned på vei med sitt første barn, måtte hun se seg nødt til å legge idrettskarrieren på hylla. Likevel drar hun fremdeles nytte av verdiene hun lærte av lagkulturen og idretten.

– Lagidrett er en arena for utvikling som jeg unner alle å være en del av. Det er vanvittig mye fra idrettskarrieren som jeg har tatt med meg over i arbeidslivet. Man lærer å prestere foran andre, håndtere nervøsitet, respektere hverandre og takle å gå på snørra sammen, sier hun.

KARPE TIL FREDRIKSTAD

I senere tid er det andre impulser som preger nordlendingens kulturelle interesser. Johansen lar seg fascinere og inspirere av musikk.

– Konsertopplevelser er helt unikt. Det gir en mulighet til total tilstedeværelse. Musikk er selve soundtracket til livet, og har vært med meg hele veien, sier hun.

I fjor sommer ønsket hun å introdusere sin 13 år gamle datter til konsertlivet. I den anledning dro de sammen på en av Karpes ti konserter i Oslo Spektrum.

– Det var en magisk opplevelse. Selvfølgelig er musikken og låtene knallgode, men det er også noe med stemningen og budskapet i musikken deres som fenger. De fortalte en sterk og rørende historie, og vi lot oss rive med, forteller hun.

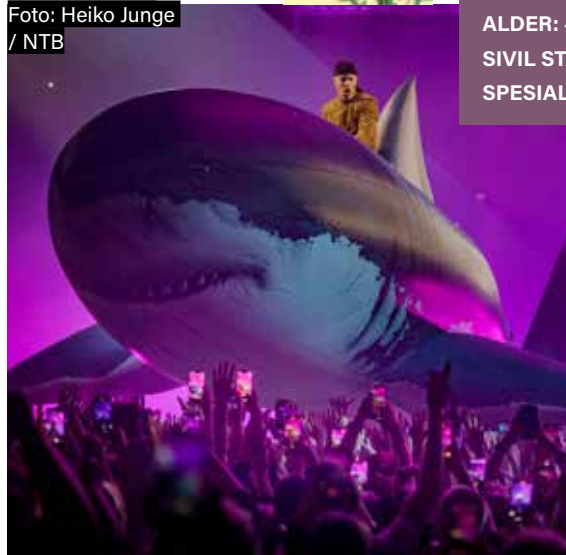
Til sommeren skal Karpe til Idyllfestivalen i Johansens hjemby, Fredrikstad. Selv hadde hun billett, men familiens store interesse for fotball trumfet, og det ble endring i planene.

– For min del blir det landskamp med familien i stedet for, men jeg kan virkelig anbefale Idyllfestivalen, sier hun.

Boktips!

– Konsertopplevelser er helt unikt. Som Karpe i Oslo Spektrum. Foto: Heiko Junge / NTB

– Hva gjør sterkest inntrykk på deg?

– I tillegg til musikk, er nok teater og litteratur det som beveger meg mest.

Det er særlig ett teater hun ønsker å trekke frem: Hålogaland teater i Tromsø.

– De setter opp store og kjente stykker som Les Misérables, og klarer samtidig å formidle en del av den nordnorske kulturen. Historiene blir fortalt i en form som vi nordlendinger kan relatere oss til, sier hun.

Hva gjelder litteratur, forteller Johansen at det alltid ligger minst én bok på nattbordet.

– Den siste boka jeg leste som gjorde inntrykk, var romanen «Lucy ved havet» av Elizabeth Strout. Den var veldig, veldig fin. Jeg vil også trekke frem Barrøy-trilogien til Roy Jacobsen, som jeg ble svært overrasket over. Det jeg i utgangspunktet trodde var en litt treg bok om et øyfolk, viste seg å være helt utrolig godt skildret og skrevet.

HVEM: Elise Johansen

TITTEL: Partner

ARBEIDSTED: Wikborg Rein

ALDER: 46

SIVIL STATUS: Gift, 2 barn

SPECIALISERING: Hav, miljø og klima

– Hålogaland teater i Tromsø setter opp store og kjente stykker som Les Misérables, og klarer samtidig å formidle en del av den nordnorske kulturen.

– I tillegg har jeg alltid noen krimbøker liggende som jeg kan sluke fortløpende. Jeg har alltid et arsenal å veksle mellom.

– Hører du på podkast, og kan du i så fall anbefale en?

– Jeg hører mye på podkast når jeg er ute og går tur eller kjører bil. Hver gang NRK gir ut en ny episode av «Hele historien» må jeg høre den så fort jeg har tid. De sluker jeg raskt. Ellers liker jeg godt å høre på «nitimen» og ulike podkaster om interiør.

– Hvem vil du utfordre som neste advokat ut i Kulturtipset?

– Jeg vil utfordre Jenny Sandvig, som nylig meldte overgang fra NIM til Simonson Vogt Wiig. Hun er en utrolig flink og hyggelig dame. Jeg er nysgjerrig på hvilke kulturtips hun vil gi. •

Med Tripletex blir det mindre vanskelig for bedriften å vokse.

Det blir ikke mindre døk eller mer plass på det møterommet som allerede føles litt for trangt, men det blir enklere å utvide regnskapsprogrammet etter behov og å utvide med f.eks. timeføring og prosjektstyring.

 tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram

Åpner etterforskning i Ueland-saken

– Vi er informert om at Økokrim vil åpne etterforskning for å undersøke om det foreligger et straffbart forhold knyttet til de anklager som er fremmet av Jon Christian Syvertsen og Klaveness Marine AS mot advokat Erling Ueland, sier partner og pressekontakt Per M. Ristvedt i Schjødt.

Ueland har besluttet å ta permisjon for å bistå etterforskningen.

Styret i Schjødt har gjennomført både interne vurderinger, og innhentet en ekstern vurdering fra advokatfirmaet Hjort. Begge konkluderer med at Ueland ikke har gjort noe galt, ifølge Ristvedt.

Per Ristvedt.
Foto: Terje
Pedersen, NTB

Forbudt på kafé, lov 9.3.73 nr 14	Advokat-firma Forheng	Snakk Bønn		Knar	Grense Drikk	
→						
Kjæreste						
Fat Velsmakende					§	
→			Titter	Tidl. oljeselskap Bankene		
Sørlandsby					Hulmål Sterkt →	
→				Belte Slagsted		
Passer	↓	Båteier Spørreord				
Blodtype Slektninger			Sanseorgan	Motororg. Rekke		
→					100 cm Svensk byrå	→
Vokaler Sa fra til politiet				Trykk ved havnivået		
→						

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.

Send løsningen til redaksjonen@advokatbladet.no innen **1. august 2023**.

Vinner i nr. 3/2023 var Berit Holm, Oslo.

VI GRATULERER!

Løsningsordet var **SONING**.

Annonseinformasjon

29000 lesere
(TNS Gallup 2023)

Annonsestørrelser	Priser
1/1 side 210x280	25.000 kr
1/2 side 193x123	18.500 kr
1/4 side 193x58/92x125	12.500 kr
1/6 side 58x125/116x83	9.200 kr

Se vår MEDIEFOLDER på advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonsesælger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Pia Himberg
Mobil 919 03 697
pia@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no
en tjeneste fra Advokatforeningen

Skoghøy til Kvale

Førti år etter at han sist arbeidet som advokat, skal høyesterettsdommer Jens Edvin A. Skoghøy tilbake til advokatbransjen. Skoghøy, som trer ut av Høyesterett nå i sommer, starter i Kvale fra 1. september. Her skal han bidra med såkalte «second opinions» og rettslige vurderinger mot klienter, samt som mentor og faglig rådgiver for de ansatte.

Jens E. Skoghøy.

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise

Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.

Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30, post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Sosiale medier

Oslo vant Lovstafetten for tredje år på rad.

Og så var det dette med boikotten da.

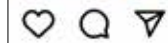

Gull fra arkivet.

Klokt råd fra Merete Nygaard. En advokat brukte ChatGPT til rettskildesøk, og viste til en rekke ikke-eksisterende dommer #oida!

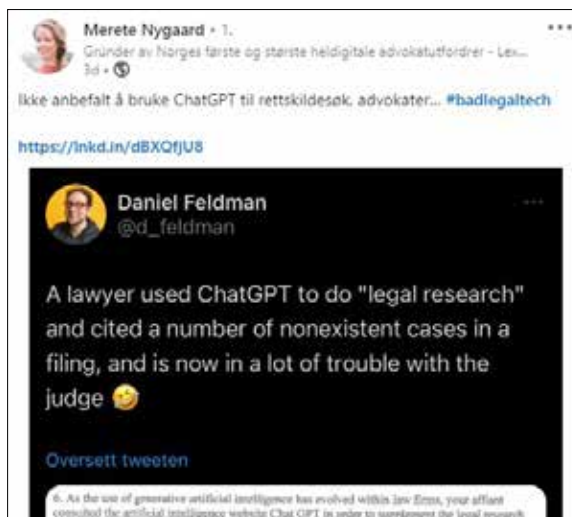
advokatforeningen

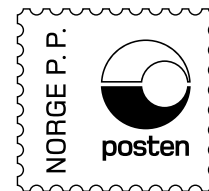
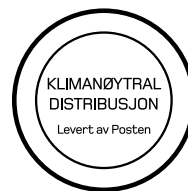

En bransje for fri kjærlighet, likeverd og mangfold. 1.juli inviterer Advkatforeningen og mangfoldsutvalget til felles deltakelse i Oslo Pride.

Wiersholm har vunnet internasjonal pris for å ha bistått olje- og energidepartementet med å utarbeide avtaleverket for verdens første prosjekt for fangst og lagring av CO₂, det såkalte Langskip-prosjektet. Gratulerer!

Avsender:
Den norske Advokatforening
Universitetsgt. 9
PB 362 Sentrum,
0102 Oslo

CELEBRATING ANNIVERSARY
BY APPOINTMENT TO THE ROYAL DANISH COURT
OLE L YNGGAARD
SINCE 1963

· H. A. NEERBYE ·

en del av mestergull

Henrik Ibsens gate 60 · Tlf. 22 54 54 30 · www.neerbye.no

Følg oss på Facebook og Instagram

DET STORE UTVALGET FINNER DU HOS OSS